

ZARZĄDZENIE NR 51/2024

WÓJTA GMINY MANOWO

z dnia 7 maja 2024 roku

w sprawie przedstawienia Raportu o stanie Gminy Manowo za 2023 rok

Na podstawie art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2023.40 t.j. ze zm.) **zarządzam, co następuje:**

§ 1. Przedstawić Raport o stanie Gminy Manowo za rok 2023, stanowiący załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Raport o stanie Gminy Manowo podlega przedłożeniu Radzie Gminy Manowo oraz publikacji na stronie internetowej gminy Manowo oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik do Zarządzenia Nr 51/2024
Wójta Gminy Manowo
z dnia 7 maja 2024 roku

RAPORT
O STANIE GMINY MANOWO
ZA 2023 ROK

WSTĘP

Raport o stanie gminy jest zestawieniem najważniejszych danych o naszym samorządzie. Został opracowany zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U.tj. 2023 poz. 40 ze zm.).

Celem przygotowania raportu było uzyskanie wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną gminy Manowo. Raport zawiera informacje o następujących obszarach działalności gminy:

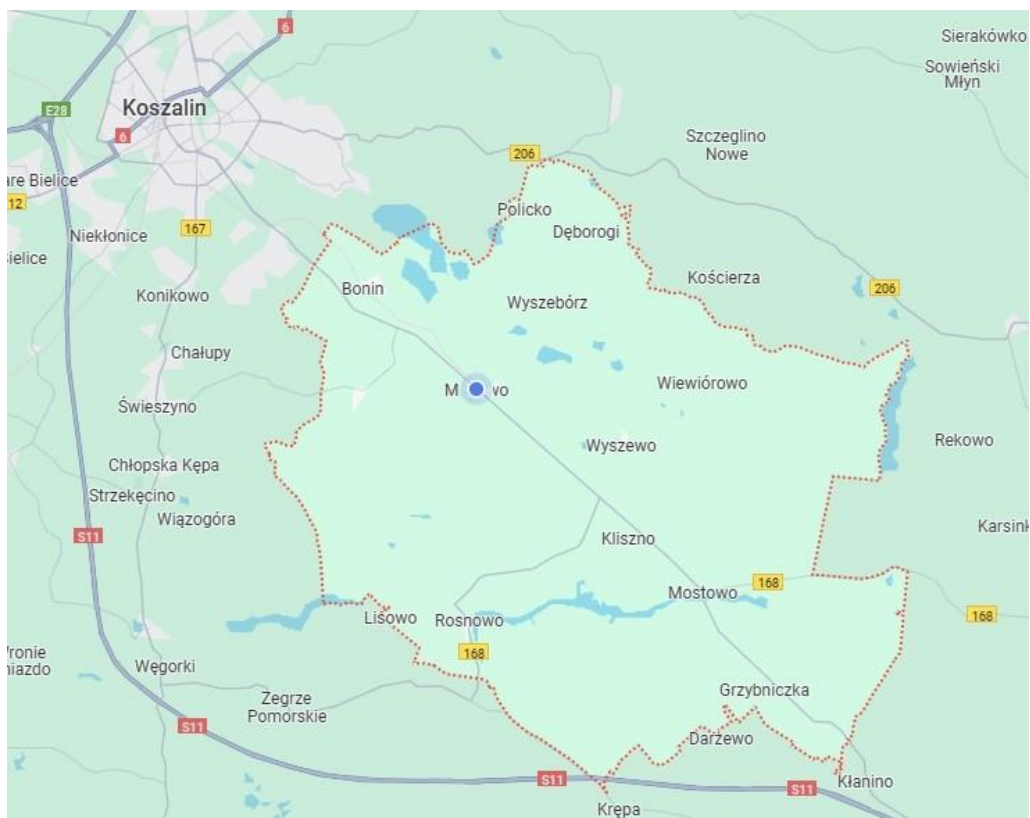
- demografia,
- finanse gminy,
- działalność gospodarczą,
- inwestycje gminne i inne zadania remontowe realizowane w gminie,
- warunki życia mieszkańców (infrastruktura techniczna: wodociągi, kanalizacja, drogi, gospodarka odpadami),
- zagospodarowanie przestrzenne,
- oświata, kultura, sport.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1. Położenie i powierzchnia Gminy.

Gmina Manowo leży w środkowej części powiatu koszalińskiego województwa zachodniopomorskiego. Sąsiaduje z miastem Koszalin oraz gminami miejsko-wiejskimi Sianów, Bobolice, Polanów i gminą wiejską Świeszyno.

W granicach administracyjnych gmina zajmuje obszar 18.463 ha. Powierzchnia gminy uległa zmniejszeniu w związku z włączeniem w granice administracyjne miasta Koszalin wsi Kretomino. Gmina jest jedną ze 113 gmin województwa zachodniopomorskiego.

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

1.2. Władze lokalne i gminne jednostki organizacyjne.

Rada Gminy Manowo liczyła 12 radnych. Jej skład osobowy w 2023 roku uległ zmianie. Radni Andrzej Sokalski i Marek Twardowski w wyniku zmiany granic administracyjnych gminy Manowo i przejściem Kretomina przez Miasto Koszalin zostali radnymi Koszalina. Ponadto radny Mirosław Pawlak zrzekł się mandatu radnego w związku z zatrudnieniem na stanowisku Zastępcy Wójta Gminy Manowo. W wyborach uzupełniających nie wyłoniono nowego radnego, ponieważ nie został zarejestrowany żaden komitet wyborczy, który mógłby zgłosić kandydata. W związku z powyższym Komisarz Wyborczy w Koszalinie I wydał obwieszczenie z dnia 4 kwietnia 2023 roku o nieprzeprowadzeniu wyborów uzupełniających i pozostawieniu nieobsadzonego mandatu do końca kadencji.

Przy Radzie działały następujące stałe komisje:

- a) Rewizyjna – 4 osoby
- b) Finansów i Budżetu- 5 osób
- c) Rozwoju Gospodarczego i Polityki Społecznej - 5 osób
- d) Komisja Skarg Wniosków i Petycji – 4 osoby

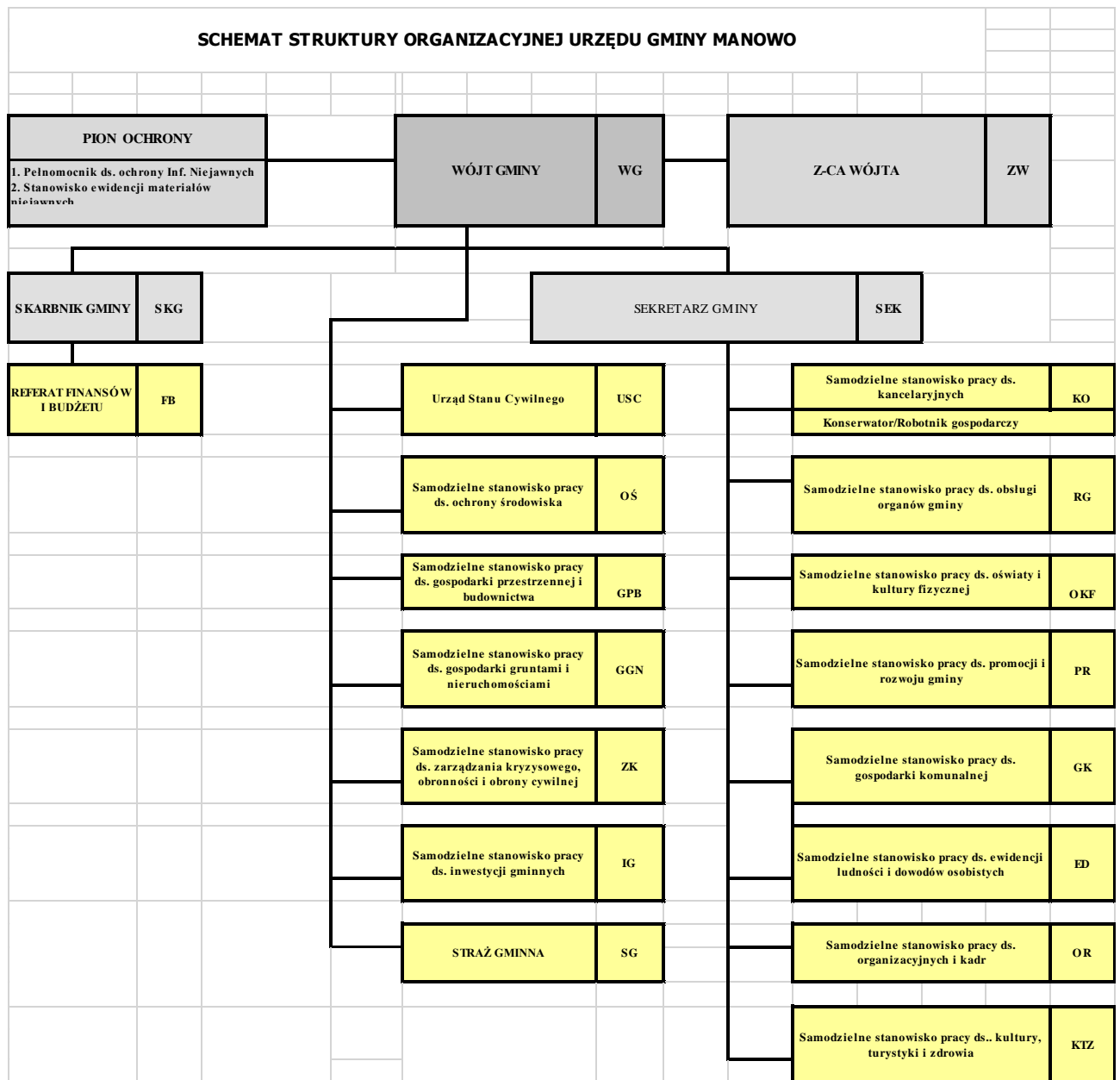
W 2023 w Urzędzie Gminy zatrudnionych było 29 osób, w tym 2 etaty obsługi. Urząd Gminy wydał 3 088 decyzji, wszystkie zostały wydane w ustawowym terminie. 2 decyzje zostały zakwestionowane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Koszalinie.

Wydano 154 zaświadczeń oraz wypisów i wrysów.

Struktura wydawanych decyzji w urzędzie wyglądała następująco:

Lp.	Stanowisko/ Referat	Liczba wydanych decyzji		Zakwesti onowany ch przez SKO	Uwagi
		Ogółem	W ustawowym terminie		
1.	Gospodarka Gruntami i Nieruchomościami	34	34	1	
2.	Zagospodarowanie przestrzenne i budownictwo	109	109	0	154 zaświadczeń oraz wypisów i wyrysów
3.	Gospodarka Komunalna	106	106	0	
4.	Ochrona Środowiska	15	15	1	
5.	Referat FB- podatki	2724	2724	0	
6.	Urząd Stanu Cywilnego	5	5	0	
7.	Ewidencja ludności	29	29	0	
8.	Stanowisko ds. obsługi organów gminy	15	15	0	
9	Zarządzanie kryzysowe, sprawy obronne i obrona cywilna	48	48	0	
10	Oświata	3	3	0	
RAZEM		3088	3088	2	

Struktura organizacyjna Urzędu Gminy Manowo kształtuje się następująco:

Gminne jednostki organizacyjne:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie
- 2) Gminny Ośrodek Kultury w Wyszewie
- 3) Gminna Biblioteka Publiczna w Manowie
- 4) Szkoła Podstawowa im. 26 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego w Rosnowie
- 5) Szkoła Podstawowa w Boninie
- 6) Szkoła Podstawowa w Manowie
- 7) Przedszkole Gminne w Boninie
- 8) Przedszkole Samorządowe w Rosnowie.

Ponadto funkcjonuje Elektrociepłownia Rosnowo Sp. z o.o. ze 100% udziałem Gminy utworzona w 2011 roku w celu realizacji zadań gminy w zakresie zaopatrzenia mieszkańców Rosnowa w energię ciepłą. Zadaniem Spółki jest również zapewnienie dostaw zimnej wody i odbiór ścieków komunalnych, które to zadania w całości przejęła od Urzędu Gminy.

1.3. Sołectwa.

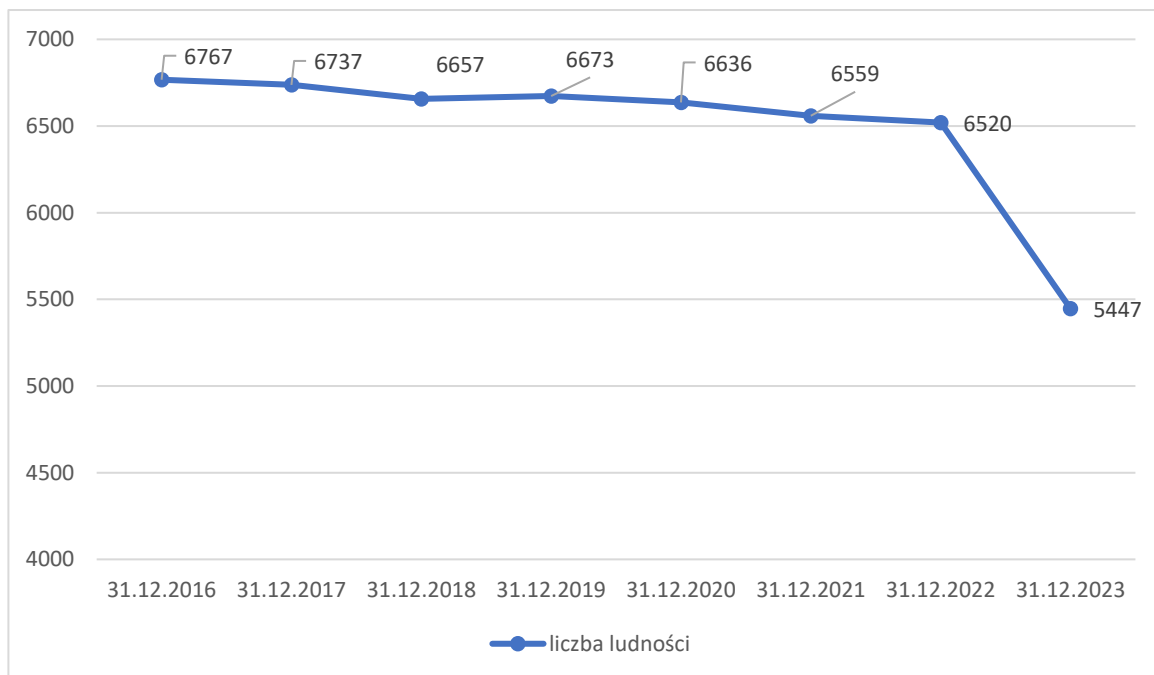
W skład Gminy Manowo wchodzi 6 sołectw i 2 osiedla:

- 1) Sołectwo Grzybnica (Grzybnica, Grzybniczka, Gajewo, Grąpa, Kopanino, Mostowo)
- 2) Sołectwo Wyszewo (Wyszewo, Kliszno, Poniki, Wiewiórowo)
- 3) Sołectwo Rosnowo (Rosnowo, Lisowo, Jagielno)
- 4) Sołectwo Manowo (Manowo, Zacisze)
- 5) Sołectwo Wyszebórz (Wyszebórz, Dęborogi, Policko)
- 6) Sołectwo Cewlino (Cewlino, Kopanica, Kostrzewa)
- 7) Osiedle Rosnowo
- 8) Osiedle Bonin

1.4. Ludność i dynamika zmian.

Gminę Manowo, według danych z ewidencji ludności, zamieszkuje **5 447 mieszkańców**. Liczba ludności Gminy Manowo na przestrzeni lat 2016-2023 kształtowała się następująco:

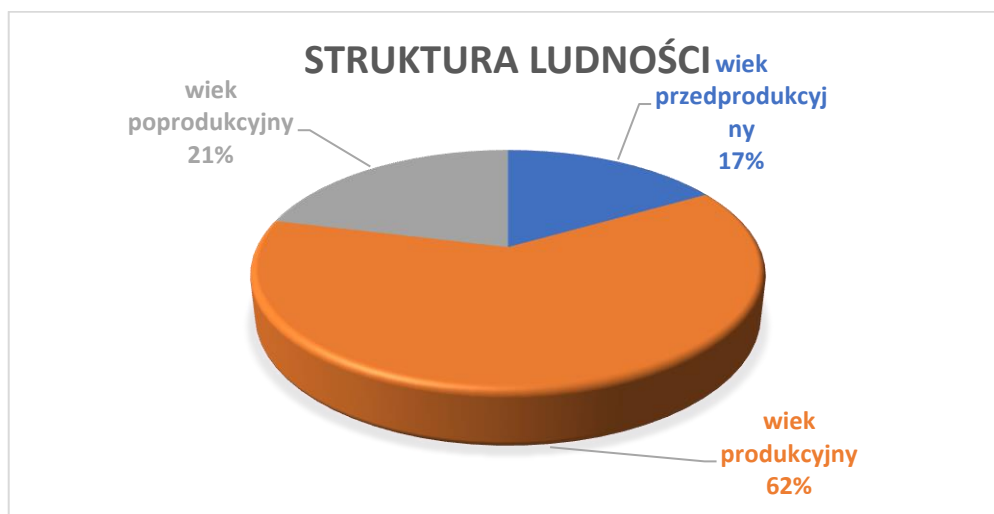
Stan na dzień	Liczba ludności
31.12.2016	6 767
31.12.2017	6 737
31.12.2018	6 657
31.12.2019	6 673
31.12.2020	6 636
31.12.2021	6 559
31.12.2022	6 520
31.12.2023	5 447

W okresie od początku do końca 2023 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1 073 osoby, przez co na dzień 31 grudnia 2023 roku wynosiła 5 447 osób, w tym 2 738 kobiet i 2 709 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2016 - 2023 tendencja w liczbie ludności jest malejąca na terenie gminy Manowo. Największy spadek liczby ludności był w 2023r. Spowodowane to było przyłączeniem miejscowości Kretomino do Koszalina.

W odniesieniu do poszczególnych kategorii wiekowych liczba mieszkańców w 2023 roku przedstawiała się następująco:

- 1) w wieku przedprodukcyjnym (15 lat i mniej) – 910, w tym kobiet – 443, mężczyzn – 467;
- 2) w wieku produkcyjnym – 3 382, w tym kobiet (16-60) – 1 561, mężczyzn (16-65) – 1 821;
- 3) w wieku poprodukcyjnym – 1 155, w tym kobiet – 734, mężczyzn – 421.

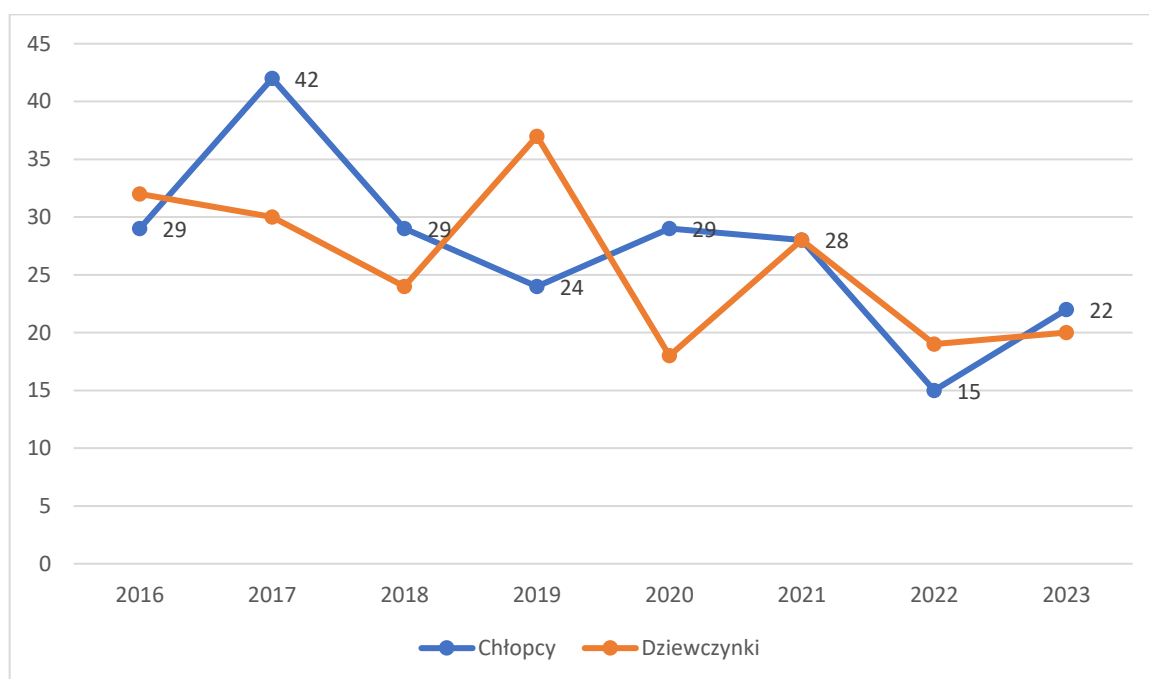

Z przedstawionego powyżej wykresu największą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Jednakże warto zwrócić uwagę na osoby w wieku poprodukcyjnym, które stanowią aż 21 % społeczeństwa. W stosunku do roku 2022 jest to wzrost o 1 %. Społeczeństwo Gminy Manowo, podobnie jak w Polsce i Europie jest społeczeństwem starzejącym się. Dlatego też konieczne jest podjęcie jak najszerzych działań, które będą ukierunkowane na seniorów.

Urodzenia w gminie Manowo

Rok	Chłopcy	Dziewczynki	Razem
2016	29	32	61
2017	42	30	72
2018	29	24	53
2019	24	37	61
2020	29	18	47
2021	28	28	56
2022	15	19	34
2023	22	20	42
Razem	218	208	426

Opracowanie własne (ewidencja ludności)

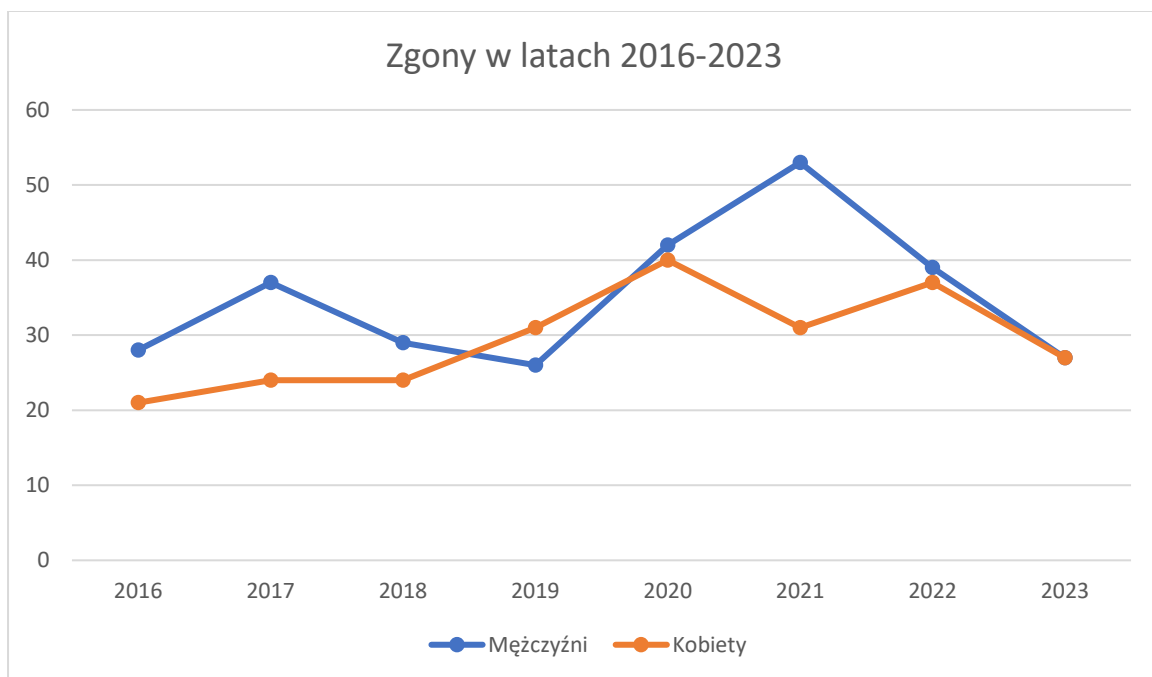
W 2023r. urodziło się więcej chłopców. Na przestrzeni lat 2016-2023 w gminie Manowo urodziło się więcej chłopców niż dziewczynek. W poszczególnych latach sytuacja była zmienna.

Zgony w gminie Manowo

Rok	Mężczyźni	Kobiety	Razem
2016	28	21	49
2017	37	24	61

2018	29	24	53
2019	26	31	57
2020	42	40	82
2021	53	31	84
2022	39	37	76
2023	27	27	54
Razem	281	235	516

Opracowanie własne (ewidencja ludności)

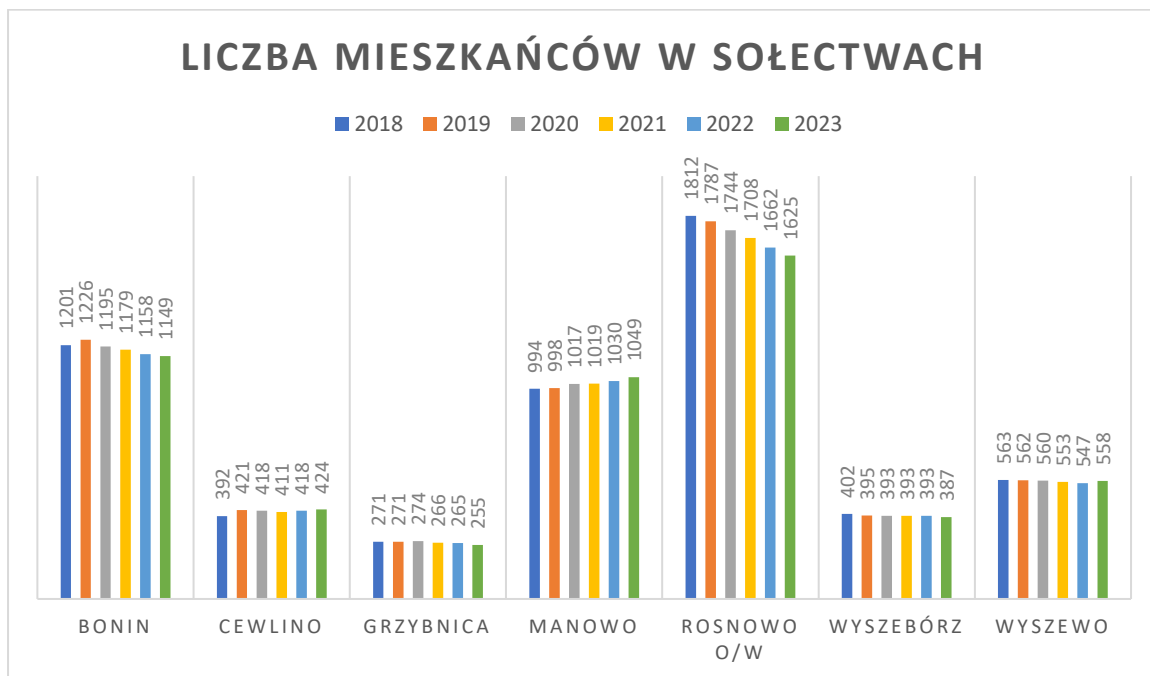
Na przestrzeni lat 2016-2023 przeważała w gminie Manowo liczba zgonów wśród mężczyzn, tylko w 2019r. zanotowano więcej zgonów wśród kobiet. W roku 2023 liczba zgonów wśród mężczyzn i wśród kobiet była taka sama.

Liczba stałych mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2023 roku, w poszczególnych sołectwach, przedstawia się następująco:

Sołectwo/osiedle	Liczba mieszkańców					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bonin	1201	1226	1195	1179	1158	1149
Cewlino	392	421	418	411	418	424
Grzybница	271	271	274	266	265	255
Kretomino	999	1010	1035	1030	1047	0
Manowo	994	998	1017	1019	1030	1049
Rosnowo O/W	1812	1787	1744	1708	1662	1625
Wyszebórz	402	395	393	393	393	387

Wyszewo	563	562	560	553	547	558
Razem	6634	6670	6636	6559	6520	5447

Opracowanie własne (ewidencja ludności)

Liczba stałych mieszkańców w poszczególnych miejscowościach na przestrzeni 2018 -2023r. nie ulegała zbyt dużym wahaniom. Obserwujemy jedynie stały wzrost mieszkańców w sołectwie Manowo oraz niewielki w Cewlinie. Ze względu na włączenie Kretomina w granice miasta Koszalin nie zostało ono ujęte na wykresie.

1.5. Bezrobocie.

Na koniec grudnia 2023 roku w PUP Koszalin zarejestrowanych bezrobotnych było 164 osoby, w tym 92 kobiety z terenu gminy Manowo, w tym bezrobotni z prawem do zasiłku - 42 osoby, z czego 21 stanowiły kobiety. Liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 47 osób w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. Wskaźnik bezrobocia w gminie zmniejszył się i wyniósł 4,0% .

W ramach podpisanego z Powiatem Koszalińskim – Powiatowym Urzędem Pracy w Koszalinie Porozumieniem dotyczącym zorganizowania i finansowania prac społecznie użytecznych oraz kierowania do ich wykonywania osób uprawnionych, w roku 2023 zostało skierowanych do wykonywania w/w prac 20 osób.

Podobnie jak w poprzednich latach prace były wykonywane na terenach poszczególnych sołectw, były to prace porządkowe oraz pomoc i opieka nad osobami starszymi.

Powiatowy Urząd Pracy dokonał refundacji wypłaconego wynagrodzenia w wysokości 60% na podstawie złożonego wniosku refundacyjnego. Prace trwały nieprzerwanie od połowy lutego 2023 do końca grudnia 2023 roku.

1.6. Gospodarstwa rolne.

W gminie Manowo w 2023 roku funkcjonowało 329 gospodarstw rolnych, nastąpił spadek o 53 gospodarstwa w stosunku do 2022 roku. Sytuacja ta jest spowodowana przyłączeniem Kretomina do miasta Koszalin. Przeważają gospodarstwa małe od 1-2 ha oraz 2-5 ha.

Struktura gospodarstw przedstawia się następująco:

Lp.	Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	1-2	128	130	131	131	138	112
2.	Pow. 2-5	126	127	128	125	132	111
3.	Pow. 5-7	26	25	26	26	28	26
4.	Pow. 7- 10	23	23	25	23	26	25
5.	Pow. 10- 15	17	17	16	16	17	17
6.	Pow. 15- 20	10	10	10	14	14	10
7.	Pow. 20- 50	20	20	20	18	18	18
8.	Pow. 50- 100	1	1	1	1	2	3
9.	Pow. 100	4	4	4	4	7	7
Razem		355	357	361	358	382	329

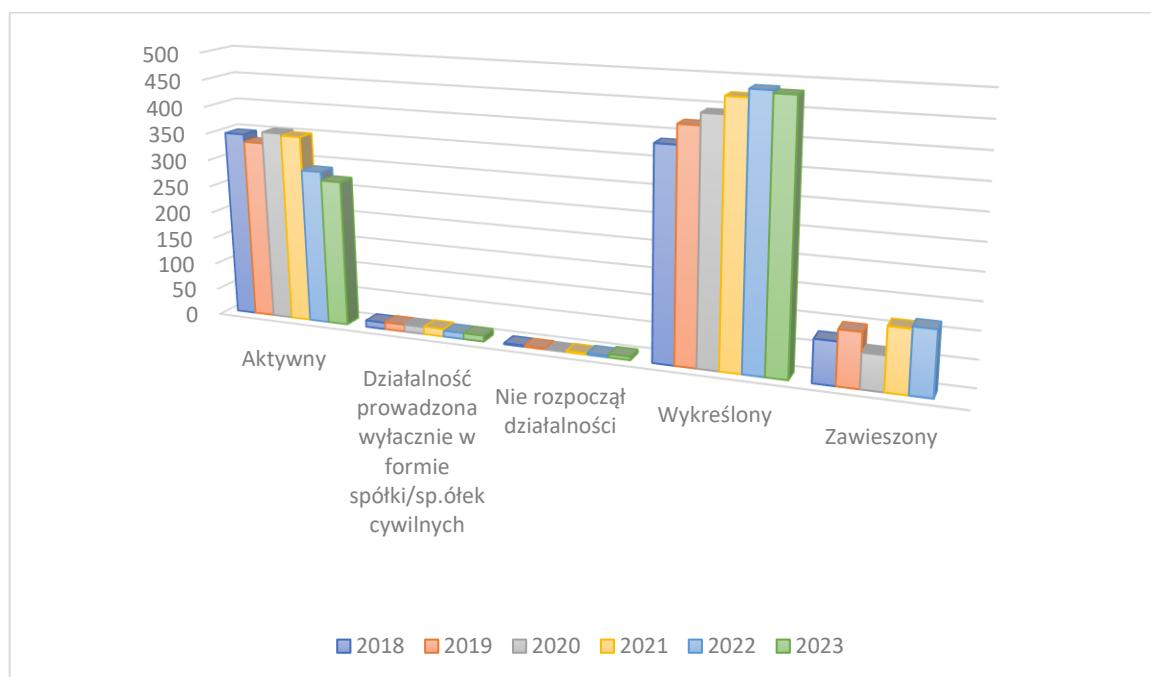
1.7. Podmioty gospodarcze.

Działalność gospodarczą na terenie Gminy Manowo prowadzą w przeważającej części osoby fizyczne oraz spółki cywilne. Obie formy działalności są rejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dla której organem ewidencyjnym jest Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Struktura wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności w latach 2018-2023 wygląda następująco:

Status wpisu	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.	2022	2023
Aktywny	347	333	354	350	288	272
Działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych	12	13	13	14	11	11
Nie rozpoczął działalności	2	2	1	2	3	6
Wykreślony	387	422	443	473	487	482
Zawieszony	78	99	64	114	118	118
SUMA	826	869	875	953	907	889

Dane z raportu R024 KSz www.ceidg.gov.pl

Za pośrednictwem Urzędu Gminy Manowo zostało złożonych w 2023r. 162 wnioski, w tym:

Rodzaje złożonych wniosków	2019	2020	2021	2022	2023
Założenie działalności gospodarczej	44	26	31	19	25
Zmiana w działalności gospodarczej	199	120	77	65	67
Zmiana wraz z zawieszeniem działalności gospodarczej	67	62	54	43	38
Zmiana wraz ze wznowieniem działalności gospodarczej	36	41	30	34	21
Zmiana wraz z zakończeniem działalności gospodarczej	5	0	3	0	0
Zakończenie działalności gospodarczej	23	17	26	22	11
Razem	374	266	221	183	162

Dane z raportu R024 RZ www.ceidg.gov.pl

Oprócz mieszkańców Gminy Manowo wnioski w 2023r. składali również przedsiębiorcy spoza terenu gminy.

Gmina/Miasto	Ilość wniosków
Bobolice	3
Koszalin	38
Biesiekierz	4
Świeszyno	1
Warszawa	1
łącznie ilość	47

Najczęściej przedmiotem działalności firm jest działalność związana z transportem drogowym towarów – 166 przedsiębiorców, oraz budownictwem, głównie pozostałe roboty wykończeniowe – 162 firm. W następnej kolejności jest sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub internet – 92 .

1.8. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy.

Organizacje pozarządowe stanowią o sile gminy, a działania i zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne jest najlepszą gwarancją dalszego rozwoju lokalnej ojczyzny. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Manowo angażują się w działania prospołeczne i potrafią współpracować ze sobą, żeby osiągnąć założony cel, czy też dokonać pewnych zmian. Mieszkańcy gminy są coraz bardziej aktywni oraz świadomi tego, że dzięki współpracy i wzajemnemu motywowaniu się mogą osiągnąć najlepsze efekty w realizacji wyznaczonych zadań.

Na terenie gminy Manowo w 2023 roku prowadziły działalność następujące organizacje pozarządowe:

- Gminny Klub Sportowy „Orlęta” Rosnowo,
- Uczniowski Klub Sportowy „Lotnik” w Rosnowie,
- Klub Sportowy „Zefir” Wyszewo,
- Gminny Klub Sportowy Manowo,
- Pomorska Fundacja „Jaś i Małgosia” z Cewlina prowadzi ŚDS Pegaz Manowo oraz Manowski Klub Karate Kyokushin RONIN.

Ponadto na terenie gminy działają następujące organizacje:

- Brygada Motocyklowa Rosnowo,
- Stowarzyszenie „Przyjazna Dłoń” Rosnowo,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wyszewie,

Do organizacji pozarządowych, które posiadają siedzibę poza gminą a prowadzą działalność na rzecz jej mieszkańców można zaliczyć:

- Towarzystwo Koszalińskiej Kolei Wąskotorowej ,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Koszalinie,
- Klub Sportowy „Zryw” Kretomino.

Działalność prowadzą również następujące Koła Gospodyń Wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich „Jagódki” z Wyszewa,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Kreatywny Babiniec” z Rosnowa,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Wesoły Senior - Bonin”

W 2023r. rozpoczęło działalność Stowarzyszenie „Chór KANON” z Cewlina. Chór KANON prężnie działał na terenie gminy Manowo od 15 lat, jednakże dopiero w 2023r. członkinie chóru postanowiły założyć stowarzyszenie.

II. SYTUACJA FINANSOWA GMINY

2.1. Dochody i wydatki za 2023 rok

Treść	Plan według Uchwały Rady Gminy	Plan po zmianach	Wykonanie	%
	[zł]	[zł]	[zł]	
1. DOCHODY	41 586 768,00	43 562 322,53	43 324 738,49	99,5
Dochody bieżące	30 023 268,00	34 253 360,60	34 080 941,79	99,5
Dochody majątkowe, w tym:	11 563 500,00	9 308 961,93	9 243 796,70	99,3
➤ dochody ze sprzedaży majątku	300 000,00	585 398,00	585 397,34	100,0
2. WYDATKI	40 121 768,00	45 027 561,40	43 298 866,27	96,2
Wydatki bieżące	27 102 837,46	29 441 769,54	27 963 827,09	95,0
Wydatki majątkowe	13 018 930,54	15 585 791,86	15 335 039,18	98,4
3. WYNIK FINANSOWY	+ 1 465 000,00	- 1 465 238,87	+ 25 872,22	-

Plan dochodów budżetu Gminy na dzień 31 grudnia 2023 r. po zmianach wynosi 43 562 322,53 zł, wykonanie 43 324 738,49 zł tj 99,5% i obejmuje:

- dochody bieżące w kwocie 34 253 360,60 zł, wykonanie 34 080 941,79 zł, tj. 99,5 % planu po zmianach
- dochody majątkowe w kwocie 9 308 961,93 zł, wykonanie 9 243 796,70 zł tj. 99,3% planu po zmianach,

w tym:

- dochody ze sprzedaży mienia w kwocie 585 398,00 zł, wykonanie 585 397,34 zł, tj. 100,0% planu po zmianach

Plan wydatków budżetu Gminy na dzień 31 grudnia 2023 r. po zmianach wynosi 45 027 561,40 zł, wykonanie 43 298 866,27 zł tj 96,2 % i obejmuje:

- wydatki bieżące w kwocie 29 441 769,54 zł, wykonanie 27 963 827,09 zł, tj. 95,0 % planu po zmianach
- wydatki majątkowe w kwocie 15 585 791,86 zł, wykonanie 15 335 039,18 zł tj. 98,4% planu po zmianach

Na dzień 31 grudnia 2023 r po wprowadzonych zmianach budżet zamyka się planowanym deficytem w kwocie (-) 1 465 238,87 zł i wykonanym (+) 25 872,22 zł (nadwyżka budżetowa)

2.2. Realizacja przedsięwzięć i pozostałych zadań inwestycyjnych gminy na dzień 31.12.2023r.

Na dzień 01.01.2023 r plan zadań inwestycyjnych wynosił 13 018 930,54 zł.

W trakcie realizacji budżetu dokonano łącznie zwiększeń do kwoty 15 585 791,86 zł.

Inwestycje zrealizowano w 98,4% tj w kwocie 15 335 039,18 zł.

Realizacja przedsięwzięć i pozostałych zadań inwestycyjnych gminy na dzień 31.12.2023 r.

Lp	Nazwa zadania inwestycyjnego	Plan wydatków	Wykonanie	%
1.	Wniesienie wkładów pieniężnych do gminnej spółki Elektrociepłownia Rosnowo sp. z o.o. (dot. inwestycji wodociągowych)	58 000,00	58 000,00	100,0
2.	Przebudowa drogi powiatowej nr 3561Z w Boninie	102 000,00	99 662,44	97,7
3.	Budowa zjazdu w m. Wyszewo	29 504,16	29 504,16	100,0
4.	Czyszczenie przepustów drogowych w m. Wyszebórz	19 126,50	19 126,50	100,0
5.	Przebudowa chodnika przy placu zabaw w m. Rosnowo	35 800,00	35 800,00	100,0
6.	Przebudowa chodnika w m. Grzybnica	32 559,08	32 559,08	100,0
7.	Przebudowa drogi gminnej ul. Orzechowa w Manowie	53 690,00	53 690,00	100,0
8.	Przebudowa drogi ul. Tartaczna w Manowie	68 880,00	68 880,00	100,0
9.	Przebudowa drogi wewnętrznej między ul. Sportową a ul. Brzozową	84 979,75	84 979,75	100,0
10.	Przebudowa drogi wewnętrznej w Manowie ul. Sosnowa	69 741,00	69 741,00	100,0
11.	Przebudowa dróg gminnych w m. Bonin i Manowo, w tym:	4 737 569,20	4 737 569,20	100,0
	✓ środki własne UG	2 362 569,20	2 362 569,20	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	2 375 000,00	2 375 000,00	100,0
12.	Przebudowa odcinka drogi ul. Brzozowej w m. Manowo	154 673,18	154 673,18	100,0

13.	Przebudowa odcinka drogi ul. Sezamkowej w m. Manowo	158 670,00	158 670,00	100,0
14.	Przebudowa odcinka drogi w Boninie na Osiedlu Boniniana	26 485,84	26 485,84	100,0
15.	Przebudowa odcinka drogi w Cewlinie na Osiedlu pod Lasem	36 858,80	36 858,80	100,0
16.	Przebudowa odcinka drogi w m. Manowo, dz. nr 319 - etap I	158 900,00	0,00	0,0
17.	Przebudowa odcinka drogi w m. Wyszebórz, dz. nr 174 - etap II	187 803,90	187 803,90	100,0
18.	Przebudowa odcinka drogi w m. Wyszewo dz. nr 310/2	30 505,23	30 505,23	100,0
19.	Przebudowa odcinka ul. Świerkowej w m. Manowo	14 700,00	14 700,00	100,0
20.	Przebudowa odcinków ul. Koszalińskiej w m. Manowo	14 760,00	14 760,00	100,0
21.	Przebudowa parkingu leśnego przy ul. Szkolnej	15 793,20	15 793,20	100,0
22.	Przebudowa parkingu przy bloku nr 16 w m. Bonin	20 000,00	20 000,00	100,0
23.	Przebudowa przepustów drogowych w m. Wyszewo	14 821,50	14 821,50	100,0
24.	Przebudowa przepustu drogowego przy cmentarzu w Wyszewie	12 619,80	12 619,80	100,0
25.	Przebudowa ul. Leśnej w Manowie	36 858,80	36 858,80	100,0
26.	Przebudowa ul. Magnolii w m. Manowo	33 772,38	33 772,38	100,0
27.	Przebudowa ulicy Lipowej w m. Cewlino	247 011,71	247 011,71	100,0
28.	Przebudowa zjazdów na ul. Kalinowej w m. Manowo	17 835,00	17 835,00	100,0
29.	Przebudowa drogi wewnętrznej w Manowie ul. Sosnowa, w tym:	590 513,79	590 513,78	100,0
	✓ środki UE	375 743,92	375 743,92	100,0
	✓ wkład własny Gminy	214 769,87	214 769,86	100,0
30.	Rewitalizacja linii kolei wąskotorowej	80 000,00	80 000,00	100,0
31.	Budowa i wyposażenie świetlicy w Rosnowie, w tym:	1 237 179,38	1 237 179,38	100,0
	✓ środki własne Gminy	16 500,00	16 500,00	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	1 220 679,38	1 220 679,38	100,0
32.	Budowa ogrodzenia przy SP w Manowie i świetlicy w Manowie	44 000,00	44 000,00	100,0
33.	Budowa świetlicy w m. Bonin, w tym:	1 534 459,70	1 534 459,70	100,0

	✓ środki własne Gminy	245 707,90	245 707,90	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	1 288 751,80	1 288 751,80	100,0
34.	Budowa, rozbudowa i wyposażenie świetlicy w Cewlinie, w tym:	1 020 603,46	1 020 603,46	100,0
	✓ środki własne Gminy	20 603,46	20 603,46	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	1 000 000,00	1 000 000,00	100,0
35.	Remont sali widowiskowej w Klubie Osiedlowym w Rosnowie, w tym:	1 735 830,54	1 735 830,54	100,0
	✓ środki własne Gminy	835 830,54	835 830,54	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	900 000,00	900 000,00	100,0
36.	Ogrodzenie świetlicy wiejskiej w Rosnowie	46 740,00	46 740,00	100,0
37.	Rewitalizacja świetlicy wiejskiej w m. Grzybnica	45 063,05	45 063,05	100,0
38.	Rewitalizacja świetlicy wiejskiej w m. Manowo	10 000,00	10 000,00	100,0
39.	Rewitalizacja świetlicy wiejskiej w m. Wyszebórz	12 672,95	12 672,95	100,0
40.	Rewitalizacja kąpieliska w Rosnowie, w tym:	663 318,31	663 318,31	100,0
	✓ środki własne Gminy	64 137,49	64 137,49	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	599 180,82	599 180,82	100,0
41.	Zakup działki nr 205/8 i 205/20 w Cewlinie	40 000,00	40 000,00	100,0
42.	Zakup pieca do budynku socjalnego w Boninie 11	13 450,00	13 450,00	100,0
43.	Klaster energetyczny	35 670,00	35 670,00	100,0
44.	Przebudowa parkingu przy Urzędzie Gminy Manowo	158 670,00	158 670,00	100,0
45.	Przebudowa terenu zewnętrznego utwardzonego przy wejściu do UG Manowo	50 445,00	49 862,88	98,8
46.	Doposażenie placów zabaw na terenie Gminy Manowo	120 083,63	38 802,76	32,3
47.	Wniesienie wkładów pieniężnych do gminnej spółki Elektrociepłownia Rosnowo sp. z o.o. (dot. inwestycji kanalizacyjnych)	88 000,00	88 000,00	100,0
48.	Modernizacja oświetlenia drogowego w m. Bonin i Manowo	117 185,70	117 185,70	100,0
49.	Modernizacja oświetlenia drogowego w m. Rosnowo	140 622,30	140 622,30	100,0
50.	Oświetlenie uliczne na terenie Gminy Manowo	45 215,00	45 215,00	100,0
51.	Przebudowa sceny w m. Wyszewo	87 709,14	87 709,14	100,0

52.	Modernizacja placu rekreacyjnego - wymiana domków drewnianych w m. Wyszewo, w tym:	129 085,36	129 085,36	100,0
	✓ środki UE	82 137,01	82 137,01	100,0
	✓ wkład własny Gminy	46 948,35	46 948,35	100,0
53.	Grant sołecki 2023 - Budowa miejsca integracji społeczności Manowo	19 500,00	19 500,00	100,0
54.	Grant sołecki 2023 - Wymiana ogrodzenia, czyli działania na rzecz najmłodszych mieszkańców	15 000,00	15 000,00	100,0
55.	Budowa placu zabaw w m. Manowo, w tym:	80 046,00	72 393,88	90,4
	✓ środki własne Gminy	7 206,00	7 206,00	100,0
	✓ wkład własny Gminy	26 492,00	23 708,84	89,5
	✓ środki UE	46 348,00	41 479,04	89,5
56.	Centrum rekreacyjno-sportowe w Rosnowie	90 738,33	90 738,33	100,0
57.	Kompleksowy remont boiska Orlik w Rosnowie-etap II	61 500,00	61 500,00	100,0
58.	Przebudowa i budowa boiska w Wyszewie, w tym:	798 571,19	798 571,19	100,0
	✓ środki własne Gminy	18 431,39	18 431,39	100,0
	✓ środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	780 139,80	780 139,80	100,0
Ogółem		15 585 791,86	15 335 039,18	98,4

Struktura przedsięwzięć na dzień 31.12.2023 r.

Nazwa	Okres realizacji	Łączne nakłady finansowe na 01.01.2023 r	Łączne nakłady finansowe po zmianach na dzień 31.12.2023 r	Plan limitu po zmianach na 2023 r	Wykonanie limitu na 31.12.2023 r	% zaawansowania realizacji przedsięwzięć od okresu ich rozpoczęcia
Wydatki na programy, projekty lub zadania pozostałe:						
Wydatki bieżące	-	43 410,00	34 982,84	4 365,16	4 365,16	-
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2030	2021-2030	43 410,00	34 982,84	4 365,16	4 365,16	12,5
Wydatki majątkowe	-	20 510 974,69	22 158 298,95	11 920 270,11	11 917 932,55	-

Przebudowa i budowa boiska w Wyszewie	2022-2023	831 689,80	841 621,19	798 571,19	798 571,19	100,0
Remont sali widowiskowej w Klubie Osiedlowym w Rosnowie	2022-2023	2 016 293,99	2 016 293,99	1 735 830,54	1 735 830,54	100,0
Rewitalizacja kąpieliska w Rosnowie	2022-2023	634 780,82	692 318,31	663 318,31	663 318,31	100,0
Budowa, rozbudowa i wyposażenie świetlicy w Cewlinie	2022-2023	1 038 000,00	1 047 603,46	1 020 603,46	1 020 603,46	100,0
Budowa i wyposażenie świetlicy w Rosnowie	2022-2023	1 521 995,93	1 521 995,93	1 237 179,38	1 237 179,38	100,0
Przebudowa dróg gminnych w m. Bonin i Manowo	2022-2024	5 225 714,15	7 530 836,34	4 737 569,20	4 737 569,20	65,9
Budowa świetlicy w m. Bonin	2022-2024	3 021 000,00	2 577 685,00	1 534 459,70	1 534 459,70	61,5
Centrum rekreacyjno-sportowe w Rosnowie	2022-2024	1 028 000,00	793 084,35	90 738,33	90 738,33	15,0
Przebudowa drogi powiatowej nr 3561Z w Boninie	2022-2024	5 193 500,00	5 136 860,38	102 000,00	99 662,44	3,7
Ogółem:	-	20 554 384,69	22 193 281,79	11 924 635,27	11 922 297,71	-

Reasumując, na 01.01.2023 roku łączne nakłady finansowe wynosiły 20 554 384,69 zł, a w trakcie roku dokonano zwiększeń do kwoty 22 193 281,79 zł. Ponadto plan limitu po zmianach wynosi 11 924 635,27 zł, zaś wykonanie 11 922 297,71 zł.

2.3. Należności Gminy na koniec roku budżetowego

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupa I (Urzędy Skarbowe)	Grupa III	Banki	Przedsiębiorstwa niefinansowe	Gospodarstwa domowe	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych
1. Gotówka i depozyty	3 085 724,44	0,00	0,00	3 085 724,44	0,00	0,00	0,00
- gotówka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- depozyty na żądanie	3 085 724,44	0,00	0,00	3 085 724,44	0,00	0,00	0,00
- depozyty terminowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

2. Należności wymagalne	1 785 863,55	23 484,02	14 201,04	0,00	19 222,30	1 725 494,01	3 462,18
- z tytułu dostaw i usług	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- pozostałe	1 785 863,55	23 484,02	14 201,04	0,00	19 222,30	1 725 494,01	3 462,18
3. Pozostałe należności	459 784,93	18 729,45	0,00	0,00	1 124,47	439 931,01	0,00
- z tytułu dostaw towarów i usług	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- z tytułu podatków i składek na ubezpieczenie społeczne	37 971,80	18 729,45	0,00	0,00	0,00	19 242,35	0,00
- z tytułu innych niż wyżej wymienione	421 813,13	0,00	0,00	0,00	1 124,47	420 688,66	0,00

2.4. Kredyty i pożyczki

Na dzień 31 grudnia 2023 roku Gmina Manowo posiada następujące zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji w łącznej wysokości 1 250 000,00 zł zł, w tym:

- ➔ obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski S.A. na podstawie umowy z 2013 r., których saldo na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosi 900 000,00 zł;
- ➔ obligacje wyemitowane przez DNB Bank Polska S.A. na podstawie umowy z 2015 r., których saldo na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosi 350 000,00 zł.

Kwotę długu w następujących latach przedstawiono w poniższej tabeli:

Lata	Kwota długu w złotych
2023	1 250 000,00
2024	0,00

2.5. Poręczenia i gwarancje

Poręczenia udzielone przez Gminę Manowo obejmują:

1. poręczenie udzielone na rzecz spółki Elektrociepłownia Rosnowo Sp. z o.o., na zabezpieczenie spłaty pożyczki ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie w związku z realizacją projektu pn. „Rozbudowa i przebudowa (modernizacja) oczyszczalni ścieków w miejscowości Rosnowo”, które na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosi 450 000,00 zł (dotyczy umowy pożyczki nr 2015P0534K zawartej pomiędzy Elektrociepłownią Rosnowo Sp. z o.o. a WFOŚiGW w Szczecinie) udzielone do 2032 roku.

2. poręczenie udzielone na rzecz spółki Elektrociepłownia Rosnowo Sp. z o.o., na zabezpieczenie spłaty pożyczki ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie w związku z realizacją inwestycji "Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Bonin", które na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosi 5 163 352,90 zł (dotyczy umowy pożyczki nr 2021P1134K zawartej pomiędzy Elektrociepłownią Rosnowo Sp. z o.o. a WFOŚiGW w Szczecinie) udzielone do 2036 r.

Poręczenia udzielone przez Gminę Manowo służą, zabezpieczeniu wierzytelności związanych z realizacją inwestycji przez Elektrociepłownię Rosnowo Sp. z o.o., w której Gmina Manowo ma 100% udziałów.

III. INFORMACJA O REALIZACJI POLITYK, PROGRAMÓW I STRATEGII

3.1. Strategia Rozwoju Gminy Manowo na lata 2021-2027

Strategia została sporządzona w oparciu o metodę ekspercko – partycypacyjną (społeczną). Głównym założeniem Strategii było włączenie w proces stanowienia polityki lokalnej interesariuszy, m.in.: lokalnych liderów oraz społeczności lokalnej.

Prace nad Strategią były prowadzone z wykorzystaniem szczegółowych metod, m.in.: analiz dokumentów źródłowych, badań ankietowych, analiz danych statystycznych, pracy warsztatowej. W Strategii założono do realizacji trzy cele strategiczne, tj.:

- Cel strategiczny I – Tworzenie warunków rozwoju oraz sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania społeczeństwa.
- Cel strategiczny II – Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów gminy.
- Cel strategiczny III – Tworzenie warunków poprawy życia mieszkańców.

W ramach celów strategicznych w 2023r. podjęto następujące działania:

- Częściowa modernizacja placu zabaw poprzez wymianę niektórych urządzeń zabawowych w miejscowości Manowo.
- Zakończenie budowy placu zabaw w Manowie przy Osiedlu Leśnym.
- Zakończenie modernizacji sali kinowej w Rosnowie i plaży w Rosnowie
- Budowa świetlicy wiejskiej w Rosnowie wraz z montażem instalacji OZE.
- Rozpoczęcie budowy świetlicy w Boninie . Zakończenie w 2024r.
- Rozpoczęcie przebudowy sali ćwiczeń sportowych w Rosnowie. Zakończenie 2024r.
- Wymiana opraw drogowych na terenie Rosnowa, Bonina i Rosnowa – ilość 165 sztuk.
- Zakończono prace związane z remontem i przebudową świetlicy w Cewlinie
- Prace dotyczące budowy infrastruktury wodno – kanalizacyjnej zostały opisane w punkcie dotyczącym gospodarki komunalnej.
- Realizacja zadań związanych z modernizacją i przebudową infrastruktury drogowej została opisana w punkcie dotyczącym gospodarki komunalnej.

3.2. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Manowo

Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2017-2023 stanowi wieloletni program działań o charakterze gospodarczym lub społecznym, dotyczący gospodarki przestrzennej i urządzeń technicznych, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę. Podstawą przyjęcia Programu był art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Rozwoju i obowiązującymi od 2 sierpnia 2016 r.

Obszar zdegradowany wyznaczony został w odniesieniu do trzech sołectw: Grzybnica, Wyszewo, Wyszebórz i obejmuje obszary zabudowane infrastrukturą mieszkaniową oraz działki, na których możliwe byłoby prowadzenie działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na marginalizowanie deficytów obszarów.

Głównym celem Programu jest kompleksowe prowadzenie działań aktywizacji społecznej oraz zawodowej w odniesieniu do osób wymagających wsparcia oraz na bazie wykorzystania potencjałów obszaru. Główny cel będzie realizowany poprzez dwa cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1. Rewitalizacja społeczna obszarów o wysokim stopniu degradacji.
- Cel szczegółowy 2. Kompleksowa odnowa infrastruktury aktywizacji społecznej.

Diagnoza obszaru rewitalizacji została podzielona na uwarunkowania społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno- funkcjonalne oraz techniczne.

Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi rewitalizacji w Programie zostały opisane główne i pozostałe projekty rewitalizacyjne składające się na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to :

1. Lokalne Centrum Aktywizacji Społecznej w Wyszewie.
2. Grzybnica miejscem aktywności społecznej.
3. Wykorzystanie potencjałów lokalnych Wyszeborza.

W 2023r. zrealizowano działania historyczno – edukacyjne. W świetlicy w Wyszewie realizowano projekt „Parowe podróże, czyli kolejowe wspomnienia z Janem Józefem Baranowskim” dla dzieci i młodzieży. Obejmował on swoim zakresem m.in. zajęcia edukacyjno-historyczne związane z kolejnictwem, wycieczkę zabytkową koleją wąskotorową oraz wycieczkę do Muzeum Kolejnictwa w Kościerzynie. W świetlicy odbywały się również warsztaty rękodzielnicze np. robienie mydełek, wykonywanie ozdób wielkanocnych.

3.3. Program ochrony środowiska.

W Programie Ochrony Środowiska Gminy Manowo na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029 przyjęto zasadę kontynuacji celów i zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Koszalińskiego na lata 2016-2020 z uwzględnieniem perspektywy do 2024 r. w zakresie dążenia do poprawy stanu środowiska i zapewnienie jego prawidłowego i stabilnego funkcjonowania. Tym samym niniejszy dokument zachowuje korelację z Programem ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego 2030, który został przyjęty Uchwałą nr XXIX/339/21 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 października 2021 r.

Naczelną zasadą przyjętą w programie gminnym jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Celem przygotowania Programu jest realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem celów zawartych w strategiach, programach i dokumentach programowych. Przy opracowaniu POŚ uwzględniono również wszystkie, związane z tematyką programu, dokumenty strategiczne, polityki oraz przepisy prawne i wytyczne (w zakresie sporządzania programów ochrony środowiska). Celem opracowania POŚ jest przede wszystkim weryfikacja długookresowych celów ekologicznych i kierunków działań oraz opracowanie planu operacyjnego na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029.

Program Ochrony Środowiska Gminy Manowo na lata 2022-2025 jest dokumentem strategicznym gminy dotyczącym ochrony środowiska, opracowanym zgodnie z dokumentami sektorowymi oraz dokumentami krajowymi. Dokument opisuje 10 obszarów interwencji, które odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska lub obszarom mającym wpływ na jego stan. Opis każdego z obszarów składa się z opisu działań realizowanych w latach poprzednich, analizy stanu aktualnego środowiska, identyfikacji problemów jakie występują w danym obszarze, wyznaczeniu celów i działań zmierzających do poprawy stanu danego komponentu. Program zawiera również opis działań z zakresu monitorowania odpowiednich wskaźników środowiskowych, czyli wartości określających poprawę lub pogorszenie stanu środowiska. W przedmiotowym Programie Ochrony Środowiska wyznaczono następujące obszary interwencji:

1. Obszar interwencji I - Ochrona klimatu i jakości powietrza
2. Obszar interwencji II - Zagrożenia hałasem
3. Obszar interwencji III - Pola elektromagnetyczne
4. Obszar interwencji IV - Gospodarowanie wodami
5. Obszar interwencji V - Gospodarka wodno-ściekowa
6. Obszar interwencji VI – Zasoby geologiczne
7. Obszar interwencji VII – Gleby
8. Obszar interwencji VIII - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
9. Obszar interwencji IX – Zasoby przyrodnicze
10. Obszar interwencji X - Zagrożenia poważnymi awariami

Program zawiera także zagadnienia horyzontalne w ramach każdego obszaru interwencji. Zostały one przedstawione w formie tabeli. Uwzględniono w nim takie kwestie jak:

- adaptacja do zmian klimatu
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- działania edukacyjne,
- monitoring środowiska.

Następnie w Programie przedstawiono cele, kierunki interwencji i zadania ochrony środowiska

wraz z podaniem źródeł ich finansowania. Dokonano również opisu realizacji systemu POŚ poprzez zaplanowanie harmonogramu rzeczowo-finansowego realizacji zadań własnych wraz z finansowaniem zaplanowanych działań interwencji. W przedmiotowym dokumencie dokonano szczegółowej charakterystyki zasobów i składników środowiska przyrodniczego analizowanego obszaru. Na podstawie analizy scharakteryzowanych elementów środowiska sporządzono ocenę zagrożeń i tendencji przeobrażeń środowiska przyrodniczego. Wskazano również źródła i przyczyny zachodzących przeobrażeń. Stan poszczególnych elementów środowiska na terenie gminy Manowo oceniono jako dobry.

3.4. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Manowo na lata 2021-2026

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ograniczenie lub wyeliminowanie zdiagnozowanych problemów społecznych na obszarze gminy Manowo. Będzie to zatem taki kierunek działań, który pozwoli zminimalizować negatywne skutki zmian zachodzących w społeczeństwie. Zaplanowane w ramach Strategii działania ukierunkowane zostały na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie spójności społecznej, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie kapitału społecznego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

W ramach Strategii wyznaczono trzy główne cele strategiczne, tj.:

Cel I - Wspieranie rodzin przeżywających trudności oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju.

Cel II - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych oraz wzmacnianie ich aktywności społecznej.

Cel III - Wspieranie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

W ramach **Celu strategicznego I** zrealizowano następujące działania w 2023r.: prowadzono stałą współpracę z PCPR oraz Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Koszalinie w zakresie kierowania do programów wspierających rodziny oraz programów korekcyjno – edukacyjnych. 5 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych lub zagrożonych dysfunkcjami skierowana została na wypoczynek letni, dzieci ze świetlic wiejskich miały również zapewnione zajęcia w okresie ferii zimowych. Realizowane były zadania przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach profilaktyki w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.

W ramach **Celu strategicznego II**: kontynuowano współpracę z Pomorską Fundacją Jaś i Małgosia z Cewlina w celu dostarczenia osobom starszym i niepełnosprawnym sprzętu rehabilitacyjnego. W 2023 roku z takiego sprzętu skorzystało 5 osób, a 25 osobom pracownicy socjalni wydali wnioski do ubiegania się o orzeczenie stopnia niepełnosprawności.

W 2023 roku funkcjonował program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, w ramach którego ze wsparcia skorzystało 6 osób niepełnosprawnych.

W ramach prac społecznie – użytecznych 3 osoby z terenu gminy Manowo udzielały pomocy w codziennym funkcjonowaniu osobom niesamodzielnym.

Realizowany był projekt powiatowy „**Pomoc na wyciągnięcie ręki**” i do października 2023 roku dla 10 osób z terenu gminy Manowo w formie pomocy: posprzątanie mieszkania, zrobienia zakupów, wyjścia na spacer, wykupienie recepty itp.

Na terenie gminy od 2020 roku funkcjonuje Klub Seniora, do którego uczęszcza 25 seniorów. Uczestnicy klubu wzięli udział m.in. w takich formach wsparcia jak zajęcia rozwijające sprawność fizyczną, zajęcia warsztatowe, spotkania okolicznościowe, czy wyjazdy np. do teatru lub kina w Koszalinie.

W ramach **Celu strategicznego III** zrealizowano następujące działania: przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Koszalinie pracownicy socjalni wyszukiwali i wskazywali osobom długotrwale bezrobotnym oferty z rynku pracy. W celu aktywizacji zawodowej 12 osób bezrobotnych w miesiącu styczniu 2023 roku zostało skierowanych do wykonywania prac społecznie użytecznych. Trzy kobiety zostały zatrudnione w GOPS Manowo jako asystent osobisty osoby niepełnosprawnej na umowę zlecenie.

3.5. Gminny program wspierania rodziny

Gminny Program Wspierania Rodziny został przyjęty do realizacji Uchwałą Rady Gminy **XLIV/ 362/ 2022**, na lata **2023 – 2025** rok, a jego koordynowaniem i monitorowaniem zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie. Program ten zakłada przeprowadzenie wielu działań oraz stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych na terenie gminy Manowo. Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – tekst jednolity (Dz.U. z 2020 r . poz . 821 z późn .zm.), który zobowiązuje Wójta Gminy do złożenia Radzie Gminy rocznego sprawozdania z realizacji programu do dnia 31 marca każdego roku: „W terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań”.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku nakłada na administrację publiczną bardzo ważne i odpowiedzialne zadania. Zostały one przydzielone dla szeregu osób, instytucją i organizacją pracującym na rzecz dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego. Rodzina powinna być gwarantem bezpieczeństwa, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia oraz stabilizacji i zaspokoić podstawowe potrzeby dziecka w różnych aspektach jego życia. Respektowanie praw dziecka oraz egzekwowanie jego obowiązków to podstawowe zadania rodziców. Wieloaspektowa praca z rodziną biologiczną ma służyć ochronie odpowiedniego poziomu życia oraz ograniczyć umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo wychowawczych. W 2023 roku Urząd Gminy w Manowie sfinansował i zapewnił:

- **Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w Boninie** przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Koszalinie. Placówka prowadzona była w formie opiekuńczej a opieką zostało objętych 15 dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Placówka wspierała rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji. Współpracowała z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Do pracy z dziećmi i młodzieżą zatrudniono kadre pedagogiczną posiadającą odpowiednie wykształcenie. W placówce był zatrudniony kierownik placówki – pedagog rodzinny oraz wychowawca. Dodatkowe wsparcie prowadził socjoterapeuta i doradca. Placówka realizowała następujące zadania:

- opieka i wychowanie,
- organizacja czasu wolnego, zabaw, zajęć sportowych oraz rozwój zainteresowań,
- edukacja prozdrowotna,
- dożywianie dzieci i młodzieży,
- współpraca z rodzicami/opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi.

- **Prowadzenie Punktu Poradnictwa Rodzinnego**, którego zakres świadczeń i grupy docelowe, które mogą być objęte wsparciem to:

- a) rodziny i poszczególni członkowie tych rodzin (rodzice, dzieci, osoby niepełnosprawne, seniorzy) uwikłani w problem przemocy,
- b) członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego,
- c) pomoc psychospołeczna dla uchodźców z Ukrainy.

Formy pracy dla poszczególnych grup docelowych:

- a) prowadzenie porad, terapii indywidualnej i rodzinnej, interwencji kryzysowej, diagnozowanie przypadków, działania edukacyjne,
- b) działania edukacyjne i wspierające dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego w formie grupy wsparcia, opracowywanie programów terapeutycznych poszerzających ofertę pracy z rodzinami i osobami Zespołu Interdyscyplinarnego w Manowie,
- c) pomoc w diagnozowaniu przemocy w rodzinie oraz współpraca w zakresie realizacji programu zdrowienia rodziny i poszczególnych jej członków,
- d) wsparcie psychospołeczne obejmuje również mediacje, negocjacje i wspólne pokonanie barier psychospołecznych.

Psycholog w Gminnym Punkcie Poradnictwa Rodzinnego w roku 2023 przepracował łącznie 36 godzin w ramach których udzielił 16 konsultacji 5 osobom (1 mężczyzna, 4 kobiety)

- 1 osoba uzależniona od alkoholu
- 5 osoby z przemocy domowej

Konsultacje dotyczyły: wsparcia osób w ramach ich aktualnych trudności psychologicznych, psychologiczna pomoc ofiarom przemocy domowej, rozwiązywanie problemów w relacjach rodzinnych, trening zachowań asertywnych, pomoc w ramach oddziaływań wychowawczych, zmiana postaw i zachowań wyuczonej bezradności.

- **Realizacja programu profilaktycznego pt. „Życ w radości!”** w Szkole Podstawowej w Rosnowie. W profesjonalnych warsztatach profilaktycznych wzięły udział klasy w dwóch grupach: klasy od 1 do 4 oraz klasy od 5-8. W klasach młodszych przeprowadzone zostały warsztaty pt. ” Profilaktyka uzależnień od telefonu komórkowego, internatu, gier komputerowych i portali społecznościowych”. Klasy starsze udział wzięły w warsztatach pt. ” Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych”.

- **Zorganizowanie konkursu plastycznego pt. „ Życ zdrowo i bezpiecznie!”** skierowanego dla dzieci od 3 do 14 roku życia. Celem konkursu była: promocja zasad bezpiecznego spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu, promocja zasad zachowania higieny osobistej, kształtowanie postaw i zachowań sprzyjających zachowaniu zdrowia, negowanie wszelkich zachowań związanych z różnego rodzaju używkami, aktywizacja w zakresie działań prozdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki zagrożeń występujących w okresie wakacyjnym.

- **Realizacja programu profilaktycznego pt. „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”** w Szkole Podstawowej w Manowie. Zajęcia rozpoczęły się w listopadzie 2023r. i trwać będą do kwietnia

2024r. Celem programu jest dążenie do rozwoju takich postaw i cech charakteru dzieci jak: uważność, ciekawość, wytrwałość, życzliwość, wdzięczność i optymizm. Program jest skierowany do uczniów klasy III (12 uczniów).

- W szkole podstawowej w Boninie **zrealizowano program pt. „Jestem zdrowy, bo nie palę”.**

Celem programu było: upowszechnienie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów, prowadzenie zdrowego tryb życia, umacnianie poczucia wartości uczniów i kształtowanie postawy asertywnej. Odbiorcami programu byli uczniowie z klas IV-VIII.

W ramach profilaktyki, edukacji oraz wsparcia specjalistycznego dla rodzin i dzieci z terenu Gminy Manowo funkcjonuje **Zespół Interdyscyplinarny przy Wójcie Gminy Manowo.**

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego przy Wójcie Gminy Manowo informuje, że w ramach profilaktyki, edukacji oraz wsparcia specjalistycznego dla rodzin i dzieci z terenu Gminy Manowo w roku **2023** Zespół Interdyscyplinarny podjął następujące działania :

- Zespół Interdyscyplinarny wziął udział w dwóch imprezach organizowanych przy szkole w Rosnowie: „Dniu Dziecka” oraz realizowanej przez Stowarzyszenie „Przyjazna Dłoń” w ramach projektu „Rodzinnie i bezpiecznie” w której uczestniczyło ok. 170 uczniów, podczas tego wydarzenia członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego rozdawali ulotki oraz gadżety informujące o zjawisku przemocy (zapobieganie, reagowanie) oraz przeprowadzono konkurs plastyczny „Stop przemocy”, rozwiązywano krzyżówkę dot. znajomości zjawiska przemocy (np. gdzie szukać pomocy w przypadku wystąpienia, co to jest itd.);

- udzielono wsparcia psychologicznego rodzinom skierowanym do Gminnego Punktu Poradnictwa Rodzinnego – 6 przedstawicieli rodzin,

- prowadzona jest strona internetowa zawierająca informacje z zakresu przeciwdziałania, edukacji itd. zjawiska przemocy w rodzinie – odwiedzona przez ok. 70 osób;

- w ramach procedury „Niebieskie Karty” działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego objętych było 18 rodzin;

- 15 czerwca 2023r. odbył się dyżur przedstawicieli różnych instytucji (Caritas, kurator Zespołu Kuratorskiego, specjaliści z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie itd.) podczas którego osoby stosujące i doznające przemocy mogły dowiedzieć się nt. oferty pomocowej (wsparcia specjalistycznego, warsztatów, działań profilaktycznych itd.);

- poszczególni członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego (działnicowi, przedstawiciel GKRPA) prowadzili działania profilaktyczno- edukacyjne nt. przemocy (spotkania tematyczne) w szkołach z terenu Gminy Manowo.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Manowie działa **Zespół ds. Asysty Rodzinnej**, którego zadaniem jest jak najlepsze ustalenie potrzeb i możliwości wsparcia rodziny w kryzysie. Na posiedzeniach Zespołu szczegółowo omawiane są problemy w rodzinach, które wymagają szczególnej uwagi. Zespołowe spojrzenia na sytuację indywidualną rodziny, jej potrzeby i problemy daje możliwości szerszego udzielenia pomocy rodzinie i efektywniejszej realizacji działań podejmowanych przez asystenta rodziny. Posiedzenia Zespołu odbywały się kwartalnie oraz w sytuacjach zaistniałej potrzeby.

Wszystkie placówki edukacyjne z terenu naszej gminy – przedszkola i szkoły wykonały szereg działań profilaktycznych i zrealizowały liczne projekty Profilaktyczno – Wychowawcze. Wszyscy nauczyciele Szkół Podstawowych w Gminie Manowo w roku szkolnym 2023/2024 realizują liczne zadania wychowawcze i profilaktyczne w ramach godzin lekcyjnych oraz w ramach godzin wychowawczych.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie funkcjonują świetlice w miejscowościach : Grzybica, Manowo, Rosnowo, Wyszebórz i Wyszewo. W świetlicach odbywały się zorganizowane zajęcia dla dzieci i młodzieży. Realizowane były programy profilaktyczne,

których celem było uświadomienie dzieciom wszelkich zagrożeń wynikających z zażywania narkotyków i dopalaczy, palenia papierosów i spożywania alkoholu.

W Boninie działa **Placówka wsparcia dziennego „Iskierka”** prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Koszalinie. Do świetlicy „Iskierka” uczęszczało w minionym roku 27 dzieci, jednorazowo w świetlicy mogło przebywać 15 dzieci, zapisanych ogółem było 40 dzieci. Placówka w Boninie wznowiła swoją stacjonarną działalność 15 lutego w 2021 roku i w minionym roku podjęła wiele inicjatyw dotyczących rozwoju dzieci oraz wsparcia rodziny. Swoim podopiecznym placówka oferowała opiekę i wychowanie, dożywianie, edukację prozdrowotną oraz organizację zabaw i zajęć sportowych.

W 2023 roku w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie gminy Manowo zrealizowano wiele zadań ustawowych mających na celu poprawę funkcjonowania rodzin oraz rozwiązanie istotnych problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy. Systematycznie monitorowano rodziny zagrożone kryzysem. Pracownicy socjalni oraz asystent rodziny w razie potrzeby współpracowali z podmiotami i instytucjami działającym w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, przedszkolami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatową Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym. Przyznanie asystenta rodziny każdorazowo poprzedzone jest rodzinnym wywiadem środowiskowym.

Priorytetem wspierania rodziny jest stworzenie optymalnych warunków do rozwoju przy wykorzystaniu jej własnych możliwości i zasobów. W okresie sprawozdawczym z usług asystenta skorzystało 6 rodzin, w tym 1 rodzina została zobligowana do pracy z asystentem przez sąd. Współpracę z asystentem zakończyły 3 rodziny, pozostałe kontynuują współpracę z asystentem rodziny.

Współpraca rodziny z asystentem w roku 2023 przedstawiała się następująco:

Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	Ogółem		6
	W tym	Zobowiązane przez sąd	1
Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	Do 3 miesięcy		2
	Powyżej 3 do 12 miesięcy		2
	Powyżej roku		2
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę	Ogółem		3
	W tym	Ze względu na osiągnięcie efektów	1
		Ze względu na zaprzestanie współpracy	2
		Ze względu na brak efektów	0
		Ze względu na zmianę metody pracy	0
Liczba rodzin, które korzystały z rodzin wspierających	0		

Zgodnie z art. 191 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka w wysokości:

- a. 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w rodzinie zastępczej,
- b. 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w rodzinie zastępczej,
- c. 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim i następnym roku pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Koszt poniesiony na dzieci w pieczy zastępczej w 2023 roku wyniósł 198 211, 09zł.

3.6 Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Manowo na lata 2021-2026

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy i zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem poprzez spójne działanie wszystkich służb .

Cele szczegółowe realizowane są poprzez:

- wsparcie rodzin, w których stosowana jest przemoc,
- podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w roku 2023:

1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc:

Cykliczne wizyty pracowników socjalnych w środowisku, rozmowy wspierające i informujące o formach pomocy.

2. Prowadzenie przez przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego punktów konsultacyjnych, telefonów zaufania:

- W siedzibie GOPS Manowo istnieje punkt informacyjno-konsultacyjny, gdzie można zgłosić podejrzenie stosowania przemocy, otrzymać informacje z tego zakresu – osobiście bądź pod numerem telefonu.

3. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie i innymi instytucjami:

- W ramach współpracy z PCPR osoby podejrzane o stosowanie przemocy były informowane i kierowane do programu korekcyjno – edukacyjnego, natomiast członkowie rodziny do pomocy psychologicznej w PCPR.

4. Edukacja społeczności poprzez zamieszczanie w gablotach, ulotek, informacji dot. przemocy:

- Na tablicy informacyjnej GOPS umieszczono ulotki informacyjne dot. przemocy, plakat dot.

wsparcia dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, Infolinii „Niebieskiej Linii”, punktu informacyjno-konsultacyjnego. Na stronie internetowej umieszczono również informatory dot. miejsc gdzie można uzyskać wsparcie. Ulotki informacyjne otrzymały również szkoły z terenu Gminy Manowo.

5. Doskonalenie kadr, członków Zespołu Interdyscyplinarnego pracujących ze sprawcami i ofiarami przemocy

- Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego w 2023 r. wzięli udział w szkoleniach stacjonarnych na którym uzyskali dodatkową wiedzę na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz prowadzenia procedury Niebieskiej Karty.

6. Realizacja „Procedury „Niebieskie Karty” przez Zespół Interdyscyplinarny w roku 2023 :

W roku 2023 działał Zespół Interdyscyplinarny (ZI) w Gminie Manowo do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. ZI składa się z 12 osób. Zespół Interdyscyplinarny na posiedzeniach zwoływanych przez Przewodniczącego dokonywał analiz problemów wynikających z otrzymywanych Niebieskich Kart. W okresie od stycznia do grudnia wpłynęło ogółem 10 Niebieskich Kart. Procedurę Niebieskich Kart w roku 2023 prowadzono zarówno wobec otrzymanych Kart, które wpłynęły w ciągu roku jak i wobec kart, które nie zostały zakończone w roku poprzednim (łącznie 18 kart w toku). Ogółem zostało zamkniętych 14 Kart, 2 przesłane według właściwości, natomiast 4 Kart nie zostało zamkniętych i procedura ich będzie kontynuowana w roku 2024. Po stronie tut. Ośrodka pozostawała cała obsługa administracyjna Zespołu. Zespół Interdyscyplinarny odbył 5 posiedzenia oraz 17 posiedzeń grup roboczych.

7. Pomoc Specjalistyczna

W 2023 roku na terenie gminy Manowo funkcjonował **Punkt Poradnictwa Rodzinnego**. Zakres świadczeń i grupy docelowe objęte wsparciem w ramach Punktu:

- a) rodziny i poszczególni członkowie tych rodzin (rodzice, dzieci, osoby niepełnosprawne, seniorzy) uwikłani w problem przemocy,
- b) członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego,
- c) pomoc psychospołeczna dla uchodźców z Ukrainy.

Formy pracy dla poszczególnych grup docelowych:

- a) prowadzenie porad, terapii indywidualnej i rodzinnej, interwencji kryzysowej, diagnozowanie przypadków, działania edukacyjne,
- b) działania edukacyjne i wspierające dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego w formie grupy wsparcia, opracowywanie programów terapeutycznych poszerzających ofertę pracy z rodzinami i osobami Zespołu Interdyscyplinarnego w Manowie,
- c) pomoc w diagnozowaniu przemocy w rodzinie oraz współpraca w zakresie realizacji programu zdrowienia rodziny i poszczególnych jej członków,
- d) wsparcie psychospołeczne obejmuje również mediacje, negocjacje i wspólne pokonanie barier psychospołecznych.

Ze wsparcia psychologicznego w ramach działalności Punktu Poradnictwa Rodzinnego w 2023 skorzystało 6 osób.

3.7. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym w 2023 roku

W dniu 16 grudnia 2022 roku Uchwałą Nr XLIV/358/2022 Rady Gminy Manowo został uchwalony Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym na 2023 rok. Program był zapisem działań, które były realizowane w ramach zadań własnych gminy, w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów dotyczących alkoholu i substancji psychoaktywnych, przemocy w rodzinie oraz uzależnieniami behawioralnymi, czyli uzależnieniem od czynności.

Na 2023 rok zaplanowano na wykonanie zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym kwotę **100.000,00**.

Dochód uzyskany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2023 rok wyniósł **118.253,40 zł**. Ogółem środki wydatkowane na wykonanie zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – **87.568,64 zł**. W ciągu roku został zwiększony plan i rozdysponowano niewykorzystane środki za 2021 rok. Wykorzystane środki zostały przeznaczone na następujące działania:

- zmniejszenie rozmiarów aktualnie występujących problemów alkoholowych poprzez zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin (prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin- w okresie sprawozdawczym opieką objęto 5 osób. Psycholog udzielił 16 konsultacji w czasie 36 przepracowanych godzin w 2023r. Na te działania przeznaczono 7.146,00 zł.
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie (prowadzenie placówki wsparcia dziennego w Boninie 65.000,00 zł, zakup artykułów i gadżetów profilaktycznych dla Zespołu Interdyscyplinarnego 957,09 zł),
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych (prowadzenie na terenie szkół podstawowych programów profilaktycznych, 4.328,34 zł),
- wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych (wynagrodzenie i szkolenie członków GKRPA 13.807,20 zł).

3.8. Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi

W dniu 28 października 2022 roku Uchwałą Nr XLII/344/2022 Rady Gminy Manowo został przyjęty „Program i zasady współpracy Gminy Manowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 rok”.

Współpraca o charakterze finansowym Gminy Manowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego polegała na zleceniu

realizacji zadań publicznych w formie powierzenia i wspierania realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji. Zlecenie zadań odbywało się głównie w drodze otwartych konkursów ofert ogłaszanych w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej:

W 2022 roku ogłoszono konkurs ofert na wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej na rok 2023. Wyniki konkursu:

Lp.	Nazwa organizacji	Tytuł zadania	Przyznana dotacja
1.	Gminny Klub Sportowy Manowo	„Piłka nożna - popularyzacja”	80.000,00 zł
2.	Stowarzyszenie Klub Piłkarski Zefir Wyszewo	„Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej w 2023 roku”	80.000,00 zł
3.	Klub Sportowy Zryw Kretomino	„Popularyzacja i rozwój piłki nożnej jako alternatywa spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież”	30.000,00 zł
4.	Gminny Klub Sportowy	„Prowadzenie zajęć sportowo-	20.000,00 zł

	„Orlęta” Rosnowo	rekreacyjnych w 2023 roku”	
5.	Uczniowski Klub Sportowy „Lotnik”	„Strzelectwo i szachy w Rosnowie”	8.000,00 zł
6.	Pomorska Fundacja „Jaś i Małgosia”	Prowadzenie Manowskiego Klubu Karate Kyokushin Ronin	18.000,00 zł
		Razem	236.000,00 zł

Działania na rzecz osób w wieku emerytalnym:

W 2023 roku ogłoszono konkurs na realizację zadania publicznego z zakresu działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym. Wpłynęła jedna oferta złożona przez Koło Gospodyń Wiejskich z Rosnowa „Kreatywny Babiniec”, która spełniła wszystkie niezbędne wymagania i została pozytywnie zaopiniowana przez komisję oraz Wójta Gminy Manowo.

Lp.	Nazwa organizacji	Tytuł zadania	Przyznana dotacja
1.	Koło Gospodyń Wiejskich z Rosnowa „Kreatywny Babiniec”	„Prowadzenie warsztatów kreatywnych dla seniorów w 2023 roku”	40.000,00 zł

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych:

W 2023 roku Pomorska Fundacja „Jaś i Małgosia” w dniu 04.07.2023r. złożyła pierwszą uproszczoną ofertę realizacji zadania publicznego na zadania epod tytułem: „Wspieranie osób chorych – zapewnienie mieszkańcom sprzętu rehabilitacyjnego pomocniczego”. W dniu 18.10.2023r. wpłynęła druga uproszczona oferta na ww. zadanie. Uznając celowość realizacji ww. zadania Wójt Gminy Manowo przyznał dotację.

Lp.	Nazwa organizacji	Tytuł zadania	Przyznana dotacja
1.	Pomorska Fundacja „Jaś i Małgosia”	Wspieranie osób chorych – zapewnienie mieszkańcom sprzętu rehabilitacyjnego pomocniczego” w okresie od 14.07.2023r. do 05.10.2023r.	7.500,00 zł
2.	Pomorska Fundacja „Jaś i Małgosia”	Wspieranie osób chorych – zapewnienie mieszkańcom sprzętu rehabilitacyjnego pomocniczego” w okresie od 30.10.2023r. do 31.12.2023r.	7.500,00 zł

Prowadzenie placówki wsparcia dziennego:

Otwarty konkurs ofert na prowadzenie placówki wsparcia dziennego został ogłoszony dnia 7 grudnia 2022 roku. Podczas trwania konkursu wpłynęła jedna oferta złożona przez: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy z siedzibą w Koszalinie, ul. M.J. Piłsudskiego 11-15. Wysokość dotacji wyniosła 65.000,00 zł.

Lp.	Nazwa organizacji	Tytuł zadania	Przyznana dotacja
1.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Koszalinie	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego	65.000,00 zł

Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy:

Gmina Manowo przekazała również dotację na prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Manowie. Umowa o powierzenie realizacji zadania publicznego jest zawarta na okres 5 lat, tj. 01.01.2019r. - 31.12.2023r. W 2023 roku przyznano dotację w wysokości 729.727,12 zł. Natomiast wykorzystano kwotę 729.713,91 zł.

Współpraca pozafinansowa.

Gmina Manowo w 2023 r. wspierała sektor pozarządowy również w formach pozafinansowych. Promowała lokalne organizacje pozarządowe i podejmowane przez nie działania na stronie internetowej <https://www.manowo.pl/>, na portalu społecznościowym oraz w lokalnej gazecie „Gmina nad Radwią”.

Na stronie internetowej gminy znajduje się zakładka przeznaczona dla organizacji pozarządowych, gdzie również istnieje baza organizacji działających na terenie gminy.

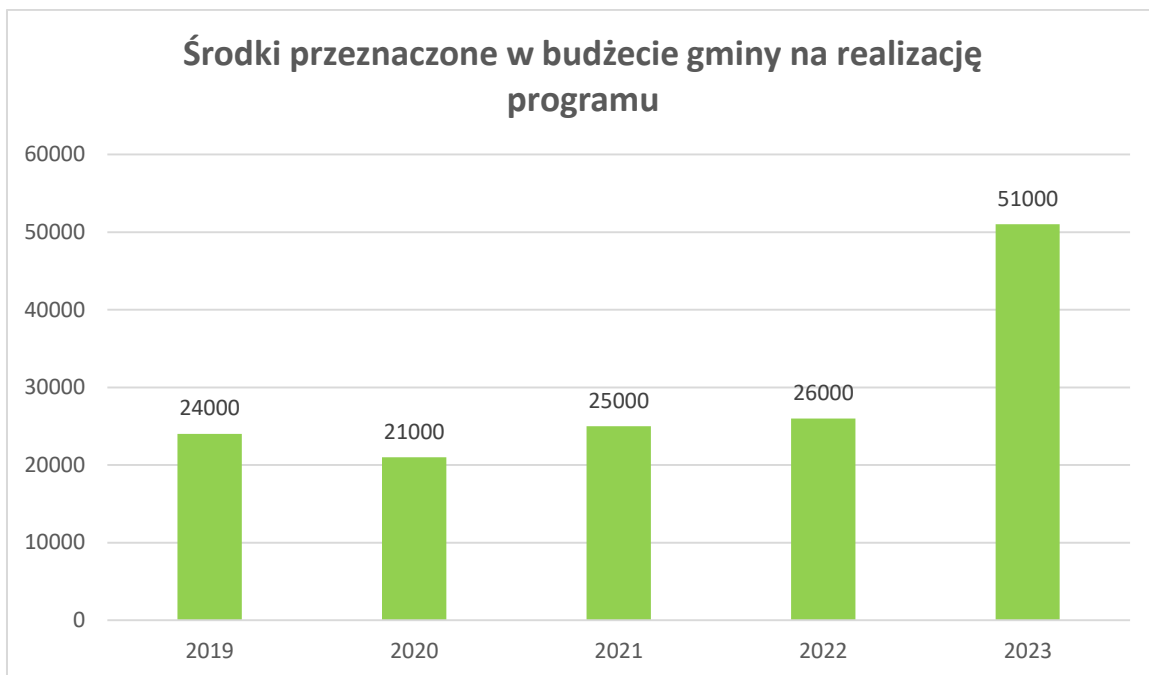
Za pośrednictwem strony internetowej urzędu, Biuletynu Informacji Publicznej oraz tablicy ogłoszeń informowano organizacje pozarządowe o możliwości uczestnictwa w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych. Ponadto informowano przedstawicieli organizacji o szkoleniach.

3.9. Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami

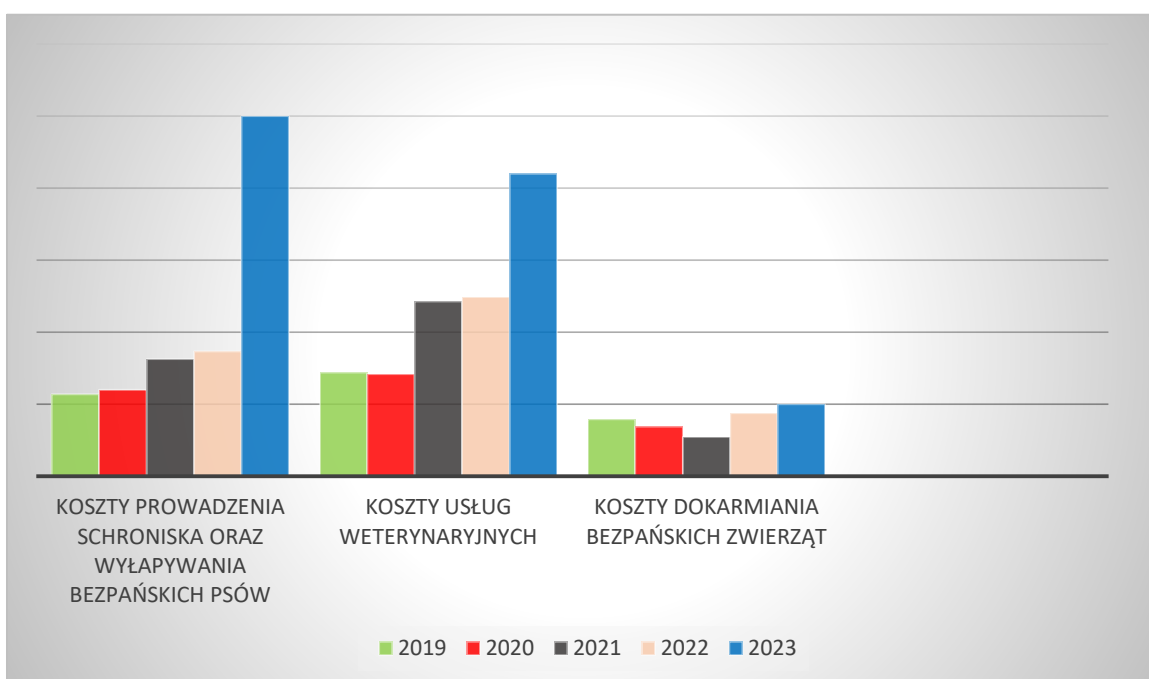
Na podjęcie działań objętych Programem w 2023r, została przeznaczona w budżecie kwota w wysokości 51 000 zł, w tym na prowadzenie schroniska oraz wyłapywanie bezpańskich psów 25 000,00 zł., zapewnienie usług weterynaryjnych 21 000,00 zł , oraz dokarmianie w odniesieniu do bezpańskich zwierząt 5 000,00.

W 2023 r. wykorzystano łącznie 33 262,88 zł, w tym:

- na prowadzenie schroniska oraz wyłapywanie bezpańskich psów: 9 566,00 zł
- zapewnienie usług weterynaryjnych: 19 008,00 zł
- dokarmianie w odniesieniu do bezpańskich zwierząt: 4 690,88 zł

W budżecie na rok 2023 została znacznie zwiększona kwota na realizację programu w stosunku do roku 2022 i lat wcześniejszych.

Najwięcej wydatków ze środków programu przeznaczonych było w roku 2023 na usługi weterynaryjne, a najmniej na dokarmianie zwierząt.

IV. REALIZACJA UCHWAŁ RADY GMINY.

W 2023 roku Rada Gminy Manowo podjęła 83 uchwały. Jedną uchwałę Wojewoda unieważnił w całości. W stosunku do jednej uchwały organ nadzorczy wydał rozstrzygnięcia nadzorcze unieważniając w części zapisy ustanowione przez Radę.

Lp.	Nr uchwały	Tytuł uchwały	Informacja o realizacji
1.	XLVI/368/2023 16.01.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
2.	XLVI/369/2023 16.01.2023	współdziałania Gminy Miasto Koszalin z Gminą Manowo w zakresie realizacji zadania publicznego obejmującego zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom w Schronisku dla bezdomnych zwierząt	W trakcie realizacji,
3.	XLVI/370/2023 16.01.2023	ustalenia składów osobowych stałych komisji Rady Gminy	Zrealizowana
4.	XLVI/371/2023 16.01.2023	rozpatrzenia skargi na Wójta Gminy Manowo	Zrealizowana
5.	XLVII/372/2023 24.02.2023	wyrażenia zgody na nabycie prawa własności nieruchomości	Zrealizowana
6.	XLVII/373/2023 24.02.2023	wyrażenia zgody na wydzierżawienie części działki 226/34, położonej w Rosnowie	Zrealizowana
7.	XLVII/374/2023 24.02.2023	zgody na zbycie nieruchomości gruntowej	Zrealizowana
8.	XLVII/375/2023 24.02.2023	przyjęcia podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnej pomocy w zakresie dożywiania w ramach wieloletniego rządowego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023	Zrealizowana
9.	XLVII/376/2023	określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami	Zrealizowana

	24.02.2023	komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałej oraz nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe	
10.	XLVII/377/2023 24.02.2023	Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Manowo	Zrealizowana. Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody – stwierdzono nieważność § 5 ust. 2 w zakresie wyrazów: „drobne” oraz „związane z ich bieżącą eksploatacją”
11.	XLVII/378/2023 24.02.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, którzy nie są obowiązani do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, za usługi odbioru odpadów komunalnych oraz za usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych	Zrealizowana
12.	XLVII/379/2023 24.02.2023	określenia przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy Manowo, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Manowo oraz warunków i zasad korzystania z tych przystanków	Zrealizowana
13.	XLVII/380/2023 24.02.2023	zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne w kompostowniku przydomowym	Zrealizowana
14.	XLVII/381/2023 24.02.2023	ustalenia planu sieci szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Manowo	Zrealizowana
15.	XLVII/382/2023	ustalenia stawki za 1 kilometr przebiegu pojazdu, uwzględnianej przy obliczaniu	Zrealizowana

	24.02.2023	zwrotu rodzicom kosztów przewozu dzieci, młodzieży, uczniów oraz rodziców	
16.	XLVII/383/2023 24.02.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie planów pracy stałych Komisji Rady Gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
17.	XLVIII/384/2023 22.03.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez Wójta Gminy Manowo	Zrealizowana
18.	XLVIII/385/2023 22.03.2023	zmian w Statucie Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie	Zrealizowana
19.	XLVIII/386/2023 22.03.2023	wyrażenia zgody na utworzenie i przystąpienie Gminy Manowo do spółdzielni energetycznej	W trakcie realizacji
20.	XLVIII/387/2023 22.03.2023	udzielenia dotacji dla Gminy Miasto Koszalin	Zrealizowana
21.	XLVIII/388/2023 22.03.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
22.	XLVIII/389/2023 22.03.2023	zmiany wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2023-2028	Zrealizowana
23.	XLVIII/390/2023 22.03.2023	wyodrębnienia funduszu sołeckiego w budżecie Gminy Manowo na 2024 rok	Zrealizowana
24.	XLIX/391/2023 31.03.2023	przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2030	Zrealizowana
25.	XLIX/392/2023 31.03.2023	przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Manowo w 2023 roku	Zrealizowana
26.	XLIX/393/2023 31.03.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia składów osobowych stałych komisji Rady Gminy	Zrealizowana
27.	L/394/2023 28.04.2023	nadania imienia Lasów Państwowych Szkole Podstawowej w Manowie	Zrealizowana
28.	L/395/2023 28.04.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie przystąpienia Gminy Manowo do Stowarzyszenia Środkowopomorska Grupa Działania	Zrealizowana
29.	L/396/2023 28.04.2023	wyrażenia zgody na wydzierżawienie działki nr 95/3, położonej w Rosnowie	Zrealizowana
30.	LI/397/2023 2.06.2023	wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia w celu zawiązania związku ZIT (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne)	Zrealizowana

31.	LI/398/2023 2.06.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach prowadzonych przez Gminę Manowo	Zrealizowana
32.	LI/399/2023 2.06.2023	rozpatrzenia petycji w sprawie przystąpienia do sojuszu Pokojowego i o potwierdzenie sprzeciwu na połączenie Polski i Ukrainy	Zrealizowana
33.	LI/400/2023 2.06.2023	wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości gruntowej w związku ze zmianą granic gminy Manowo	Zrealizowana
34.	LII/401/2023 30.06.2023	udzielenia Wójtowi Gminy Manowo wotum zaufania	Zrealizowana
35.	LII/402/2023 30.06.2023	zatwierdzenia sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z wykonania budżetu gminy Manowo za 2022 rok	Zrealizowana
36.	LII/403/2023 30.06.2023	udzielenia Wójtowi gminy Manowo absolutorium z tytułu wykonania budżetu za 2022 rok	Zrealizowana
37.	LII/404/2023 30.06.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
38.	LII/405/2023 30.06.2023	zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2023-2028	Zrealizowana
39.	LII/406/2023 30.06.2023	określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy Manowo	Zrealizowana
40.	LII/407/2023 30.06.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości gruntowych w związku ze zmianą granic gminy Manowo	Zrealizowana
41.	LII/408/2023 30.06.2023	nadania nazw ulicom w miejscowości Manowo, gmina Manowo	Zrealizowana
42.	LII/409/2023	sprzedaży działki gruntu	Zrealizowana

	30.06.2023		
43.	LII/410/2023 30.06.2023	wyrażenia zgody na wydzierżawienie części działki nr 226/34, położonej w Rosnowie	Zrealizowana
44.	LII/411/2023 30.06.2023	przyjęcia raportu Wójta Gminy Manowo z wykonania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii za 2022 rok	Zrealizowana
45.	LII/412/2023 30.06.2023	powołania zespołu opiniującego kandydatów na ławników	Zrealizowana
46.	LII/413/2023 30.06.2023	zmiany Statutu Gminy Manowo	Zrealizowana
47.	LII/414/2023 30.06.2023	trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego	Unieważniona przez Wojewodę
48.	LIII/415/2023 11.08.2023	ustalenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Manowo	Zrealizowana
49.	LIII/416/2023 11.08.2023	zmieniającej uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości gruntowych w związku ze zmianą granic gminy Manowo	Zrealizowana
50.	LIII/417/2023 11.08.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
51.	LIV/418/2023 29.09.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
52.	LIV/419/2023 29.09.2023	zmiany Wieloletniej prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2023-2028	Zrealizowana
53.	LIV/420/2023 29.09.2023	uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Manowo w części wsi Manowo w obrębie Manowo	Zrealizowana
54.	LIV/421/2023 29.09.2023	wyznaczenia inkasentów oraz określenia wysokości wynagrodzenia za inkaso od podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego oraz opłat za gospodarowanie	Zrealizowana

		odpadami komunalnymi	
55.	LIV/422/2023 29.09.2023	określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości	Zrealizowana
56.	LIV/423/2023 29.09.2023	wprowadzenia oraz ustalenia wysokości stawki opłaty miejscowej, terminów jej płatności oraz sposobu jej poboru	Zrealizowana
57.	LIV/424/2023 29.09.2023	wyrażenia zgody na wydzierżawienie części działki nr 405/1, położonej w Manowie	Zrealizowana
58.	LIV/425/2023 29.09.2023	wyrażenia zgody na zawarcie z dotychczasowym dzierżawcą kolejnej umowy dzierżawy	Zrealizowana
59.	LIV/426/2023 29.09.2023	przejęcia drogi powiatowej położonej na terenie gminy Manowo i zaliczenia jej do kategorii dróg gminnych	Zrealizowana
60.	LIV/427/2023 29.09.2023	nadania nazw ulicom w miejscowości Cewlino, gmina Manowo	Zrealizowana
61.	LIV/428/2023 29.09.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Manowo	Zrealizowana
62.	LIV/429/2023 29.09.2023	wyboru ławników do Sądu Rejonowego w Koszalinie	Zrealizowana
63.	LV/430/2023 26.10.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
64.	LV/431/2023 26.10.2023	zmiany Wieloletniej prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2023-2028	Zrealizowana
65.	LV/432/2023 26.10.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia trybu udzielenia i rozliczania oraz przeprowadzania kontroli prawidłowości pobrania i wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu Gminy Manowo dla niepublicznych przedszkoli i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego	Zrealizowana
66.	LV/433/2023 26.10.2023	przyjęcia informacji o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2022/2023	Zrealizowana
67.	LVI/434/2023	przyjęcia „Programu i zasad współpracy Gminy Manowo z organizacjami	Zrealizowana

	24.11.2023	pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2024 rok”	
68.	LVI/435/2023 24.11.2023	zmian w budżecie gminy Manowo na 2023 rok	Zrealizowana
69.	LVII/436/2023 18.12.2023	udzielenia dotacji dla Gminy Miasto Koszalin	Zrealizowana
70.	LVII/437/2023 18.12.2023	zmian w budżecie gminy na 2023 rok	Zrealizowana
71.	LVII/438/2023 18.12.2023	zmiany wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2023-2026	Zrealizowana
72.	LVII/439/2023 18.12.2023	uchwalenia budżetu Gminy Manowo na rok 2024	Zrealizowana
73.	LVII/440/2023 18.12.2023	Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Manowo na lata 2024-2027	Zrealizowana
74.	LVII/441/2023 18.12.2023	Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym na 2024 rok	Zrealizowana
75.	LVII/444/2023 18.12.2023	uchwalenia planu pracy Rady Gminy Manowo na 2024 rok	Zrealizowana
76.	LVII/443/2023 18.12.2023	planów pracy stałych Komisji Rady Gminy Manowo na 2024 rok	Zrealizowana
77.	LVII/444/2023 18.12.2023	wyrażenia zgody na zawarcie umowy dzierżawy części działki gruntu nr 544/2 w obrębie ewidencyjnym Manowo	Zrealizowana
78.	LVII/445/2023 18.12.2023	sprzedaży lokalu mieszkalnego	Zrealizowana
79.	LVII/446/2023 18.12.2023	wyrażenia zgody na nabycie prawa własności nieruchomości	Zrealizowana
80.	LVII/447/2023	podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie	Zrealizowana

	18.12.2023	pomocy w zakresie dożywiania w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028	
81.	LVII/448/2023 18.12.2023	przyjęcia gminnego programu osłonowego w zakresie dożywiania na lata 2024-2028	Zrealizowana
82.	LVII/449/2023 18.12.2023	szczegółowych warunków przyznania i odpłatności za usługi sąsiedzkie, usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, jak również szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z odpłatności oraz trybu ich pobierania	Zrealizowana
83.	LVII/450/2023 18.12.2023	zmieniająca uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości gruntowych w związku ze zmianą granic gminy Manowo	Zrealizowana

V. WSPÓŁPRACA Z INNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI SAMORZĄDOWYMI

Gmina Manowo jest członkiem Stowarzyszenia Środkowopomorska Grupa Działania w Koszalinie. Stowarzyszenie Środkowopomorska Grupa Działania powstało w lipcu 2015 r. i jest partnerstwem trójsektorowym w skład którego wchodzi podmioty sektora publicznego, społecznego, gospodarczego i mieszkańcy. SŚGD jest największą z 12 lokalnych grup działania w województwie zachodniopomorskim i jedną z największych w Polsce. W skład Stowarzyszenia Środkowopomorska Grupa Działania wchodzi 15 gmin:

- Gmina Będzino
- Gmina Biesiekierz
- Gmina Bobolice
- Miasto Darłowo
- Gmina Darłowo
- Gmina Malechowo
- Gmina Manowo
- Gmina Mielno
- Gmina Polanów
- Gmina Postomino
- Gmina Sianów
- Miasto Sławno
- Gmina Sławno
- Gmina Świeszyno
- Gmina Tychowo

Obecnie Stowarzyszenie Środkowopomorska Grupa Działania w ramach umowy z Zarządem Województwa Zachodniopomorskiego realizuje Strategię Rozwoju Lokalnego, która jest

współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałania „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Gmina Manowo na podstawie Porozumienia międzygminnego z dnia 28 marca 2014r. jest członkiem **Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko KołobrzESCO Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT KKBOF)**. W jego skład oprócz Gminy Manowo wchodzi również: Będzino, Białogard, Miasto Białogard, Biesiekierz, Bobolice, Dygowo, Gościno, Karlino, Kołobrzeg, Miasto Kołobrzeg, Miasto Koszalin, Mielno, Polanów, Sianów, Siemyśl, Świeszyno, Tychowo, Ustronie Morskie.

Zawarte porozumienie jest formą współpracy samorządów współfinansowaną ze środków Funduszy Europejskich, która została wprowadzona w Perspektywie Finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie mogą realizować wspólne cele i wskazują przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Taka formuła umożliwia wyjście poza sztywne granice administracyjne samorządów, co ma się przełożyć na większe oddziaływanie realizowanych wspólnie przedsięwzięć.

Do najważniejszych celów realizacji ZIT KKBOF należy realizacja zintegrowanych projektów, które sprzyjają rozwojowi całego obszaru ZIT, integracji jego mieszkańców i współpracy samorządów w realizacji potrzeb miast i ich obszarów funkcjonalnych.

Działalność Sołtysów i Przewodniczących Osiedli

W 2023 roku funkcje sołtysów i przewodniczących rad pełnili:

Lp.	Sołectwo	Sołtys
1.	Cewlino	Przemysław Rusin
2.	Grzybnica	Romana Nowocień
3.	Rosnowo	Andrzej Lewandowski
4.	Wyszebórz	Sylwester Szczepankiewicz
5.	Wyszewo	Sylwia Krępeć
6.	Manowo	Wanda Węgrzyńska

Lp.	Osiedle	Przewodniczący Rady Osiedlowej
1.	Rosnowo	Jacek Pietrzak
2.	Bonin	Aleksandra Lenio

WYDATKI JEDNOSTEK POMOCNICZYCH ZA 2023 ROK

NAZWA JEDNOSTKI POMOCNICZEJ	PLAN WG UCHWAŁY	PLAN PO ZMIANACH	WYKONANIE	%
Sołectwo Manowo	19 000,00	19 000,00	14 733,02	77,5
Sołectwo Cewlino	8 000,00	8 000,00	7 979,97	99,7
Sołectwo Grzybica	7 500,00	7 500,00	4 846,63	64,6
Sołectwo Wyszebórz	10 000,00	10 000,00	9 836,46	98,4
Sołectwo Rosnowo	7 500,00	7 500,00	7 092,05	94,6
Sołectwo Wyszewo	14 000,00	14 000,00	9 635,31	68,8
Osiedle Bonin	22 000,00	22 000,00	20 495,15	93,2
Osiedle Rosnowo	25 000,00	25 000,00	24 960,98	99,8
OGÓŁEM:	113 000,00	113 000,00	99 579,57	88,1

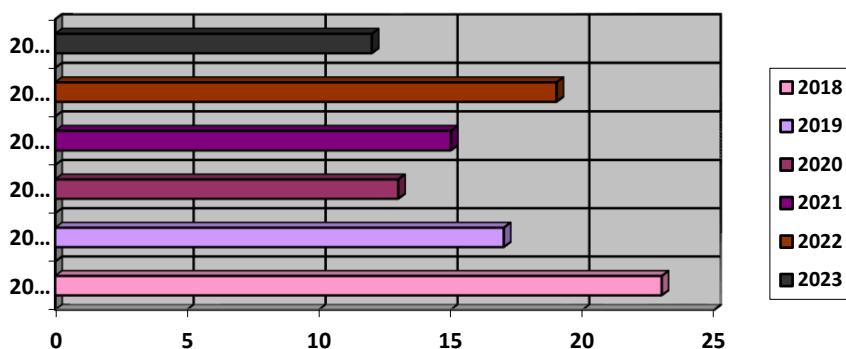
VI. CZĘŚĆ ANALITYCZNA – EFEKTY DZIAŁAŃ PROWADZONYCH W 2023 ROKU.

6.1 Planowanie przestrzenne

Od 2023r powierzchnia Gminy Manowo zmniejszyła się i wynosi 18463 ha, natomiast miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych było 660,173 ha, co stanowi ok 3,58 % pow. całej Gminy. Stan ten uległ zmianie w związku z przyłączeniem wsi Kretomino do miasta Koszalin.

Niemniej jednak Uchwałą Rady Gminy Manowo nr LIV/420/2023 z dnia 29 września 2023r przyjęty został MPZP dla Części wsi Manowo (3,5829ha).

W 2023 roku wpłynęło 12 wniosków o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Sprawy dotyczące Celu publicznego	
2023	12
2022	19
2021	15
2020	13
2019	17
2018	23

Wydane decyzje o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego dotyczyły:

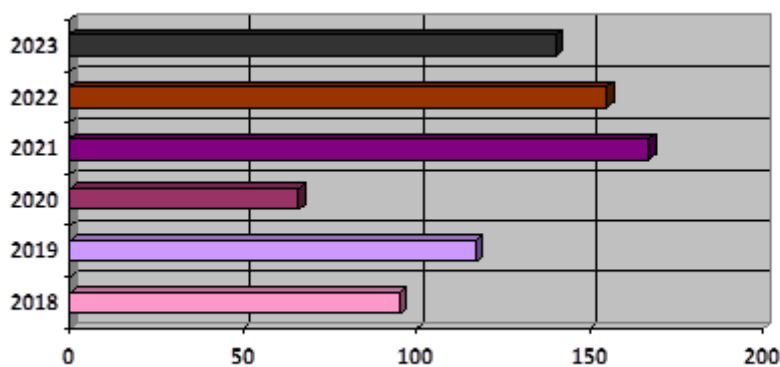
- Budowy sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej, dz. 28/5,41,44/7, obr. Manowo;
- Budowy sieci wodociągowej rozdzielczej, dz. 205/8, 206/2, 142, 241/2, 244, obr. Cewlino;
- Zmiany decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego nr 3/2021 z dnia 17.03.2023r, dz. 45/23, 45/24, 45/25, i 45/26 obr. Manowo, Urząd Gminy Manowo;
- Budowy sieci wodociągowej rozdzielczej dz. 13/8, obr. Wyszebórz;
- Budowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączem energetycznym, dz. 207, 216/13, 221, obr. Manowo;
- Budowy Przyłącza wodociągowego, dz. 93 i 153, obr. Wyszebórz;
- Budowy sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, dz.288/7, obr. Rosnowo;
- Budowy sieci elektroenergetycznej kablowej podziemnej 0,4KV, dz. 3437, 34326, obr. Wyszewo;
- Przebudowy drogi wewnętrznej, dz. 182, 183, 190/3, obr. Manowo;
- Budowy miejsc postojowych dla samochodów osobowych na części dz. 5/18, 5/27, 5/28, 5/29, obr. Bonin;
- Budowy sieci wodociągowej rozdzielczej na dz. nr 343/68 i 345, obr. Wyszewo, gm. Manowo;
- Budowy elektroenergetycznej sieci kablowej 0,4kV na dz. nr 343/7, 343/34 i 343/38, obr. Wyszewo, gm. Manowo;

Jeśli chodzi o wnioski dotyczące ustalenia warunków zabudowy w 2023 roku wpłynęło 140 wniosków, które dotyczyły:

- zabudowy mieszkaniowej - 70 wniosków;
- budowy budynków rekreacji indywidualnej – 5 wnioski;;
- budowy garaży wolnostojących – 4 wniosków;
- zabudowy usługowej -9 wniosków
- budowy farmy fotowoltaicznej – 7 wniosków;
- zmiany sposobu użytkowania – 5 wnioski;
- zmiany zapisów w decyzjach wydanych wcześniej – 19 wniosków;
- przeniesienia decyzji – 18 wniosków;
- inne – 3 wnioski ;

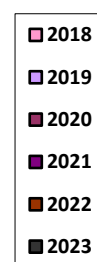
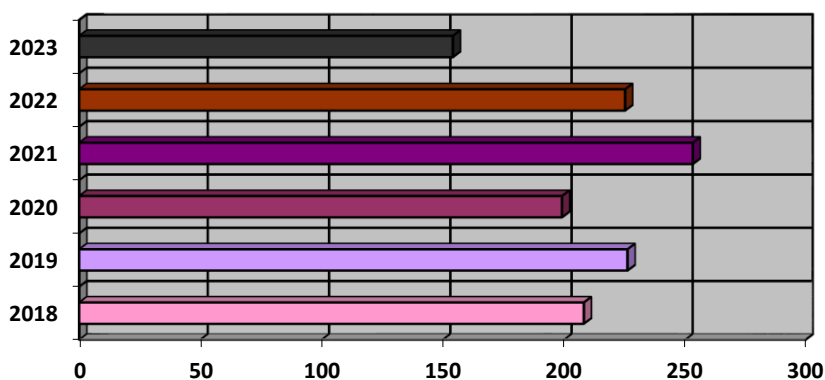
Z pośród wszystkich spraw 2 trafiły do SKO, a 2 zostały wstrzymane przez wnioskodawcę z powodu braku pozytywnych uzgodnień z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych.

W odpowiedzi na 140 wniosków wydanych zostało w 2023r 109 decyzji - pozostałe sprawy kontynuowane są w 2024r.

Sprawy dotyczące Warunków zabudowy	
2023	140
2022	155
2021	167
2020	66
2019	117
2018	95

W 2023 roku wydano łącznie 154 zaświadczeń o przeznaczeniu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz wypisów i wyrysów z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zaświadczenia z MPZP + Wypisy i Wyrisy	
2023	154
2022	225
2021	253
2020	199
2019	226
2018	208

Każda decyzja opracowywana została przez osoby upoważnione do tego, w celu zachowania odpowiedniego zagospodarowania i ładu przestrzennego. Skutkiem owego zjawiska jest utrzymujący się poziom zurbanizowania Gminy Manowo.

6.2. Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem gminy.

Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Na początku 2023 r. zasób mieszkaniowy gminy obejmował następujące mieszkania:

- 1 budynek mieszkalny w Wyszeborzu stanowiący wyłączną własność Gminy o pow. użytkowej 67,0 m²,
- 2 25 lokali mieszkalnych (stanowiących własność gminy) wraz ze współudziałem w częściach wspólnych (w 12 budynkach mieszkalnych w Boninie, Manowie, Wyszeborzu, Wyszewie i Rosnowie) o ogólnej pow. użytkowej 1.700 m²
- 3 2 budynki socjalne w Boninie

łącznie w zasobie gminy znajdowało się, na dzień 31 grudnia 2023 r. 42 mieszkania.

Rok 2017	51
Rok 2018	51
Rok 2019	48
Rok 2020	46
Rok 2021	43
Rok 2022	42
Rok 2023	42

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 41,67 m², a ogółem, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy – 0,31 m².

Wszystkie lokale mieszkalne były w całości wynajęte w latach poprzednich i żaden z najemców nie zrezygnował. Natomiast 2 lokale socjalne są niezamieszkałe ze względu na zabezpieczenie ich w przypadku eksmisji przez komornika dla osób eksmitowanych.

Gmina nie posiada lokali zastępczych dla osób eksmitowanych, w związku z tym iż Gmina nie posiada lokali socjalnych dla 8 rodzin, posiadających wyroki eksmisji płacimy z tego tytułu odszkodowanie do AMW w Szczecinie.

W 2023 r. nie dokonywano remontów budynków mieszkalnych jak również socjalnych.

Na dzień 1 stycznia 2023 r. w 0,5 % mieszkań, będących w zasobie gminy, nie było toalet, na dzień 31 grudnia 2023 r. odsetek ten wynosił również 0,5%.

Na początku 2023r. na mieszkanie z zasobu gminy oczekiwało 8 rodzin, zaś pod koniec 2023r. było to również 8 rodzin. Średni czas oczekiwania na otrzymanie mieszkania wynosił w 2023r. 36 miesięcy. Względem lat poprzednich, czas oczekiwania wzrósł, gdyż Gmina nie posiada wolnych lokali mieszkalnych w swoim zasobie. Aby temu sprostać Gmina wynajmuje od roku 2011 lokale mieszkalne od innych jednostek tj. od Agencji Mienia Wojskowego w Szczecinie i Spółdzielni Mieszkaniowej „IRYS” w Boninie. Z braku lokali socjalnych płacimy odszkodowania na rzecz właścicieli lokali, którzy dokonują eksmisji. Ogółem mamy wynajętych od innych jednostek 16 lokali mieszkalnych.

W zasobie gminy w 2023 r. znajdowały się następujące budynki niemieszkalne:

- 3 budynki hydroforni w Dębrogach, Boninie i Manowie
- 1 remizę strażacką w Wyszewie
- 4 lokale użytkowe - 2 ośrodki zdrowia w Manowie i Rosnowie, 1 Środowiskowy Dom Samopomocy PEGAZ w Manowie, 1 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie

- 7 obiektów użyteczności publicznej stanowiące wyłączną własność Gminy (budynek Urzędu Gminy, budynek klubu wiejskiego w Cewlinie, Wyszeborzu, Rosnowie, Grzybnicy, Manowie i Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie)
- 2 lokale użytkowe wraz z udziałem w częściach wspólnych budynków (świetlica wiejska w Kretominie i Boninie),
- 2 budynki przedszkola w Boninie i Rosnowie
- 2 budynki szkolne w Rosnowie i Manowie
- 2 budynki garażowe murowane w Manowie i 1 garaż blaszany w Cewlinie

Zasób nieruchomości gminnych

1. Zabudowane i niezabudowane grunty, które są własnością Gminy Manowo.

Ogólna powierzchnia gruntów stanowiących mienie komunalne Gminy Manowo w poszczególnych latach wynosi:

Rok 2017	239,53 ha
Rok 2018	239,22 ha
Rok 2019	239,95 ha
Rok 2020	235,96 ha
Rok 2021	235,26 ha
Rok 2022	232,75 ha
Rok 2023	208,48 ha

Zmniejszenie się powierzchni mienia komunalnego w 2023r wynika z przekazania Kretomina do miasta Koszalin

2. Obiekty komunalne stanowiące własność i współwłasność Gminy Manowo.

W zasobach komunalnych na dzień 31 grudnia 2023 roku posiadamy obiekty:

- 1 budynek mieszkalny w Wyszeborzu stanowiący wyłączną własność Gminy
- 25 lokali mieszkalnych (stanowiące własność gminy) wraz ze współudziałem w częściach wspólnych (w 12 budynkach mieszkalnych w Boninie, Manowie, Wyszeborzu i Rosnowie)
- 1 remizę strażacką w Wyszewie
- 3 budynki hydroforni w Dęborogach, Boninie i Manowie
- 4 lokale użytkowe - 2 ośrodki zdrowia w Manowie i Rosnowie, 1 Środowiskowy Dom Samopomocy PEGAZ w Manowie, 1 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie
- 7 obiektów użyteczności publicznej stanowiące wyłączną własność Gminy (budynek Urzędu Gminy, budynek klubu wiejskiego w Cewlinie, Wyszeborzu, Rosnowie, Grzybnicy, Manowie i Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie)
- 1 lokal użytkowy wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku (świetlica wiejska w Boninie)
- 2 budynki przedszkola w Boninie i Rosnowie
- 2 budynki szkolne w Rosnowie i Manowie
- 2 budynki socjalne w Boninie

- 2 budynki garażowe murowane w Manowie i 1 garaż blaszany w Cewlinie

3. Budowle i urządzenia techniczne.

Gmina Manowo jest właścicielem:

- 53,19 km sieci wodociągowych na terenie całej gminy
- 4 ujęć wodnych w Manowie, Dębrogach, Grzybniczce i Boninie
- 1 nieczynnego wysypiska śmieci w Cewlinie
- 5 boisk sportowych (Cewlino, Bonin, Bonin - ORLIK, Wyszewo, Rosnowo - ORLIK)
- 1 stadionu sportowego w Manowie przy kompleksie szkolnym
- 26,49 km sieci kanalizacyjnych w Boninie i Manowie
- 12 pompowni ścieków w Boninie i Manowie
- 1 parkingu w Manowie
- chodników wiejskich
- 12 placów zabaw (Bonin, 2 Manowo, Cewlino, Grzybnica, 2 Wyszewo, 2 Rosnowo i Wyszebórz, Kliszno i Mostowo)
  - 4 placów rekreacyjnych z urządzeniami do sportu i rekreacji w Wyszewie, Cewlinie, Wyszeborzu i Grzybnicy
  - 8 siłowni (Manowo, Bonin, Wyszewo, Wyszebórz, 2 Rosnowo, Grzybnica, Cewlino)

II. Stan mienia komunalnego – inne prawa niż własność.

1. Zawarte są umowy użyczenia i najmu na czas określony dotyczące:

- budynku remizy strażackiej, usytuowanego na działce nr 211 o pow. 0,1700 ha w Wyszewie, umowa zawarta z Ochotniczą Strażą Pożarną w Wyszewie
- części działki nr 210/11 o pow. 0,0050 ha w Rosnowie, umowa zawarta z Zespołem Zarządców Nieruchomości AMW Oddział w Koszalinie
- działki nr 231/11 o pow. 0,2675 ha (kąpielisko) w Rosnowie dla firmy Usługowo-Handlowej
- stadionów: Manowo i Wyszewo dla klubów sportowych
- pomieszczeń siłowni, pomieszczenie dla Brygady Motocyklowej, pomieszczenie dla Klubu Ekonomii Społecznej w budynku klubu osiedlowego nr 8 w Rosnowie
- lokalu użytkowego - siedziba GOPS w Manowie
- budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie
- działki nr 102/3, 94/9, 93/17, 95/12, 95/14, 94/11, 93/15, 102/5, 93/13, 101/8, 101/4, cz. dz. 93/6, 96 i 100 w Manowie o pow. 0,1647 ha dla Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (chodnik przy drodze krajowej nr 11)

2. Zawarta jest umowa dzierżawy na czas nieokreślony dla Elektrociepłowni Rosnowo dotycząca:

- 1) urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w miejscowościach Policko, Dębrogę, Wyszebórz, Cewlino, Kliszno, Wyszewo, Grzybnica, Grzybniczka, Kopanino i Bonin
- 2) działki nr 3/24 o pow. 0,0432 ha i budynku hydroforni o pow. 34.90 m²
- 3) cz. dz. nr 88/5 o pow. 0,0195 ha – zbiornik bezodpływowy

2. Gmina Manowo związana jest umowami zawartymi na czas określony, które dotyczą:

- dzierżawy zawartymi na czas określony, które dotyczą:

- 1) części działki nr 90/31, o pow. 16 m², położonej w Manowie, na której znajduje się przepompownia ścieków
- 2) części działki nr 162, położonej w obrębie ewidencyjnym Grzybnica, będącej częścią stanowiska archeologicznego "Kamienne Kręgi"

- użyczenia:

- 1) działki nr 26, 3/55, 25/2, 22/108 – obręb Bonin, 299 obręb Manowo stanowiące ścieżkę rowerową.

4. Przekazane w trwałe zarząd

- budynek szkoły podstawowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz działką nr 247/2 w Manowie
- budynek szkoły podstawowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą i udziałem w działce nr 210/11 w Rosnowie
- budynek przedszkola wraz z działką nr 34/2 w Boninie
- budynek przedszkola wraz z działką nr 226/35 w Rosnowie

5. Gmina Manowo posiada udziały:

- w spółce PGK Koszalin 58 udziałów o wartości 36 258,12 zł
- w Elektrociepłowni Rosnowo 333496 udziałów o wartości 16 674 800,00 zł.

III. Zmiany w stanie mienia komunalnego.

1. W 2023 r. Gmina nabyła od osób fizycznych:

- w drodze decyzji administracyjnej za odszkodowaniem nieruchomości pod drogi: dz. nr 205/20 o pow. 0,0012 ha i dz. nr 205/8 o pow. 0,24477 ha w Cewlinie za kwotę 40 000,00 zł

2. Sprzedaż mienia komunalnego w 2023 r.

a) w drodze przetargu nieograniczonego

- dz. nr 262/18 o pow. 0,101 ha położona w obrębie ew. Rosnowo – sprzedaż za cenę 71 463,00 zł brutto
- dz. nr. 260/8 o pow. 0,115 ha położona w obrębie ew. Manowo – sprzedaż za cenę 98 400,00 zł brutto
- dz. nr. 260/18 o pow. 0,130 ha położona w obrębie ew. Manowo – sprzedaż za cenę 98 031,00 zł brutto
- dz. nr. 246/1 o pow. 0,0048 ha położona w obrębie ew. Manowo – sprzedaż za cenę 9 395,34 zł brutto
- dz. nr. 261/6 o pow. 0,0027 ha, dz. nr. 261/7 o pow. 0,0027 ha, dz. nr. 261/8 o pow. 0,0028 ha, dz. nr. 261/9 o pow. 0,0028 ha, dz. nr. 261/10 o pow. 0,0027 ha i dz. nr. 261/11 o pow. 0,0027 ha położone w obrębie ew. Rosnowo – sprzedaż na łączną cenę 29 100,00 zł brutto
- dz. nr. 261/41 o pow. 0,0027 ha, dz. nr. 261/42 o pow. 0,0027 ha, dz. nr. 261/43 o pow. 0,0027 ha i dz. nr. 261/44 o pow. 0,0027 ha położone w obrębie ew. Rosnowo – sprzedaż na łączną kwotę 19 200,00 zł brutto

b) na podstawie umowy sprzedaży:

- sprzedaż lamp drogowych położonych na terenie obrębu ew. Kretomino – 163 szt. na kwotę 257 808,00 zł brutto

c) w związku z zamianą działek na łączną kwotę w wysokości 2 000,00 zł brutto

Razem sprzedaż: 585 397,34 zł brutto

IV. Inne dochody z mienia komunalnego

W okresie od 01 stycznia do 31 grudnia 2023 roku uzyskano dochody z tytułu:

- umów najmu i umów dzierżawnych na kwotę: 146 936,22 zł.
- opłat za użytkowanie wieczyste i służebność przesyłu na kwotę: 17 912,23 zł.
- opłat adiacenckich z tytułu podziału na kwotę: 385 866,46 zł.

V. Informacje i dane o zdarzeniach mających wpływ na stan mienia komunalnego

Inwestycje rozpoczęte i kontynuowane:

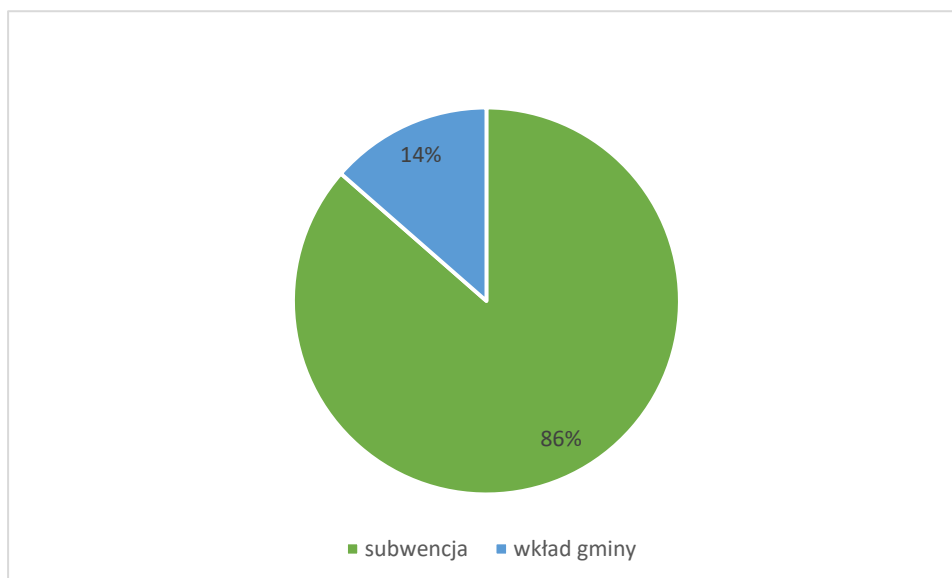
- wypłaty odszkodowań za przejęte grunty pod drogi
- remont dróg publicznych gminnych
- remont bieżący budynków socjalnych i mieszkalnych

6.3.Oświata i edukacja

W Gminie Manowo w 2023 r. funkcjonowały 3 szkoły podstawowe, 2 przedszkola gminne oraz 1 niepubliczne ognisko przedszkolne.

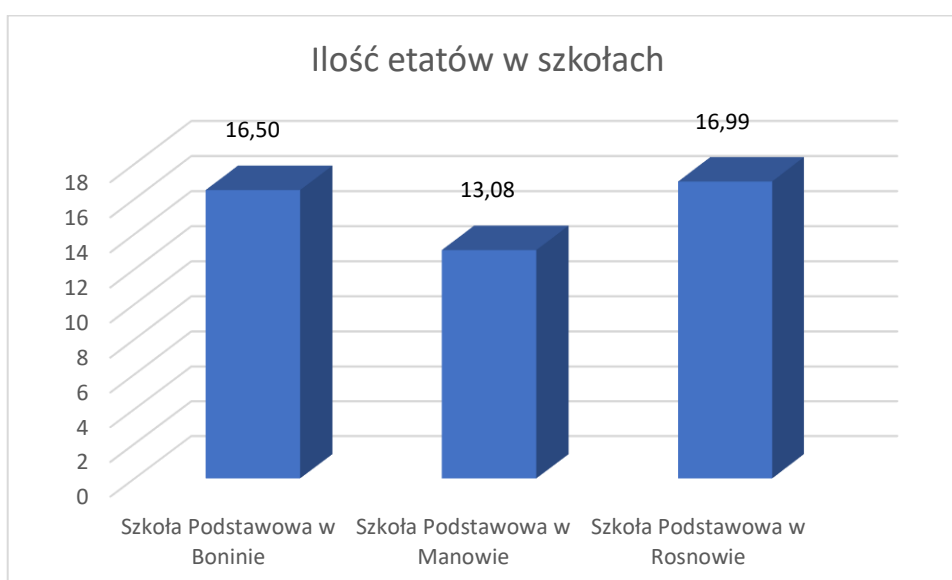
W szkołach podstawowych uczyło się 417 uczniów (stan na 30.09.2023r.) – mniej o 22 uczniów.

Wydatki gminne na oświatę (szkoły) wynosiły 7 357 525,40 zł z czego 6 360 046,00 zł (86,44%) pokryte zostało z subwencji oświatowej, przekazanej z budżetu państwa.

We wrześniu 2023 r. naukę w szkołach rozpoczęło 62 pierwszoklasistów. Do jednej klasy (oddziału) uczęszczało w 2023 r. średnio 18,13 ucznia. W poszczególnych szkołach było zatrudnionych 46,57 nauczycieli, w przeliczeniu na etaty:

- Szkoła Podstawowa w Boninie: 16,50 (0,0 etatu n. bez stopnia awansu zawodowego, 3,00 etatu n. mianowany, 13,50 etatu n. dyplomowany),
- Szkoła Podstawowa im. Lasów Państwowych w Manowie: 13,08 (1,0 etatu n. bez stopnia awansu zawodowego, 4,43 etatu n. mianowany, 7,65 etatu n. dyplomowany),
- Szkoła Podstawowa im. 26 PLM w Rosnowie: 16,99 (2,94 etatu bez stopnia awansu zawodowego, 5,05 etatu n. mianowany, 9,00 etatu n. dyplomowany).

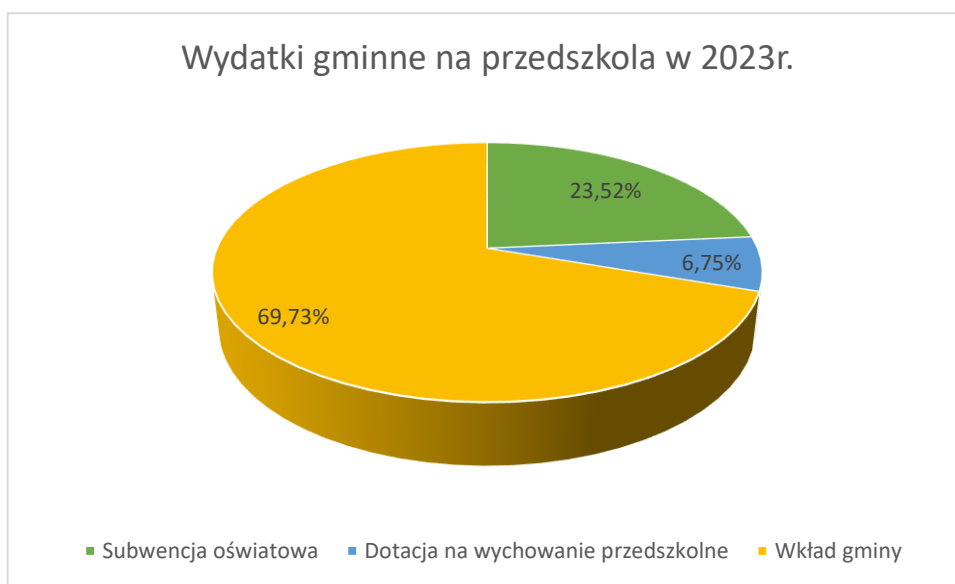
W roku 2023, 110 uczniów (2022 - 120) było dowożonych do szkół i przedszkoli na terenie Gminy Manowo transportem zorganizowanym przez Gminę. 10 uczniów niepełnosprawnych było

dowożonych do szkół i ośrodków przez swoich rodziców lub opiekunów (2022 -12), w tych przypadkach Gmina Manowo zwracała koszty przewozu dzieci i opiekunów.

W 2023 roku w Gminie Manowo funkcjonowało Przedszkole Gminne w Boninie, Przedszkole Samorządowe w Rosnowie i niepubliczny punkt przedszkolny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci zlokalizowany w Manowie.

Do gminnych przedszkoli uczęszczało 195 dzieci i 13 do niepublicznego punktu przedszkolnego TPD – stan na 30 września 2023.

Wydatki gminne na przedszkola wynosiły 3 476 382,80 zł z czego 817 472,00 zł pokryte zostało z subwencji oświatowej (subwencja dla dzieci 6 letnich i na wydatki związane z organizacją kształcenia dzieci z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz 234 673,30 zł z dotacji na wychowanie przedszkolne przekazanej z budżetu państwa.

Do niepublicznego punktu przedszkolnego w 2023 roku uczęszczało średnio 13 dzieci. Gmina Manowo w roku 2023 przekazała 145 467,88 zł dotacji na prowadzenie tego punktu wychowania przedszkolnego.

Szkoła Podstawowa w Boninie

W szkole, w roku 2023 uczyło się 159 uczniów (stan na 30.09.2023r.). Do dyspozycji wychowanków jest 9 sal lekcyjnych, w tym sala komputerowa z 20 laptopami. W każdej sali jest komputer dla nauczyciela. W salach jest 6 tablic multimedialnych z projektorami (trzy to projektory ultrakrótkoogniskowe). W trzech salach są projektory z ekranami. Szkoła została wyposażona w 20 laptopów w ramach programu Polska Cyfrowa. Placówka uczestniczy w projekcie OSE – jest już zamontowany w szkole sprzęt umożliwiający podłączenie do Internetu. W ramach OSE szkoła otrzymała 25 tabletek z dostępem do Internetu. Na korytarzu szkolnym dla poprawy bezpieczeństwa uczniów i pracowników szkoły zamontowane są kamery, na parterze – 4, na 1.piętrze - 2 a na 2.piętrze - 1.

Szkoła brała udział w projektach: Misja po układzie słonecznym, Wirtualne podróże, Od ziemniaczka do fryteczki, Moja szkoła zdrowa szkoła, Siła naszych marzeń, Marsz radości dla niepodległości, Szkoła do hymnu, Szkoła pełna talentów, Czytam z klasą, Polak ma esę, Liga ortograficzna,

Jadalna gleba, Narządy 3D, Spotkanie autorskie z Roksana Jędrzejewską – Wróbel, Międzynarodowy Dzień postaci z Bajek, Kto ty jesteś – konkurs gminny, Mistrzowie Pięknego Czytania szczebel szkolny, gminny i powiatowy. W szkole odbywały się spotkania z przedstawicielem Straży Gminnej, Policji, Sądu, Prokuratury w związku z hejtami w internecie i uczenie odpowiedzialności za swoje zachowanie.

W ramach zajęć pozalekcyjnych realizowane były zajęcia dodatkowe m.in. z języka polskiego matematyki, języka angielskiego, plastyczne i informatyczne, PrzyrkaTeam, gry planszowe oraz SKS.

Nasze osiągnięcia:

- Nagroda 2 stopnia dla SKO w konkursie PKO BP,
- Czołowe nagrody siostr z klasy VI w Karate Kyokushin,
- Wynik dobry w konkursie matematycznym Alfik dla ucznia klasy 8, drugie miejsce w województwie i 78% punktów, wyróżnienia w konkursie Kangur 2023.

Ponadto Szkoła w 2023 roku uzyskała dofinansowanie w wysokości 12 000 w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelności. Pozwoliło to na zakup wyposażenia do biblioteki szkolnej w postaci regału, kanapy i foteli oraz ponad 400 pozycji książkowych.

Podstawowym problemem szkoły jest brak sali gimnastycznej.

Szkoła Podstawowa w Manowie

W szkole w roku 2023 r. uczyło się 114 uczniów (stan na 30.09.2023 r.) lokalizowanych w 7 oddziałach. Do dyspozycji uczniów jest 9 sal lekcyjnych oraz świetlica, biblioteka i sala gimnastyczna. W szkole jest 6 tablic interaktywnych. Sala komputerowa wyposażona jest w 20 stanowisk komputerowych.

W sali gimnastycznej po lekcjach uczniowie mają możliwość uczestniczenia w zajęciach i treningach Judo, karate Kyokushin oraz w zajęciach SKS.

W roku 2023 w szkole organizowano projekty i programy: „Wirtualne Podróże” stanowiąca międzynarodowy projekt edukacyjny, program profilaktyczny dla uczniów korzystających z zajęć świetlicowych, Program „Mistrzyni Szymborska”, Projekt „Czytam z klasą. Lekturki spod chmurki”. W szkole działa kółko teatralne, koło gier planszowych oraz klub młodego odkrywcy.

Dla uczniów zostały zorganizowane wycieczki do kina, teatru, parku rozrywki.

W szkole trwały zbiórki nakrętek, baterii, zużytego sprzętu elektronicznego, karmy dla zwierząt i żywności dla najuboższych mieszkańców. Działa szkolne koło Caritas.

Ponadto w 2023 roku nadano Szkole Podstawowej w Manowie imię Lasów Państwowych.

Szkoła Podstawowa im. 26 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego w Rosnowie

W szkole uczy się 144 uczniów w 8 oddziałach .

W szkole znajduje się: 10 sal lekcyjnych, pracownia chemiczno – fizyczna, sala językowa, pracownia komputerowa, sala do zajęć specjalistycznych (z k-k, z d-w, logopedia, rewalidacja itp.), świetlica, biblioteka, sala gimnastyczna, szatnia, gabinet pielęgniarki szkolnej, gabinet pedagoga szkolnego, jadalnia.

Wszystkie te pomieszczenia są przeznaczone do zajęć lekcyjnych, które odbywają się w godzinach od 8:15 do 15:30. Wszystkie sale i pracownie wyposażone są tablice multimedialne i projektory. Pracownia chemiczno – fizyczna, komputerowa oraz sala do zajęć specjalistycznych znajdują się w części dobudowanej do głównego budynku szkolnego.

W 2023 roku Szkoła Podstawowa im. 26 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego świętowała 60-lecie szkoły, ponadto uczniowie brali udział w licznych konkursach szkolnych, międzyszkolnych oraz ogólnopolskich. Do ważniejszych osiągnięć można zaliczyć zdobycie statusu finalisty w wojewódzkim etapie zachodniopomorskiego kuratora oświaty z historii oraz biologii. W 2023 roku szkoła otrzymała również dofinansowanie w wysokości 15 000 zł w ramach programu „Poznaj Polskę” na organizację wycieczki szkolnej. Ponadto uczniowie brali udział w pieszych wycieczkach, czy w seansach kinowych w m. Koszalin, Nocy Muzeów oraz obchodach Święta 8 Pułku Przeciwlotniczego w Koszalinie. Współpracowaliśmy z PTTK Koszalin i PTTK Skauci z Koszalina. Współorganizacja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy ze Sztabem WOŚP Rosnowo. Udział w akcjach: akcja sadzenia lasów w ramach współpracy z Nadleśnictwem Manowo, ogólnopolska akcja „Szlachetna Paczka”, Maraton Pisania Listów – akcja międzynarodowa, akcja „ŻONKILE”, zbiórka elektrośmieci, nakrętek, „Program dla SZKÓŁ” – mleko i owoce, terapeutyczno-edukacyjny ORTOGRAFFITI, LekcjaEnter, Szkoła z klasą, akcja „Dnia głośnego czytania”.

W 2023 roku razem z działającym przy szkole terenie Stowarzyszeniem Przyjazna Dłoń zdobyła dofinansowanie z programu Działaj Lokalnie 5 500,00 zł i realizowała projekt „Rodzinnie i bezpiecznie”. Utworzony został przed szkołą plac rowerowy, odbyły się warsztaty plastyczne dla dzieci oraz zorganizowany został Festyn Rodzinny.

W 2023 roku przeprowadzony został remont toalety szkolnej i sali lekcyjnej oraz przeprowadzony został remont podjazdu w celu dostosowania infrastruktury szkoły dla uczniów niepełnosprawnych.

Współpracowaliśmy z: Gmina Manowo, Nadleśnictwo Manowo, Fundacja Nauka dla Środowiska, 8 Pułk Przeciwlotniczy w Koszalinie, Ośrodek Terapii Uzależnień w Darżewie, Gminny Ośrodek Kultury w Wyszewie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminna Komisja ds. Przemocy Domowej, Straż Gminna w Manowie, Policja, kuratorzy sądowi, KGW „Kreatywny Babiniec” z Rosnowa, UKS „Lotnik”, PTTK i PTTK Skauci Koszalin.

Przedszkole Samorządowe w Rosnowie

Do placówki w roku 2023 uczęszczało 85 dzieci (stan na 30.09.2023) zlokalizowanych w 4 oddziałach.

I. Stan bazy oświatowej:

- 1) pomieszczenia: sale do zajęć edukacyjnych – 4, sala gimnastyczna – 1, sala do zajęć grupowych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej – 1,
- 2) wyposażenie: tablica multimedialna wraz z projektorem – 2, komputer stacjonarny – 3, laptop – 3, w tym 2 dostępne dla dzieci, tablet dostępny dla dzieci – 2, kserokopiarka – 1.

II. Programy realizowane w przedszkolu:

- program wychowania i edukacji przedszkolnej: „Zbieram, poszukuję, badam”, od 01.09.2023 – program wychowania przedszkolnego: „Samodzielne – wszechstronne – szczęśliwe”
- ogólnopolskie programy: „Optymistyczne Przedszkole”, „Partnerskie Przedszkole”

- program (własny) edukacji europejskiej „Mały Europejczyk”(tolerancja wobec kultury i tradycji innych narodów)
- program (własny) z zakresu wiedzy o bezpieczeństwie i profilaktyki bezpieczeństwa dzieci „Bezpieczny Rosnowiaczek”
- program (własny) z zakresu wspomagania rozwoju mowy u dzieci w wieku przedszkolnym „Rosnowiaczek mądra głowa – wie już, co to ładna mowa”
- program (własny) adaptacyjny dla dzieci nowoprzyjętych do przedszkola „Pierwsze kroki w przedszkolu”
- program (własny) edukacji ekologicznej „Ekoprzedszkolaki – Ziemia w waszych rękach”
- program (własny) z zakresu rozwijania umiejętności społecznych i emocjonalnych dzieci w wieku przedszkolnym „Pozytywnie zakręcenii”
- program (własny) w zakresie terapii pedagogicznej „Nauka przez zabawę”
- program (własny) w zakresie rozwijania umiejętności językowych z języka angielskiego „English is FUN”

III. Zajęcia prowadzone w przedszkolu wzbogacające ofertę edukacyjną:

1. zajęcia z j. angielskiego dla dzieci 3,4,5 i 6-l.
2. zajęcia katechezy dla pięciolatków i sześciolatków
3. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne dla dzieci wymagających wsparcia specjalistycznego
4. zajęcia dla dzieci wymagających wsparcia z zakresu logopedii
5. zajęcia rewalidacyjne
6. zajęcia prowadzone przez pedagoga specjalnego
7. w ramach organizowanych w przedszkolu kół rozwijających zainteresowania prowadzone były koła:
  - „Główka programuje” – koło zainteresowań z zakresu programowania i kodowania
  - „Mały Ratowniczek” – koło z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej
  - „Zabawy z językiem angielskim” – koło zainteresowań z j. angielskiego
  - „Mali badacze – wielkie odkrycia” – koło badawczo-odkrywcze
  - „Tanecznym krokiem” – koło sportowo-taneczne
  - „Poznajemy zmysły z Plastusiem” – koło plastyczne, realizacja w ramach innowacji pedagogicznej
8. innowacje pedagogiczne (własne) realizowane w placówce: English is Fun, „Mali ratownicy – wielcy bohaterowie”, „Zdrowy Rosnowiaczek”, „Aktywny, otwarty, świadomy obywatel”, „Poznajemy zmysły z Plastusiem”
9. audycje umuzykalniające

Dzięki wsparciu Rady Rodziców udało się zorganizować kiermasz wielkanocny i bożonarodzeniowy, na których były zbierane fundusze na niestandardowe pomoce dydaktyczne. Przedszkole współpracuje z instytucjami i stowarzyszeniami na rzecz społeczności lokalnej, sukcesywnie pozyskuje sponsorów, bierze udział w licznych akcjach, projektach ogólnopolskich.

Dzieci z przedszkola brały również udział w akcjach charytatywnych takich jak zbiórka karmy dla zwierząt ze schroniska, zbiórka materiałów plastycznych dla oddziału dziecięcego w Szpitalu Wojewódzkim w Koszalinie oraz zbiórka darów na Hospicjum im. Maksymiliana Kolbego w Koszalinie.

Przedszkole Gminne w Boninie

Do placówki na dzień 30 września 2023 r. uczęszczało 110 dzieci zlokalizowanych w 5 oddziałach.

W przedszkolu jest 5 sal dydaktycznych, sala gimnastyczna .

Przedszkole posiada tablicę interaktywną oraz w każdej sali jest telewizor podłączony do sieci internetowej.

W przedszkolu został stworzony kodeks przedszkolaka, współpracuje się z rodzicami aby wspomóc wychowawczą rolę rodziny. Przedszkole angażuje się w akcje charytatywne oraz w liczne projekty np. „Bohater tygodnia”, „Palcem po mapie Polski”, „polska w Legendach”. Przedszkole rozwija również umiejętności w zakresie skutecznego wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnych w procesach edukacyjnych, rozwija aktywności fizyczne. Wykorzystuje się literaturę w poszukiwaniu przez dzieci prawd moralnych, kształtuje się postawy fair – play, wprowadza się dziecko w dziedzictwo cywilizacyjne Europy.

Ponadto w 2023 roku Przedszkole Gminne w Boninie otrzymało dofinansowanie w wysokości 3 000 zł z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa pozwoliło to na zakup ponad 250 pozycji książkowych.

6.4. Polityka społeczna

Pomoc społeczna stanowi ważny system wsparcia osób i grup społecznych znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są oni w stanie przezwyciężyć i rozwiązać samodzielnie.

Polityka pomocy społecznej w Gminie Manowo ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które spowodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób/grup. Podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie działania dowodzą, że duże znaczenie w podejściu do rozwiązywania problemów osób i rodzin pozostających w systemie pomocy społecznej ma udzielanie wsparcia odpowiadającego na zróżnicowane potrzeby podopiecznych. Z tym też niewątpliwie wiązał się dobór odpowiednich metod, narzędzi i usług społecznych.

W 2023 r. zadania były realizowane w ramach środków finansowych przekazywanych przez Wojewodę - zadania zlecone oraz zadania własne. Zjawiskami rodzającymi zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej są między innymi bezrobocie, ubożenie społeczeństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i bezdomność.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2023 r. przysługiwało rodzinom i osobom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał zgodnie z kryterium:

- na osobę samotnie gospodarującą- **776 zł**

- na osobę w rodzinie - **600 zł**

oraz występowanie co najmniej jednej z przesłanek, zaburzającej prawidłowe funkcjonowanie rodziny.

Przesłanki te to w szczególności: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność lub długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm lub narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego itp.

Świadczenia z pomocy społecznej lub odmowa ich przyznania następuje w formie wydania decyzji administracyjnej zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego.

Ze świadczeń pomocy społecznej w 2023 roku skorzystało 37 rodzin z pomocy finansowej, z pracy socjalnej 85 rodzin.

1. ZADANIA WŁASNE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o **charakterze obowiązkowym należy:**

1. Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. Sporządzanie zgodnie z art. 16a oceny zasobów pomocy społecznej,
3. Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
4. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
8. Praca socjalna,
9. Organizowanie i świadczenie usług sąsiedzkich oraz opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
10. Dożywanie dzieci,
11. Sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
12. Kierowanie do domu pomocy społecznej,
13. Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
14. Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu Wojewodzie również w wersji elektronicznej
15. Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenie pracowników,
16. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
17. Opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne.

2. ZADANIA ZLECONE

Zgodnie z art. 18 ustawy o pomocy społecznej do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

1. Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
2. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
3. Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

4. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
5. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom
6. Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Wykonanie planu finansowego ogółem: **3 599 300,55 zł**

Rodzaj świadczenia	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób/rodzin objętych pomocą finansową	119	78	49	37
Liczba rodzin objętych pomocą w formie zasiłku okresowego	15	14	11	18
Liczba osób korzystających z zasiłku stałego	19	16	13	16
Liczba osób objętych dożywianiem	26	14	13	10
Liczba osób w DPS, za które GOPS ponosił odpłatność	6	5	8	9
Ilość zawartych kontraktów socjalnych	11	12	13	12
Ilość procedur Niebieska Karta	13	13	11	18
Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny	6	9	9	6
Liczba rodzin, którym wydano skierowania na żywność w ramach POPŻ	89	65	56	49
Liczba dzieci w pieczy zastępczej, na które poniesione zostały koszty	11	23	22	22
Liczba dzieci, które skorzystały z wypoczynku letniego	6	5	5	5

Z danych przedstawionych w zestawieniu nie można jednoznacznie stwierdzić tendencji spadkowej ani wzrostowej w przyznawaniu świadczeń z pomocy społecznej. Jednocześnie nie miały wpływ na klientów pomocy społecznej mają rządowe programy prorodzinne. Jednakże często indywidualna sytuacja klienta (zdrowotna, rodzinna i dochodowa) jest główną przesłanką do objęcia pomocą

jego i jego rodziny. Formy pomocy, takie jak przeciwdziałanie przemocy i piecza zastępcza nie są uzależnione od sytuacji materialnej rodzin.

ŚWIADCZENIA RODZINNE

Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- 4) świadczenie rodzicielskie,
- 5) świadczenie „Za życiem”.

Realizacja świadczeń rodzinnych w okresie od 1 stycznia 2023 do 31 grudnia 2023 roku przedstawiała się następująco:

WYDATKI NA ŚWIADCZENIA RODZINNE FINANSOWANE Z DOTACJI CELOWEJ Z BUDŻETU PAŃSTWA ORAZ LICZBA ŚWIADCZEŃ				
L.p.	Wyszczególnienie	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Liczba uprawnionych
		2023rok	2023 rok	
1.	Zasiłki rodzinne	173.157,08	1490	74
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:			
2.1.	urodzenia dziecka	4000	4	4
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	4547,50	12	2
2.3.	samotnego wychowywania dziecka,	11.001,00	57	5
2.4.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	8180,88	81	8
2.5.	rozpoczęcia roku szkolnego	8404,12	117	52
2.6.	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	0	0	0
2.7.	na pokrycie wydatków związanych z	17327,56	260	28

	dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła			
2.8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	31.975,98	339	25
3.	Zasiłki pielęgnacyjne	219.293,44	1016	90
4.	Świadczenia pielęgnacyjne	742321,30	305	30
5.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	4960	8	1
6.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	19.000	19	18
7.	Świadczenie rodzicielskie	128.874	140	18
8.	Jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł (za życiem)	4000	1	1

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

	Wyszczególnienie	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Liczba uprawnień
1	Razem			
2	Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	120432,26	259	19
3	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	28904,56	136	14

Informacja na temat należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych

		w zł
1.	Stan należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń na koniec 2022 roku	4020
2.	Kwota nienależnie pobranych świadczeń, w przypadku których w	248

	danym miesiącu podjęto decyzje o rozłożeniu na raty	
3.	Kwota nienależnie pobranych świadczeń, potrącona w danym miesiącu z bieżąco wypłacanych świadczeń	634
4.	Kwota wygaszonych świadczeń rodzinnych	0
L.p.	INFORMACJA UZUPEŁNIAJĄCA O REALIZACJI ŚWIADCZEŃ	2023 rok
1.	Liczba decyzji wydanych przez organ właściwy	277
2.	Liczba przyjętych wniosków na zasiłek rodzinny, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i becikowe	148
INFORMACJA O RODZINACH POBIERAJĄCYCH ŚWIADCZENIA RODZINNE		
INFORMACJE STATYSTYCZNE		
L.p.	Wyszczególnienie	2023 rok
1.	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	142
INFORMACJA O WYDANYCH ZAŚWIADCZENIACH CZYSTE POWIETRZE		
1.	Liczba wydanych zaświadczeń	22
2.	Liczba wniosków z żądaniem wydania zaświadczenia	24

DODATKI MIESZKANIOWE

Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy państwa dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, dodatek mieszkaniowy przysługuje:

- * Najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych,
- * Osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,
- * Osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,
- * Innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem,
- * Osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny.

W celu uzyskania dodatku mieszkaniowego należy złożyć wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego, deklarację o dochodach oraz zaświadczenia o wysokości dochodów brutto. W roku 2023 przyjęto 30 wniosków o dodatek mieszkaniowy, wydano 29 decyzji przyznających dodatki, 1 decyzje odmawiające przyznanie dodatku. Ogółem 21 rodzinom wypłacono 180 świadczeń na kwotę 55.717,69 zł.

Tabela. Dodatki mieszkaniowe w latach 2021-2023.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w zł		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
OGÓŁEM	151	198	180	34 237,42	44.303,59	55.717,69
- z tego w zasobie:						
- gminnym	29	11	8	4.940,97	1.156	1.512,84
- spółdzielczym	26	41	36	5.122,05	7.343,97	8.764,85
- wspólnot mieszkaniowych	71	119	122	17.473,32	29.810,45	41.079,60
- zakładowych i innych	25	27	14	6.701,08	5.993,09	4.360,40

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie

Średnia wartość dodatku mieszkaniowego w roku 2022 wynosiła 223,76 zł, zaś w roku 2023 wynosiła 309,54 zł.

PROGRAM WIELOLETNI „POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU”

W 2023 roku Ośrodek kontynuował realizację programu „Posiłek w szkole i w domu”. Program ten zakłada długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie zjawiska niedożywienia, upowszechnienie zdrowego stylu życia, poprawę poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach oraz rozwój bazy żywnościowej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Na realizację programu zostały wydane środki w wysokości 1 541zł w formie posiłków i zasiłków celowych. W ramach programu pomocą objęto 10 osób w tym uczniowi do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej – 1 osoba oraz wypłacono 9 zasiłków na kwotę 1450 zł. Brak zainteresowania z tej formy pomimo zaangażowania dyrektorów szkół.

STYPENDIA I ZASIŁKI SZKOLNE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie realizuje zadania związane z przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty:

Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są:

- stypendium szkolne
- zasiłek szkolny

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń zamieszkujący na terenie gminy Manowo znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie w szczególności gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Prawo do stypendium szkolnego przysługuje uczniom z rodzin, w których dochód nie przekracza 600 zł (netto) na osobę. Stypendium może być udzielone uczniowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej na pokrycie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów w zajęciach edukacyjnych wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole oraz pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym. Na realizację zadań dotyczących przyznawania pomocy materialnej w formie stypendium szkolnego w roku 2023 wykorzystano dotację z budżetu Wojewody Zachodniopomorskiego w wysokości 7885,44 zł. Kwota ta stanowiła 80 % całości środków na realizację zadania. Wkład własny gminy stanowiła kwota 1971,36 zł czyli 20,00 % całości środków na realizację zadania. Stypendia szkolne na okres od stycznia do grudnia 2023 r. wypłacono 10 uczniom. Łączny koszt zadania wyniósł 6 048,48 zł.

ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowanymi z budżetu państwa. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami.

Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych stanowią:

- 40 % kwot należności stanowi dochód własny gminy wierzyciela, a pozostałe 60 % tej kwoty oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Kwoty zwrócone przez dłużników przeznacza się w szczególności na pokrycie kosztów podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych.

Informacja z realizacji zadań ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w okresie od 01 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.

A. WYDATKI NA ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO FINANSOWANE Z DOTACJI CELOWEJ BUDŻETU PAŃSTWA ORAZ LICZBA WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
1.	Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego, z tego na osobę uprawnioną w wieku	96398,40	228
2.	Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z tego:	59 716,92	

2.1.	- przekazane na dochody budżetu państwa, w tym:	56 998,21	
2.1.1.	- ustawowe odsetki	52 920,16	
2.2.	- przekazane na dochody własne organu właściwego wierzyciela	2 718,71	
3.	Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego – narastająco na 31-12-2023 r.	3 082 551	
4.	Wygaszone należności z tytułu świadczeń wypłaconych w zastępstwie alimentów, zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy (zgon dłużnika)	35 467	

B. INFORMACJE NA TEMAT NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU NIENALEŻNIE POBRANYCH ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota świadczeń w zł
1.	Stan należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na 31-12-2023 roku	2021
2.	Kwota umorzonych nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na 31-12-2023 roku	0,00

C. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE O REALIZACJI ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1.	Liczba osób uprawnionych otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego	19
2.	Liczba złożonych wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego	24

3.	Liczba decyzji wydanych w sprawach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego przez organ właściwy wierzyciela	26
4.	Liczba spraw złożonych do organu celem rozpatrzenia	84

D. INFORMACJA NA TEMAT LICZBY DŁUŻNIKÓW ORAZ PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1.	Liczba dłużników alimentacyjnych w gminie w stosunku, do których podejmowane są działania	122
2.	Liczba działań podjętych wobec dłużników alimentacyjnych	192

KARTA DUŻEJ RODZINY

Karta Dużej Rodziny przyznawana jest na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie dużej Rodziny. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przyśługuje niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci do ukończenia 18 roku życia lub ukończenia nauki, maksymalnie do ukończenia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia. Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień.

Od 1 stycznia 2019 roku wszedł w życie przepis dający możliwość przyznania Karty Dużej Rodziny (KRD) także tym rodzicom, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku

W roku 2023 wpłynęło 51 wniosków sprawie o przyznanie Karty Dużej Rodziny. W związku z powyższym przyznano 103 karty dla członków rodzin wielodzietnych.

ZACHODNIOPOMORSKA KARTA SENIORA

Wsparciem Zachodniopomorskiej Karty Seniora objęte są osoby starsze zamieszkałe na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Karta umożliwia korzystanie, na preferencyjnych warunkach, z katalogu ofert: kultury, edukacji, rekreacji, transportu i innych usług oferowanych przez partnerów Programu.

O Zachodniopomorską Kartę Seniora mogą ubiegać się osoby, które **ukończyły 60 lat**. Karty wydawane są **bezpłatnie**. W roku 2023 zostało złożonych 9 wniosków. W związku z powyższym przyznano 9 kart.

POLITYKA SENIORALNA

Działaniami polityki senioralnej objęte są osoby w wieku powyżej 60 roku życia poprzez:

- zwiększenie dostępności imprez kulturowych, rekreacyjnych i integracyjnych dla seniorów,
- tworzenie klubów seniora,
- udział w programach, projektach konkursowych w celu poprawy sytuacji osób starszych,
- dostępność do Karty Seniora ogólnopolskiej,
- rozwój środowiskowych form opieki pomocy sąsiedzkiej,
- podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych
- promowanie placówek wsparcia dziennego

W związku ze starzeniem się społeczeństwa konieczny jest nieustanny rozwój usług na rzecz seniorów. Szczególnego zainteresowania wymagają usługi świadczone w systemie dziennym pozwalające na zabezpieczenie odpowiedniej opieki nad osobami starszymi, a także zapobiegające ich wykluczeniu społecznemu.

Gmina Manowo współpracuje z Pomorską Fundacją Jaś i Małgosia z Cewlina, w celu dostarczania osobom starszym i niepełnosprawnym sprzętu rehabilitacyjnego. W 2023 roku z takiego sprzętu skorzystało 5 osób, a 25 osobom pracownicy socjalni wydali wnioski do ubiegania się o orzeczenie stopnia niepełnosprawności.

W 2023 roku funkcjonował program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, w ramach którego ze wsparcia skorzystało 6 osób niepełnosprawnych w wieku senioralnym.

Prowadzona była również współpraca z CARITAS Koszalin w celu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych. W ramach prac społecznie – użytecznych 3 osoby z terenu gminy Manowo udzielały wsparcia w codziennym funkcjonowaniu osobom starszym i niezdolnym w pełni do samodzielnej egzystencji.

Wsparciem Zachodniopomorskiej Karty Seniora objęte są osoby starsze zamieszkałe na terenie woj. zachodniopomorskiego. Karta umożliwia korzystanie, na preferencyjnych warunkach, z katalogu ofert: kultury, edukacji, rekreacji, transportu i innych usług oferowanych przez partnerów Programu.

W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni odwiedzają osoby starsze, służą poradnictwem, nawiązują kontakty z rodziną i otoczeniem, współpracują z ośrodkami zdrowia, pomagają w kompletowaniu dokumentów do domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo – leczniczych i innych placówek, a także wydają skierowania na żywność z Programu POPŻ.

DODATKI DO ŹRÓDEŁ CIEPŁA

Dodatek elektryczny

Dodatek do prądu przysługiwał osobom, które ogrzewały mieszkanie albo dom prądem. Mogły to być nieruchomości ogrzewane pompami ciepła, piecami akumulacyjnymi, bojlerami. Dodatek elektryczny otrzymali odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w rozumieniu art. 3 pkt 13b ustawy – Prawo energetyczne. Niezbędnym i podstawowym warunkiem otrzymania dodatku było zgłoszenie albo wpis pompy ciepła, pieca akumulacyjnego, bojlera do centralnej ewidencji emisyjności budynków (CEEB). W okresie od 1 grudnia 2022 r. do dnia 31 stycznia 2023 r. wpłynęło 12 wniosków, 10 wniosków rozpatrzono pozytywnie, wydano 2 decyzje odmowne. W związku z przyznaniem dodatku elektrycznym wypłacono kwotę 20 000 zł.

Dodatek gazowy (refundacja VAT)

Zgodnie z ustawą z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu, o zwrot podatku VAT za gaz mogą się ubiegać te gospodarstwa domowe, które używają gazu do celów grzewczych. Oznacza to, że gaz musi być wykorzystywany do ogrzewania domu lub mieszkania. Refundacji podlega VAT od paliw gazowych tj. gaz ziemny wysokometanowy lub zaazotowany, w tym skroplony gaz ziemny oraz propan-butan lub inne rodzaje gazu palnego, dostarczane za pomocą sieci gazowej, a także biogaz rolniczy.

Kryterium dochodowe wynosi:

2100 zł dla jednoosobowego gospodarstwa domowego,
1500 zł/os. w przypadku gospodarstwa wieloosobowego.

Główne źródło ogrzewania musi być wpisane lub zgłoszone do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków do dnia wejścia w życie ustawy, albo po tym dniu - w przypadku głównego źródła ogrzewania wpisanego lub zgłoszonego po raz pierwszy do CEEB.

O przyznanie refundacji podatku VAT można się ubiegać po otrzymaniu, a następnie opłaceniu faktury VAT dokumentującej dostarczenie paliw gazowych. Równowartość VAT-u zwracana została na podstawie faktury za gaz. W roku 2023 r. wpłynęło 12 wniosków, 6 wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie, 6 osobom odmówiono refundacji podatku VAT w związku z przekroczonym kryterium dochodowym. Wypłacono kwotę 1017,29 zł.

W 2023 roku w związku z pozytywnym rozpatrzeniem odwołań przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Koszalinie wypłacono 1 świadczenie – dodatek węglowy oraz 3 świadczenia – dodatek do innych źródeł ciepła.

DOBRE WSPARCIE - SYSTEM LOKALNYCH USŁUG SPOŁECZNYCH

Na terenie gminy Manowo od 2019 r. do nadal realizowany jest również program pn. „Dobre wsparcie- system lokalnych usług społecznych”. Podmiotem realizującym jest Caritas Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej w Koszalinie.

Z tej formy skorzystały dwie osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności:

- przygotowaniu posiłków,
- pomoc w praniu odzieży i bielizny, pielęgnacja, zmiana odzieży,
- towarzyszenie w spacerach, wizyty u lekarza, wykup leków w aptece,

Realizowany jest projekt powiatowy „Pomoc na wyciągnięcie ręki” i będzie realizowany do października 2023 roku dla 10 osób z terenu gminy Manowo w formie pomocy: posprzątanie mieszkania, zrobienia zakupów, wyjścia na spacer, wykupienie recepty itp.

Podpisano porozumienie o współpracy ze Środkowopomorskim Centrum Zdrowia Psychicznego „Medison” w Koszalinie w formie usług psychiatry oraz psychologa.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z fundacją „Jaś i Małgosia” w formie użyczenia sprzętu rehabilitacyjnego.

ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

W roku 2023 na terenie gminy Manowo realizowany był program pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,” w ramach Funduszu Solidarnościowego edycja 2023 w programie uczestniczyły 3 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, 3 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Celem programu było:

- skorzystanie przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym,
- przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności np. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturowych, rozrywkowych czy też sportowych,
- pomoc w załatwianiu spraw codziennych: wizyta lekarska, realizacja recept,
- Pomoc w zakupach,
- Przynoszenie opału i palenie w piecu w okresie zimowym.

Program w całości na zatrudnienie asystenta osoby niepełnosprawnej był finansowany ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach funduszu solidarnościowego. Dofinansowanie wynosiło 50 838,50 zł.

6.5. Kultura

W 2023 roku Gminny Ośrodek Kultury w Wyszewie organizował i prowadził działalność w zakresie upowszechniania kultury poprzez organizowanie i współorganizowanie wydarzeń kulturalnych, prowadzenie działalności opiekuńczo-wychowawczej i kulturalnej w świetlicach wiejskich, a także prowadzenie zespołów śpiewaczych oraz grup tanecznych dla dzieci i młodzieży.

W 2023 roku organizowano/współorganizowano następujące wydarzenia kulturalne:

Lp.	Data	Nazwa wydarzenia/imprezy	Ilość uczestników
-----	------	--------------------------	-------------------

1.	28.01.2023 r.	Organizacja 31 Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w GOK Wyszewo oraz w świetlicach wiejskich	300 osób
2.	04.02.2023 r.	Bal Karnawałowy dla dorosłych na sali GOK w Wyszewie 3.	85 osób
3.	13.02.2023 r. - 24.02.2023 r.	Ferie zimowe w świetlicach: - wycieczka na seans filmowy do kina w Koszalinie, - wycieczka do Parku Trampolin w Koszalinie, - wycieczka i zwiedzanie Kołobrzegu, - spotkanie z iluzjonistą, - zajęcia plastyczne, - zajęcia kulinarne, - zajęcia biblioteczne, - zajęcia sportowe.	75 osób
4.	24.02.2023 r.	Bal Karnawałowy dla dzieci w GOK Wyszewo: - animacje i zabawy dla dzieci, - konkursy, - słodki poczęstunek, - disco, - konkurencje sportowe.	75 osób
5.	18.03.2023 r.	„Łowcy okazji – czyli wiosenny pchli targ”	40 osób
6.	22.04.2023 r.	I Gminny Turniej Tenisa Stołowego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów	50 osób
7.	26.05.2023 r.	Dzień Mamy – warsztaty mydełkowe na sali GOK w Wyszewie	46 osób
8.	27.05.2023 r.	II Rodzinny Rajd Rowerowy: - trasa Wyszewo – park Leśników w Osetnie	70 osób
9.	17.06.2023 r.	Zakończenie sezonu tanecznego na sali kinowe w Rosnowie: - występy dziecięcych zespołów tanecznych, - jubileusz pracy instruktora tańca.	150 osób
10.	03.07.2023 r. - 21.07.2023 r.	Zajęcia wakacyjne w świetlicach: - wycieczka do Sea Park w Sarbsku, - wycieczka do MegaLandia Park w Ustce, - wycieczka do Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie,	75 osób

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjazd na seans filmowy do kina w Koszalinie, - wycieczka do JupiLandu we Włokach, - kino sferyczne, - zajęcia plastyczne, - zajęcia kulinarne, - zajęcia sportowe, - wycieczka Wąskotorówką do Rosnowa. 	
11.	01.07.2023 r. - 15.09.2023 r.	<p>Realizacja projektu „Eko-Ja, Eko-Ty, Eko-Wy, czyli poznajmy się bliżej z naturą”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piknik ekologiczno-sportowy dla mieszkańców gminy, - zajęcia sportowo-ekologiczne dla dzieci i młodzieży, - konkurs ekologiczny na eko-zabawkę dla dzieci i młodzieży. 	120 osób
12.	01.09.2023 r. - 11.11.2023 r.	<p>Realizacja projektu „Parowe podróże, czyli kolejowe wspomnienia z Janem Józefem Baranowskim” dla dzieci i młodzieży:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia edukacyjno-historyczne, - wycieczka do Muzeum Kolejnictwa w Kościerzynie, - planszowe rozgrywki kolejowe, - konkurs plastyczny na najpiękniejszy dworzec kolejowy, - wykonanie makiet kolejowych w świetlicach wiejskich, - wycieczka Wąskotorówką do Rosnowa, - wystawa prac i zakończenie projektu w klubie Rosnowo. 	150 osób
13.	09.09.2023 r.	<p>Gminne Potyczki o Puchar Wójta Gminy Manowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozgrywki i konkurencje sportowe dla sołectw gminy, - animacje dla dzieci, - zumba dla uczestników, - występy zespołów ludowych. 	150 osób
14.	10.11.2023 r.	<p>Gminne Obchody Dnia Niepodległości na sali kinowej w Rosnowie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - występy muzyczne i taneczne, - występ kabaretu „Koń Polski”. 	150 osób

15.	25.11.2023 r.	Bal Andrzejkowy na sali GOK Wyszewo	80 osób
16.	09.12.2023 r.	„Mikołajki jak z bajki”: - spotkanie ze św. Mikołajem, - warsztaty kreatywne, - poczęstunek, - rodzinne konkursy, - spotkanie z misiem polarnym.	160 osób
17.	31.12.2023 r.	Bal Sylwestrowy dla dorosłych na sali GOK w Wyszewie	80 osób

W 2023 roku Gminny Ośrodek Kultury w Wyszewie pozyskał środki finansowe w wysokości 20.000,00 zł na realizację historycznego projektu pt. „Parowe podróże, czyli kolejowe wspomnienia z Janem Józefem Baranowskim” organizowanego w ramach programu „Dzieci Kapitana Nemo” przez Fundację BGK. Ww. projekt skierowany był do dzieci i młodzieży z terenu gminy Manowo i realizowany był w okresie 01.09.2023 r. - 30.11.2023 r. W ramach przedsięwzięcia zrealizowano następujące działania:

- przeprowadzenie zajęć edukacyjno-historycznych o życiorysie Jana Józefa Baranowskiego i o jego wynalazkach,
- przeprowadzenie zajęć o bezpieczeństwie na przejazdach kolejowych,
- przeprowadzenie zajęć o najciekawszych dworcach kolejowych w Polsce,
- kreatywne warsztaty na wykonanie toreb/worków,
- przeprowadzenie pociągowych rozgrywek planszowych,
- wycieczka do Muzeum Kolejnictwa w Kościerzynie,
- przejazd Zabytkową Koszalińską Kolejką Wąskotorową,
- wykonanie makiet kolejowych,
- przygotowanie wystawy poświęconej kolejowej tematyce.

Kolejny projekt pt. „Eko-Ja, Eko-Ty, Eko-Wy, czyli poznajmy się bliżej z naturą”, który otrzymał dofinansowanie w 2023 roku był realizowany przez grupę nieformalną „Kobieca Siła Pasji”, działającą przy GOK Wyszewo. Ww. projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości 5.000,00 zł w ramach Programu Społecznik zainicjowanego przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego Olgierda Geblewicza. Dzięki pozyskanym środkom finansowym udało się przeprowadzić piknik ekologiczno-sportowy dla mieszkańców gminy. Ponadto w pięciu miejscowościach, w których prowadzone są świetlice wiejskie odbyły się zajęcia sportowo-ekologiczne. Na zakończenie projektu został ogłoszony konkurs na eko-zabawkę dla dzieci i młodzieży, który cieszył się dużym zainteresowaniem.

Sekcja taneczna dla dzieci i młodzieży w 2023 roku:

Zajęcia taneczne na terenie gminy w 2023 roku były prowadzone przez licencjonowanego instruktora tańca – Panią Paulinę Baran i były skierowane do dzieci i młodzieży w wieku 3 – 15 lat. Podczas zajęć uczestnicy uczyli się podstawowych kroków i figur tanecznych, które później były wykorzystywane w choreografii podczas występów. Tego typu treningi pomagają dzieciom przełamać lęk, nieśmiałość oraz wyrazić swoje uczucia i emocje. Ważnym elementem jest również integracja grupy.

Od stycznia do czerwca powstało 5 zespołów tanecznych:

Lp.	Zespół	Ilość osób	Miejscowość
1.	Kids Dance	8	Grzybnica
2.	Hop Dance	10	Wyszewo
3.	Taneczne Pląsy	15	Cewlino
4.	Kuku Dance	7	Rosnowo
5.	CuXy	11	Rosnowo

Natomiast od września do grudnia utworzyły się te same zespoły taneczne, co w pierwszej połowie roku, jednak zmieniła się liczba uczestników:

Lp.	Zespół	Ilość osób	Miejscowość
1.	Kids Dance	13	Grzybnica
2.	Hop Dance	14	Wyszewo
3.	Taneczne Pląsy	20	Cewlino
4.	Kuku Dance	15	Rosnowo
5.	CuXy	13	Rosnowo

W 2023 roku zespoły taneczne występowały na licznych imprezach lokalnym, gminnych oraz powiatowych. Zespół „Kids Dance” z Grzybnicy reprezentował naszą gminę podczas Dożynek Powiatowych w Sianowie.

Najważniejsze osiągnięcia Żeńskiego Chóru Kameralnego KANON z Cewlina w 2023 roku:

- srebrny dyplom podczas Ogólnopolskiego Konkursu Chóralnego w ramach „Ogólnopolskiego Forum Chóralistyki Wrocław Miastem Muzyki” – edycja 2023,
- brązowy dyplom podczas XXIII Festiwalu Pieśni Chóralnej w Czersku.

Działalność świetlic wiejskich prowadzonych przez GOK Wyszewo:

Działalność opiekuńczo-wychowawcza oraz kulturalna dla dzieci i młodzieży w świetlicach wiejskich była realizowana w miejscowości Manowo, Grzybnica, Wyszewo, Wyszebórz oraz Rosnowo. Działalność była realizowana w ramach zajęć plastycznych, sportowych, profilaktycznych, kulinarnych czy też warsztatów kreatywnych. Do najważniejszych zajęć można zaliczyć:

- wykonanie kalendarzy świetlicowych,
- wykonanie prac z okazji „Dnia Babci i Dnia Dziadka”,
- zajęcia profilaktyczne nt. Bezpiecznego internetu,
- wykonanie prac na „Walentynki”,
- zajęcia kulinarne na „Tłusty Czwartek”,

- wykonanie prac na „Dzień Kobiet”,
- wykonanie prac i przywitanie wiosny,
- wykonanie kartek wielkanocnych,
- warsztaty ogrodnicze,
- zajęcia dotyczące świąt majowych,
- zajęcia biblioteczne,
- zajęcia dotyczące „Światowego Dnia Środowiska”,
- zabawy sportowe z okazji „Dnia Dziecka”,
- wykonanie prac „Wspomnienia z wakacji”,
- zajęcia dotyczące bezpiecznej drogi do szkoły i świetlicy,
- zajęcia plastyczne o tematyce jesiennej,
- warsztaty techniczne o tematyce dyni,
- wykonanie laurek z okazji „Dnia Nauczyciela”,
- przygotowanie stroików na „Wszystkich Świętych”,
- zajęcia dotyczące „Narodowego Święta Niepodległości”,
- zabawy andrzejkowe,
- pisanie listów do św. Mikołaja,
- wykonanie ozdób świątecznych oraz dekorowanie pierników.

Biblioteki

W 2023 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Manowie oraz Filie w Boninie, Rosnowie i Wyszewie były czynne dla czytelników wraz z pełnym dostępem do półek i czytelni.

Zbiory biblioteczne

Stan księgozbioru Biblioteki wraz z filiami na dzień 31.12.2023 wyniósł 25 716 książek.

Ubytkowano 585 książek, co stanowi 2,27 % całości księgozbioru.

Zakupiono 944 książki, 545 z własnego budżetu, 400 z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. Biblioteka otrzymała także dary od czytelników w ilości 221 książek.

Dostęp do e-booków Legimi w bibliotece i filiach był realizowany w ramach konsorcjum z Koszalińską Biblioteką Publiczną i bibliotekami powiatu koszalińskiego. Opłacono dostęp do 10 kodów za kwotę 1820,00 zł. Liczba wypożyczeń na platformie- 2655, liczba pobranych dokumentów- 691. Z usług korzysta regularnie 13 czytelników.

Odbiorcami e-usług są czytelnicy pracujący w wieku 20-24 lata i 25-44 lata.

Promocja czytelnictwa i działalność edukacyjna:

Zajęcia stacjonarne

Lp.	Data i miejsce	Nazwa imprezy, zajęć	Ilość osób
1.	13.01. -Filia Bonin	Zajęcia literacko- plastyczne z cyklu Ilustrujemy Książki - Gnojek z "Fantastycznego pana Lisa" Roalda Dahla	3
2.	18.01. -Filia Bonin	DKK dla dorosłych - "Spacerujący z książkami" Carsten Henn	6

3.	20.01. -Filia Bonin	Ilustrujemy książki! - Błagier z "Fantastycznego Pana Lisa" Roalda Dahla	2
4.	25.01. -Filia Bonin	BKZ, czyli Biblioteczny Klub Zadań - Młodzi Projektanci Mody	21
5.	10.02. -Filia Bonin	Ilustrujemy książki! - Szparag z "Fantastycznego Pana Lisa"	2
6.	13.02. -GBP w Manowie	Ferie w bibliotece – „Kocie historie” – zajęcia dla dzieci	12
7.	14.02 -Filia w Rosnowie	Ferie w bibliotece- Spotkanie z falerystą	16
8.	15.02. -Filia w Rosnowie	Ferie w bibliotece- literackie układanki	14
9.	16.02. -Filia w Wyszewie	Ferie w bibliotece – „Noc w bibliotece” – teatrzyk kamishibai, zajęcia dla dzieci	11
10.	17.02. -Filia w Boninie	Pierwsze organizacyjne spotkanie DKK dla dzieci	3
11.	21.02. -GBP w Manowie	Ferie w bibliotece – „Tajemnica biblioteki” – zajęcia dla dzieci	13
12.	21.02. -Filia w Boninie	Ferie w bibliotece – „Biblioteka- magiczne miejsce” – zajęcia dla dzieci	11
13.	24.02. -Filia w Boninie	BKZ, czyli Biblioteczny Klub Zadań - Zimowe łamanie głowy	15
14.	02.03. -GBP w Manowie	„Nieznajomość prawa szkodzi” – zajęcia dla kl. IV	15
15.	03.03. -Filia w Boninie	Ilustrujemy książki – „Gruffalo” Julia Donaldson	3
16.	06.03.2023 -Filia w Boninie	Przedszkolaki w bibliotece – „Bardzo głodna gąsienica”	30
17.	06.03. -GBP w Wyszewie	„O kobiecie w książkach” – wyszukujemy informacje, gry i zabawy językowe dla dzieci	12
18.	14.03. -Filia w Rosnowie	Spotkanie autorskie z Renatą Piątkowską	28
19.	15.03. -Filia w Boninie	DKK dla dorosłych – „Gdzie śpiewają raki” Delia Owens	5
20.	17.03. -Filia w Boninie	Ilustrujemy książki! – „Kostek na wsi” Alex T.Smith	2
21.	20.03. -Filia w Wyszewie	Wiosna- Marzanna	10
22.	24.03. -Filia w Boninie	DKK dla dzieci - „Śladami Neli przez dżunglę, morza i oceany” Nela Mała Reporterka	4
23.	06.04. -GBP w Manowie	„Wielkanocne zwyczaje” - zajęcia dla przedszkolaków	14
24.	07.04. -Filia w Boninie	Ilustrujemy książki - "Wielkanocny zajaczek" Urszula Kozłowska	3
25.	12.04.	BKZ, czyli Biblioteczny Klub Zadań - Wiosennie	19

	-Filia w Boninie		
26.	14.04. -Filia w Boninie	Spotkanie DKK dla dzieci– „Państwo Burakowie i inne historie” Roald Dahl	3
27.	18.04. -Filia w Boninie	Lekcja biblioteczna w Przedszkolu nr 13 Mała Akademia w Koszalinie	32
28.	18.04. -GBP w Manowie	„Twarde prawo, ale prawo” – zajęcia dla kl. IV	15
29.	19.04. -GBP w Manowie	Gminny Konkurs Recytatorski „Ptaki, ptaszki i ptaszęta polne”	25
30.	21.04. -Filia w Boninie	Akcja Żonkile – zajęcia z dziećmi	4
31.	24.04. -GBP w Manowie	Gminny Konkurs Recytatorski dla przedszkolaków „Julian Tuwim wierszem”	25
32.	28.04. -Filia w Boninie	Ilustrujemy Książki - "Państwo Burakowie i inne historie" Roald Dahl	6
33.	28.04. -Filia w Wyszewie	„Niech się święci 1 Maja!” – zajęcia dla dzieci	10
34.	10.05. -Filia w Boninie	Tydzień Bibliotek z Alicją Wendekier: DKK dla dorosłych - "Mamusiu... ja chcę żyć..."	4
35.	10.05. -Filia w Rosnowie	Moja, Twoja, Nasza- Biblioteka- Tydzień bibliotek- zajęcia z przedszkolakami	28
36.	11.05. -GBP w Manowie	Tydzień bibliotek – „Poznajemy zawód pisarki” – zajęcia dla przedszkolaków	16
37.	12.05. -Filia w Boninie	BKZ, czyli Biblioteczny Klub Zadań w Tygodniu Bibliotek, Lekcja biblioteczna na wesoło :)	7
38.	12.05. -GBP w Manowie	Tydzień bibliotek - Spotkanie autorskie dla dzieci z Alicją Wendekier	41
39.	19.05 -Filia w Boninie	DKK dla dzieci – „Tata Oli nie umie przegrywać” Thomas Brunstrom	3
40.	26.05. -Filia w Boninie	Dzień Matki; Ilustrujemy Książki – „Zuzia pomaga mamie” Liane Schneider	3
41.	02.06. -Filia w Boninie	Ilustrujemy książki - "Ptyś i Bill" Jean Roba	6
42.	02.06. -Filia w Wyszewie	Dzień Dziecka w bibliotece	7
43.	16.06. -Filia w Boninie	Spotkanie DKK dla dzieci– „13-piętrowy domek na drzewie” Andy Griffiths, Terry Denton	2
44.	16.06. -KBP w Koszalinie	Konkurs „Najaktywniejsi czytelnicy dziecięcy powiatu koszalińskiego”	12
45.	20.06. -Filia w Wyszewie	Bezpieczny Senior – spotkanie z policjantem	6
46.	26.06. -Filia w Boninie	Zajęcia z przedszkolakami z Przedszkola Gminnego w Boninie – lekcja biblioteczna oraz „Zwierzęta w gospodarstwie”	38

47.	19.07. -Filia w Boninie	Złote Koło Zagadek w Boninie - wakacje w bibliotece! Zajęcia z dziećmi ze świetlicy.	17
48.	31.07. -Filia w Boninie	Nasze wakacyjne przygody. Zajęcia z dziećmi ze świetlicy	15
49.	03.08. - GBP w Manowie	„O śpiących rycerzach w Tatrach” zajęcia dla dzieci	13
50.	10.08. - GBP w Manowie	„Z wizytą u smoka wawelskiego” zajęcia dla dzieci	12
51.	12.08. - GBP w Manowie	„Mobilna Biblioteka” – Festyn Rodzinny w Manowie	200
52.	11.09 - GBP w Manowie	Narodowe Czytanie „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej	130
53.	15.09 Filia w Rosnowie	Literackie rozmówki „Mój książkowy bohater”- zajęcia plastyczno-literackie	16
54.	23.09. - GBP w Manowie	„Mobilna Biblioteka” – Piknik z wężami w Cewlinie	250
55.	16.10. -Filia w Boninie	Spotkanie autorskie z Roksaną Jędrzejewską- Wróbel	35
56.	19.10. - GBP w Manowie	„Odkrywamy tajemnice owoców” zajęcia dla dzieci	14
57.	20.10. -Filia w Boninie	Po kolei – kolejność wykonywania zdarzeń, zajęcia z przedszkolakami	21
58.	24.10 - Filia w Wyszewie	„A u nas już jesień...” – zajęcia dla dzieci	10
59.	27.10. -Filia w Boninie	DKK dla dzieci - "Czy polubisz moją breję?"	2
60.	8.11. -Filia w Boninie	BKZ, czyli Biblioteczny Klub Zadań - Rycerze i Księżniczki	22
61.	09.11. - GBP w Manowie	„Dzień Niepodległości w bibliotece” zajęcia dla dzieci	15
62.	10.11. -Filia w Boninie	Ilustrujemy... tekst - Narodowe Święto Niepodległości	3
63.	13.11. -Filia w Boninie	„Marysia i wesoły dzień w przedszkolu” – zajęcia dla przedszkolaków	34
64.	13.11. -Filia w Boninie	Gry i zabawy stolikowe - ciekawostki o świecie – zajęcia z dziećmi ze świetlicy	6
65.	20.11. -Filia w Boninie	„W tej bajce nie ma smoka” – zajęcia z przedszkolakami	26
66.	20.11. - Filia Wyszewie	„Ach jak fajnie mieć rodzinę!” – zajęcia dla dzieci we współpracy z KGW Jagódki Wyszewo	12

67.	22.11. -Filia w Boninie	DKK dla dorosłych - "Mężczyzna imieniem Ove" Fredrik Backman	5
68	22.11. Filia w Rosnowie	Pojazdy dawniej i dziś- zajęcia plastyczno-literackie dla przedszkolaków z Przedszkola w Rosnowie	28
69.	23.11. - GBP w Manowie	„Dzień Pluszowego Misia” zajęcia dla dzieci	13
70.	24.11. -Filia w Boninie	DKK dla dzieci - "Kwiat paproci" Roksana Jędrzejewska-Wróbel	2
71.	11.12. - Filia w Wyszewie	Mikołajkowe spotkania z książką – wręczenie nagród dla najaktywniejszych najmłodszych czytelników	8
72.	06.12 -Filia w Rosnowie	Mikołaj –czytanie na dywanie- zajęcia z przedszkolakami w Przedszkolu w Rosnowie	72
73.	07.12 -GBP w Manowie	Rozstrzygnięcie konkursu „Najaktywniejszy czytelnik Gminy Manowo w ramach projektu „Działaj Lokalnie- „Czytelnia na okrągło”.	12
74.	14.12. - GBP w Manowie	Magiczna Choinka- kreatywne zajęcia plastyczne w Przedszkolu TPD w Manowie i Przedszkolu Samorządowym w Rosnowie	35
75.	14.12 Filia w Wyszewie	Polski Rok-tradycje i obyczaje- warsztaty z ozdabiania pierniczek	10
		Razem	1605

Ilość czytelników, wypożyczenia i zakup książek

Nazwa i siedziba biblioteki	Ilość czytelników	Ilość wypożyczeń książek na zewnątrz	Ilość zakupionych książek z własnego budżetu	Ilość zakupionych książek z dotacji MKiDN	Dary od czytelników
Gminna Biblioteka Publiczna Filia w Boninie	167	3609	139	120	78
Gminna Biblioteka Publiczna Filia w Rosnowie	427	7958	243	145	105

Gminna Biblioteka Publiczna Filia w Wyszewie	171	2773	45	49	26
Gminna Biblioteka Publiczna w Manowie	310	5621	118	86	12
RAZEM	1075	19 961	545	400	221

Realizowane projekty

1. Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności Działaj Lokalnie- projekt „Czytelnia na Okrągło” dofinansowano w kwocie 5880,00 zł. W ramach projektu została wykonana czytelnia „pod chmurką” przed budynkiem Biblioteki w Manowie złożona w okrągłych ławek i stolika do organizacji zajęć na powietrzu.
2. Fundacja BGK Generacja 6.0- projekt „Piękno nie ma wieku” dofinansowano w kwocie 19430,00 zł. W ramach projektu zostaną zorganizowane warsztaty kulturalno- rekreacyjne dla seniorów w czterech bibliotekach w okresie –styczeń- czerwiec 2024r.
3. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa- projekt dofinansowany przez Bibliotekę Narodową w kwocie 6364,00 zł. W ramach dofinansowania zakupiono 400 książek do wszystkich bibliotek.

6.6. Sport i rekreacja, turystyka

W 2023 roku na terenie Gminy Manowo funkcjonowało 6 klubów sportowych: Gminny Klub Sportowy Manowo , Gminny Klub Sportowy „Orlęta Rosnowo”, Uczniowski Klub Sportowy „Lotnik” Rosnowo, Manowski Klub Karate Kyokushin RONIN oraz Stowarzyszenie Klub Piłkarski „Zefir” Wyszewo.

Na terenie Gminy Manowo znajdują się 2 boiska do gry w piłkę nożną, 2 boiska Orlik, 4 boiska wielofunkcyjne, 8 siłowni zewnętrznych i 2 siłownie wewnętrzne oraz 2 sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych.

Na terenie Gminy funkcjonuje 12 placów zabaw oraz 4 place rekreacyjne z urządzeniami sportu oraz kąpielisko w Rosnowie. Na wszystkich terenach sportu i rekreacji oraz placach zabaw są corocznie przeprowadzane przeglądy oraz dokonywane naprawy i konserwacje.

6.7. Gospodarka komunalna

WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Dostarczaniem wody i odbiorem ścieków komunalnych w 2023 roku w miejscowościach Rosnowo, Bonin, Manowo, Wyszebórz, Dęborogi, Kopanino, Grzybnica, Grzybniczka, Kliszno, Wyszewo, Cewlino, zajmowała się Elektrociepłownia Rosnowo Sp. z o.o.

Długość sieci wodociągowej na koniec 2023 roku wynosiła 74 752,60 km - wzrost długości sieci wodociągowej o 533 mb. Dostęp do sieci wodociągowej posiada obecnie 967 budynków, w tym budynków mieszkalnych 880 znajdujących się na terenie gminy Manowo.

Długość sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2023 wynosiła 50 771,9 km –wzrost długości sieci kanalizacyjnej o 1821,5 mb. , a przyłączenie do sieci kanalizacyjnej posiada 580 nieruchomości (wzrost ogólny w stosunku do roku 2022 o 5 przyłączy).

W związku z przyłączeniem m. Kretomino do miasta Koszalin, została pomniejszona długość sieci kanalizacyjnej o 13 249,6 km, długość sieci wodociągowej o 9 257,4 km oraz budynki mieszkalne o 308.

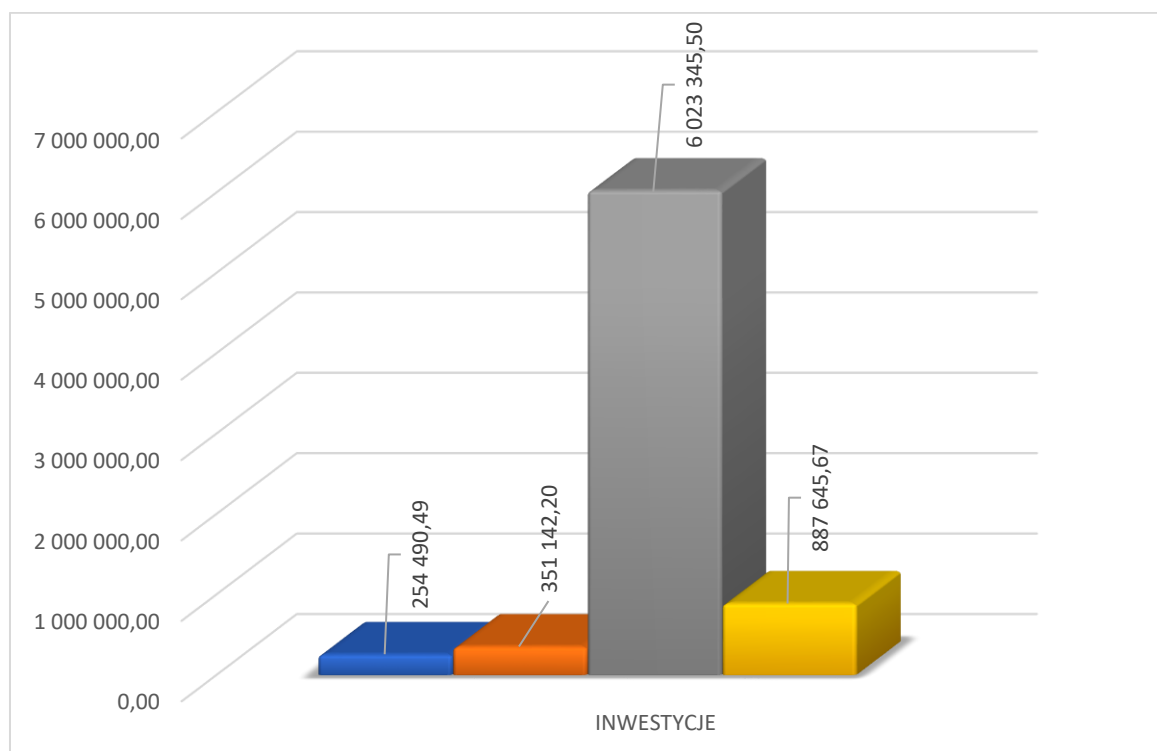
Na dzień 31 grudnia 2023r. zostało przyłączonych do sieci wodociągowej 20 przyłączy, co daje łączny ogólny stan 1249 przyłączy wodociągowych. Natomiast do sieci kanalizacyjnej zostało wykonanych 5 przyłączy. Spółka zajmowała się również eksploatacją dwóch oczyszczalni ścieków w Rosnowie i Boninie oraz czterech hydroforni w: Rosnowie, Manowie, Boninie i Dęborogach. Łącznie spółka dostarczyła **198 344,46 m³** wody oraz odebrała **115 039,0 m³** ścieków komunalnych.

W 2023 roku Elektrociepłownia Rosnowo Sp. z o.o. wydała 73 warunki techniczne na przyłącza do sieci wod.-kan. oraz 47 zapewnienia na przyłączenie do sieci wod.-kan.

➤ **Spółka przeprowadziła następujące inwestycje oraz prace remontowe:**

1. Sieć kanalizacji sanitarnej PVC 200 - 15mb, sieć kanalizacji tłocznej PE 75 – 359 mb oraz sieć wodociągowa PE 90 -340 mb + projekt w m. Manowo, ul Szkolna dz. nr 543, dz. nr 241, dz. nr 258 **180 000,00 zł netto**
2. Sieć kanalizacji tłocznej PE - 400 mb + projekt w m. Manowo ul. Brzozowa **63 420,00 zł netto**
3. Sieć kanalizacji tłocznej PE - 110 mb ul. Brzozowa, sieć kanalizacji grawitacyjnej PVC 160 – 130 mb, sieć kanalizacji tłocznej PE 63- 130 mb ul. Kalinowa w m. Manowo **166 000,00 zł netto**
4. Sieć wodociągowa PE 90 – 126,50 mb, sieć kanalizacyjna PVC160 - 165 mb, sieć kanalizacyjna tłoczna PE 63 – 82 mb + projekt dz. nr 36/15, dz. nr 37, dz. nr 41 w m. Manowo **211 000,00 zł netto**
5. Hydrofornia Zacisze **16 500,00 zł netto**
6. Sieć wodociągowa PE 90 - 66,50 mb, sieć kanalizacji tłocznej PE 63-253 mb, sieć kan. grawitacyjnej PVC160i PVC200 - 177,50 mb w m. Rosnowo **250 725,67 zł netto**

Razem: 887 645,67 zł netto

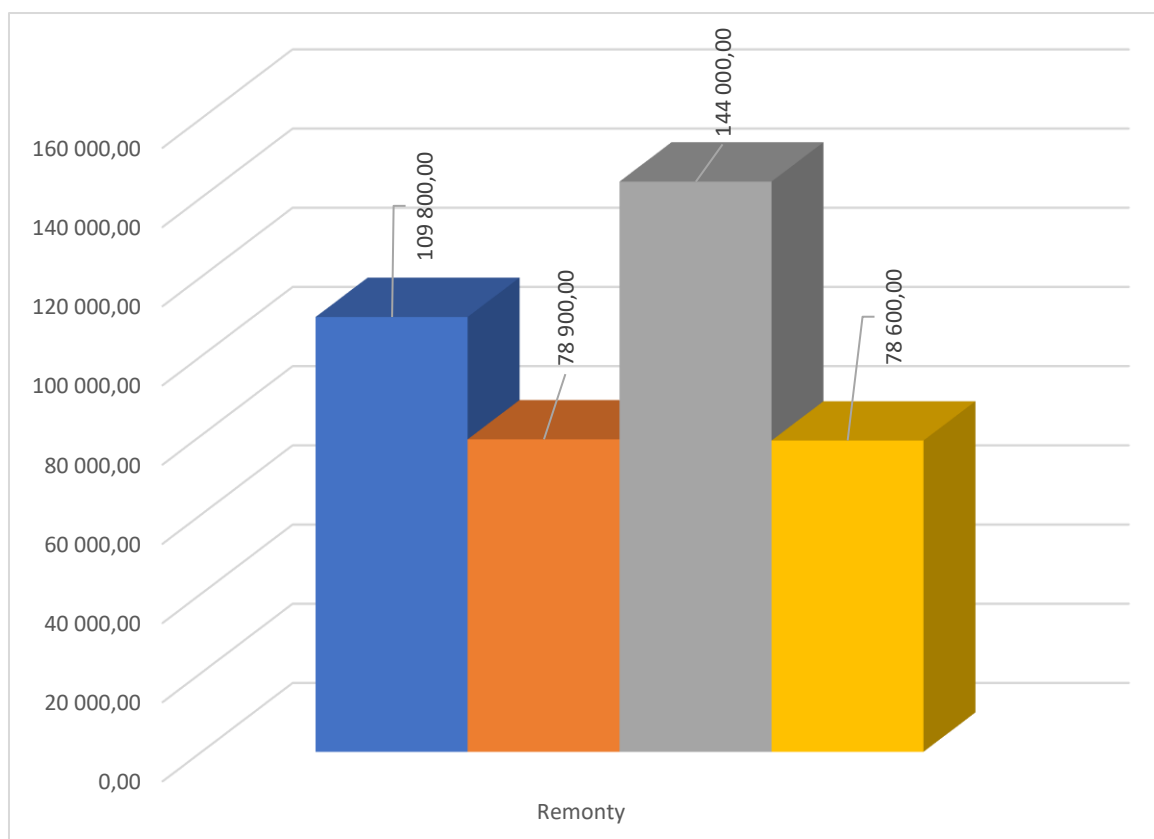

INWESTYCJE	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
	254 490,49 zł	351 142, 20 zł	6 023 345,50 zł	887 645,67 zł

➤ **Remonty:**

- Hydrofornia Rosnowo **19 100,00 zł**
- Sieci wodo-kan. w m Bonin **19 000, 00 zł**
- Sieci wodo-kan. w m Manowie **31 500, 00 zł**
- Sieci wodo-kan. w m Wyszecborzu **6 000,00 zł**
- Sieci wodociągowe w Cewlinie **3 000,00 zł**

Łączny koszt prac remontowych na sieci wod.-kan. i hydroforni 78 600,00 zł

REMONTY	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
	109 800,00 zł	78 900,00 zł	144 000,00 zł	78 600,00 zł

DROGI

Infrastruktura drogowa w gminie Manowo na dzień 31 grudnia 2023 roku wynosiła łącznie 167,656 km dróg. Obejmowała:

- drogi krajowe długości – 23 km,
- wojewódzkie – 3 km
- powiatowe – 12,7 km
- gminne - 128,956 km.

Drogi asfaltowe stanowiły ok. **12,5 %** wszystkich dróg, drogi utwardzone ok. **37,3 %** a drogi gruntowe **50,2 %**.

W 2023 roku na remonty i przebudowę dróg gminnych wydano łącznie **156.536,81 zł (w ramach zadań inwestycyjnych – 1.789.886,54 zł)**

Bonin

- droga koło garaży – usypanie warstwy nawierzchni z podbudowy drogi wraz z zagęszczeniem podłoża na odcinku 260 mb x 3,5 m szer.

- droga do bloku nr 49 - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 80 mb x 3,5 m szer.
- Osiedle Boninianka - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem, wbudowanie warstwy dolnej z podbudowy betonowej oraz wbudowanie warstwy wierzchniej z podbudowy z kruszywa łamanego na odcinku ok. 130 mb, szer. 4,0m .

Cewlino

- droga przez las - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 1.240 mb x 4,5 m szer.
- Osiedle Przy Lesie - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 260 mb x 3,5 m szer.
- ul. Osiedle Leśne w m. Cewlino - profilowanie i zagęszczanie mechaniczne podłoża, wbudowanie warstwy wierzchniej z podbudowy z kruszywa łamanego na odcinku 200 mb, szerokości 3,5 m
- droga od ul. Cisowej w stronę Osiedla Przy Lesie - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 470 mb x 3,5 m szer.
- droga do Kopanicy - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 1.550 mb x 4 m szer.
- ul. Lipowa - ułożenie nawierzchni z płyt betonowych JOMB wraz z zasypaniem szczelin piaskiem, wykonanie 5 zjazdów – długość drogi 330 mb, szerokości 3 m.

Grzybnica

- przełożenie chodnika od świetlicy w kierunku budynku nr 22 - 90 mb.

Kliszno

- droga przez wioskę - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 810 mb x 3,5 m szer.

Manowo

- ul. Świerkowa profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem, na odcinku 300 mb x 3,5 m szer.
- ul. Cichy Zakątek - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 305 mb x 3,5 m szer.
- ul. Łąkowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 245 mb x 3,5 m szer. - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża (za płytami) na odcinku 650 mb x 4,5 m szer.
- ul. Leśna - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 425 mb x 3,5 m szer, oraz odcinka długości 200 mb, szerokości 3,5 m.
- ul. Tartaczna w Manowie.
- ul. Poziomkowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 295 mb x 3,5 m szer.
- ul. Brzozowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 460 mb x 3,5 m szer.
- ul. Orzechowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 415 mb x 3,5 m szer.
- ul. Parkowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 278 mb x 3,5 m szer.

- ul. Sosnowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 88 mb x 4,5 m szer.
- ul. Sosnowa – wykonanie nawierzchni z kostki betonowej, pow. 1648 m².
- ul. Malinowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 320 mb x 3,5 m szer.
- ul. Jeżynowa/Malinowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 120 mb x 3,5 m szer.
- ul. Jagodowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 510 mb x 3,5 m szer.
- ul. Jaworowa - profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża na odcinku 660 mb x 3,5 m szer.
- ul. Sezamkowa - ułożenie warstwy bitumicznej – 464 m²
- ul. Kalinowa – przebudowa zjazdów (nawierzchnia z kostki betonowej).
- ul. Magnolii – profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym na odcinku 90 mb, szer. 4,0 m.

Wyszewo

- profilowanie i zagęszczanie mechaniczne podłoża, wbudowanie destruktu budowlanego na odcinku 200 mb, szerokości 3,5 m
- czyszczenie przepustów drogowych – 535 mb.
- wymiana przepustu przy cmentarzu – 11 mb.

Wyszebórz

- czyszczenie przepustów drogowych – 340 mb.
- profilowanie drogi wraz z zagęszczeniem mechanicznym podłoża (za płytami) na odcinku 700 mb x 4,5 m szer.
- przebudowie odcinka drogi w m. Wyszebórz, dz. nr 174 - wykonanie drogi z płyt ażurowych. Długość odcinka do przebudowy – ok. 0,415 km.

Zgodnie z Ewidencją Dróg Gminnych, stan dróg z podziałem na kategorie przedstawia się następująco:

- drogi gminne publiczne - 33,211 km,
- pozostałe drogi gminne – 95,754 km:
  - nawierzchnia bitumiczna: 16,113 km
  - nawierzchnia żwirowa: 3,221 km
  - nawierzchnia prefabrykaty betonowe: 5,795 km
  - nawierzchnia brukowa: 1,638 km
  - nawierzchnia betonowa: 0,827 km
  - nawierzchnia gruntowa naturalna (z gruntu rodzimego): 64,784 km
  - nawierzchnia gruntowa, wzmocniona żwirem, żużlem itp.: 29,603 km
  - nawierzchnia kostka prefabrykowana: 0,904 km
  - nawierzchnia kostka kamienna: 0,875 km
  - nawierzchnia tłuczniowa: 4,313 km

ODPADY

Liczba mieszkańców zameldowanych w gminie Manowo na dzień 31.12.2023 r. wyniosła 5.447 osób. Na podstawie złożonych deklaracji wnika iż, systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęto 4.806 osób.

Strukturę odpadów odbieranych od mieszkańców gminy przez ostatnie dwa lata przedstawia niniejsza tabela:

Odpady odebrane z terenu Gminy Manowo - w Mg	2022	2023	Wzrost/spadek w %
Ilość odebranych odpadów zmieszanych	1.247,051	1.054,290	spadek o 15,43
Ilość odebranych odpadów ulegających biodegradacji	271,380	161.048	spadek o 40,66
Ilość odebranych pozostałych odpadów segregowanych	557,890	460,878	spadek o 17,39

Odnotowano spadek ilości odpadów komunalnych zmieszanych (niesegregowanych) i ulegających biodegradacji w roku 2023 w stosunku do roku 2022.

W roku 2023 nie odbierano od mieszkańców Gminy Manowo odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne. Mieszkańcy samodzielnie i na własny koszt oddawali te odpady do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Koszalinie.

W ramach ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, z terenu Gminy Manowo do składowania nie zostały przekazane żadne odpady ulegające biodegradacji. W całości odpady te trafiły do kompostowni Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Koszalinie.

Poniższa tabela przedstawia średnią roczną ilość odpadów przypadających na jednego mieszkańca gminy objętego deklaracją o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na przestrzeni ostatnich trzech lat:

Stan na:	Zmieszane odpady komunalne (niesegregowane) w Mg	Odpady zebrane selektywnie (segregowane) w Mg
31 grudnia 2021	0,31	0,10
31 grudnia 2022	0,22	0,14
31 grudnia 2023	0,22	0,13

Średnia ilość odpadów komunalnych (zmieszanych) przypadająca na jednego mieszkańca 2023 roku pozostała na takim samym poziomie jak w 2022 roku. Natomiast nastąpił lekki spadek średniej ilości odpadów zbieranych selektywnie przypadających na jednego mieszkańca Gminy Manowo.

Wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wniesionych w 2023 roku przez mieszkańców Gminy Manowo wyniosła 1.618.204,16 zł a w roku 2022 była to kwota 1.822.560,58 zł. Koszty poniesione w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych w roku 2023 wyniosły 1.374.384,99 zł. Zaległości z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na dzień 31.12.2023r. wyniosły 104.392,05 zł.

OŚWIETLENIE ULICZNE

Obecnie gminna sieć oświetleniowa składa się z 414 punktów świetlnych zasilanych sieciowo z czego 310 to oświetlenie LED. Nadal na terenie Gminy znajdują się lampy sodowe i rtęciowe, które zgodnie z przyznaną dotacją zostaną wymienione na LED w 2024 roku. Ponadto Gmina posiada 45 punktów oświetleniowych zasilanych solarnie.

Spis treści

CHARAKTERYSTYKA GMINY	3
1.1. Położenie i powierzchnia Gminy.....	3
1.2. Władze lokalne i gminne jednostki organizacyjne.....	4
1.3. Sołectwa.....	7
1.4. Ludność i dynamika zmian.	7
1.5. Bezrobocie.....	11
1.6. Gospodarstwa rolne.	12
1.7. Podmioty gospodarcze.	12
1.8. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy.	14
II. SYTUACJA FINANSOWA GMINY	15
2.1. Dochody i wydatki za 2023 rok.....	15
2.2. Realizacja przedsięwzięć i pozostałych zadań inwestycyjnych gminy na dzień 31.12.2023r.....	16
2.3. Należności Gminy na koniec roku budżetowego.....	20
2.4. Kredyty i pożyczki.....	21
2.5. Poręczenia i gwarancje	21
III. INFORMACJA O REALIZACJI POLITYK, PROGRAMÓW I STRATEGII	22
3.1. Strategia Rozwoju Gminy Manowo na lata 2021-2027	22
3.2. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Manowo	23
3.3. Program ochrony środowiska.....	24
3.4. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Manowo na lata 2021-2026	25
3.5. Gminny program wspierania rodziny.....	26
3.6 Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Manowo na lata 2021-2026.....	30
3.7. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Uzależnieniom Behawioralnym w 2023 roku	32
3.8. Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi	32
3.9. Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami	35
IV. REALIZACJA UCHWAŁ RADY GMINY.	37
V. WSPÓŁPRACA Z INNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI SAMORZĄDOWYMI	44
VI. CZĘŚĆ ANALITYCZNA – EFEKTY DZIAŁAŃ PROWADZONYCH W 2023 ROKU	46
6.1 Planowanie przestrzenne	46
6.2. Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem gminy.	48
6.3.Oświata i edukacja	53
6.4. Polityka społeczna	59
6.5. Kultura.....	71

6.6. Sport i rekreacja, turystyka.....	81
6.7.Gospodarka komunalna.....	82